

14067

4-12-41

Title - TAKRATIL SHERA

Author - Method. Abdul Ghani Khan.

Publisher - Method Institute Gazet (Mirgash)

Date - 1912

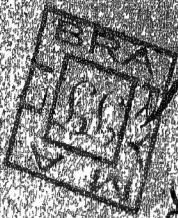
Pages - 146.

Subjects - Tazkias Sheras - likely.

اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ حَتّٰى اَنْ يُّقْبَلَ

تذکرہ شہزاد

۱۰۱۰

مؤلفہ

عالی جناب لانا محمد عبدالغنی خان صاحب غنی مؤرخ آبادی و نظم

مؤلف ارسلان صفی و حواری العرب

ہستم محمد مفتی خان شہزاد

درمطلع نئی ٹیوٹ گزٹ علی گڑھ پک دید

۲۰۰۷ ارغوان آصفی

مولف صاحب مذکورہ ہذا کی مشہور تالیف موسوم بہ ارغوان آصفی میں مذکور
یعنی نقطوں کا طریق استعمال مصاد کے ساتھ نہایت واضح طور پر بتایا گیا ہے۔ ہر محاورہ
ثبوت ان ہفتہ مسلم کے کلام سے لیا گیا ہے جن کا اس کتاب میں مذکورہ اشعار میں
ہے۔ تقریباً ساٹھ ہزار اشعار غیر مکرر اشعار کے سلسلے میں لکھے گئے ہیں۔ مشکل محاورات
صنی فہرست میں درج ہیں۔ اعلیٰ حضرت رحمہ اللہ نظام المدارس الدینیہ کے خزانہ فیض میں
درج ہے اس کتاب کے صدیوں مرتب ہونے سے جلد آٹھ حصوں کی تعداد صفحات ۱۳۱۷
صرف چار روپے ۱۰۰ فی حصول علاوہ۔

علمای سلف

ہماری قومی زبان اردو کے مشہور مصنف جناب مولانا مولوی محمد صلیب الرحمن صاحب
شروانی کی نہایت مقبول تصنیف رجوعی کی مستند ترین تاریخی کتابوں کے تقریباً چھ
صفحات کے عمیق مطالعہ کا نتیجہ ہے، بغرض فرغت موجود ہے۔ اس کتاب کے ایک نظر میں
ہو سکتا ہے کہ اپنے عروج کے زمانہ میں مسلمان کے اندر علم کا کتنا زور و قوت تھا۔ اور مسلمان
سیکس اور پرائیویٹ زندگی کی کیا کیفیت تھی۔ مختصر یہ کہ ایسی کتاب دنیا کی کسی زبان
پر بھی نہیں لکھی گئی کتاب کی خوبی صرف دیکھنے سے تعلق رکھتی ہے۔ بیان اور زبان کی
وشنگی کے ساتھ کھانی چھائی بھی نہایت عمدہ زیب و قیمت بارہ روپے ۱۰۰ (۱۳۱۷)
ملے کا پتہ:- مینجر صاحب انٹی ٹیوٹ علی گڑھ

10/93

انتساب

CHECKED-2002
Fazlur

جب کتاب ہذا کے چھپنے کی رسلے قرار پائی تو بفضل محترم مولف صاحب نے مجھ سے اس کے ڈیڈیکیشن کے متعلق مشورہ کیا۔ میرا ذہن معانجانب والا نواب حاجی محمد اسحق خاں صاحب بہادری ایں کی جانب منتقل ہوا جو ماشا اللہ نہ صرف خود بہت بڑے سخن فہم و مکتہ سخن اور اسلامی لٹریچر کے بقا اور اسکی ترقی و اشاعت سے خاص دلچسپی رکھنے والے ہیں بلکہ انیسویں صدی کے فارسی وارد و کے بہت بلند پایہ اور مستند شاعر نواب حاجی محمد مصطفیٰ خاں صاحب شیفہ و حسرتی مرحوم کے خلف صدق ہونے کی حیثیت سے اُن کی لکھ کر کا کبیڈا کے پورے طور پر مصداق ہیں۔ حسن اتفاق سے ہی نام نامی پیشتر سے خود جناب مولف صاحب کے خیال میں بھی تھا۔ چنانچہ نواب صاحب کی خدمت میں نیا بتہ میں نے درخواست پیش کی جس کو ممنح نے ازراہ غایت عنایت منظور فرمایا۔

نہایت افسوس ہے کہ آج کل مولانا بوجہ ضعف پیری و عدالت صاحب فرش ہیں اور دنیا و مافیہا کو فراموش کئے ہوئے ہیں ورنہ اس وقت اُن کو حقیقی مسرت حاصل ہوتی اور وہی نواب صاحب بہادر کا شکر یہ بھی ادا کرتے۔ مگر اب اس خدمت کو بھی میں ہی ادا کرتا ہوں اور یقین کرتا ہوں کہ عالی جناب مشا را لہ بغوائے ”مَا لَا يَدْرِكُ كَلْمًا لَا يُنْزِلُ جَلْدًا“ اس بالواسطہ شکریہ کو بھی (جو بہ سبب میرے توسط کے لفظ کے اصلی معنی میں حقیر ہو گیا ہے) اسی فراخ دلی کے ساتھ قبول فرمائیں گے۔

دیرپا آئینہ طوطی صفت مشائخہ اند
آپنچہ استاد ازل گفت ہماں می گویم

محمد مقتدی خاں شہرانی

یکم اکتوبر ۱۹۱۶ء

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عرض حال

خلت الدیار فسادت غیر مسود

و من البلاء تفر دی بالسوء

حضرت والد ماجد مرحوم و مغفور (مؤلف تذکرہ ہذا) علم کا صحیح ذوق لیکر دنیا میں آئے تھے اور خدا نے انھیں محض تحصیل و ترویج علم کے لئے پیدا کیا تھا۔ چنانچہ سالہا سال کی محنت شادانہ کے بعد جس وقت نظر اور جامعیت کے ساتھ **آرمغانِ صفا** اور **حوار العرب** کا سلسلہ انھوں نے مکمل کیا وہ اس بیان کا ایک حسی ثبوت ہی۔

آرمغان کے عین دورانِ تالیف میں انھیں اس تذکرہ کی تیاری کا خیال پیدا ہوا تھا۔ لیکن آرمغانِ صفا کے زمانہ انطباع میں مطابع کی جن صعوبتوں سے دوچار ہونا پڑا اس نے آئندہ تالیفات کے سلسلہ کے جاری رہنے کی طرف سے گو نہ مایوس کر دیا مگر یادش بخیر انسٹی ٹیوٹ پریس کا تجربہ ہونے سے اُمید کی جھلک نظر آئی۔ حوار العرب کے پہلے حصے کی تیاری نے اس اُمید کو مُبدلِ یقین کر دیا اور قرار پایا کہ قبل اس کے کہ حوار العرب کے باقی حصوں

پر نظر ثانی ہو کر انھیں مطیع کے سپرد کیا جائے اول تذکرۃ الشعراء سے فرغت حاصل کر لیجئے لیکن

تجرى الريح بما لا تشقى السفن

جس وقت تن کتاب چھپر کھل ہوا ہی تو مرحوم مرض الموت میں مبتلا ہو کر دنیا و مافیہا سے بے خبر ہو چکے تھے۔ یہاں تک کہ ۵ اکتوبر ۱۹۷۷ء کو آپ نے داعی اجل کو لبیک کہا اور تمام سلی حسرتیں اُن کے ساتھ تہ خاک دفن ہو گئیں انا للہ وانا الیہ راجعون۔ رضینا بقضاء اللہ اے بسا آرزو کہ خاک شدہ

اور اب کہ میں یہ سطر لکھ رہا ہوں ایک عجیب کیفیت میرے قلب پر طاری ہے جس کا اندازہ کر سکنّا ناظرین کرام کے لئے یقیناً کچھ دشوار نہ ہوگا۔ ایک طرف باپ (اور ان جیسے باپ) کے شیفتہ سایہ کے مرے اٹھ جانے کا قلق ہے۔ دوسری جانب وہ شغف یاد آتا اور دل کو پاش پاش کرتا ہے جو مرحوم کو محض ترویجِ علم کی خاطر نہ حاشا جلب مال کی غرض سے) اپنی تالیفات کی اشاعت و اعانت کے ساتھ تھا۔ اس کے علاوہ ایک خیال یہ بھی ہے کہ دیباچہ نگاری کی خدمت اُنکے پیچھے ایک ایسے شخص کو انجام دینی پڑی ہے جو محض بے بضاعت ہے اور بدنام کسندہ نکونامے چند

سہ ماہ میں جب علامہ محمد ابن احمد نے نظامیہ بغداد کی سند درس پر قدم رکھا تو رور و کر مند رجہ عنوان شعر پڑھا تھا جس کا مطلب یہ ہے کہ جب دنیا بڑوں سے خالی ہو جائے اور چھوٹے صرف تنہا رہ جائے گی وجہ سے بڑے بن جائیں تو حقیقت یہ بجائے خود ایک بہت بڑی مصیبت اور نصیبی ہے علامہ موصوف کا زمانہ وہ زمانہ تھا جس کی قبل اور بعد کی صدیوں نے ابو حنیفہ اور شافعی، مسلم اور بخاری، امام الحرمین اور غزالی، ابن رشد اور فارابی، طوسی و دوانی، خطیب بغدادی و رازی

خسرو ہلوی و سعدی شیرازی وغیرہم جیسے ہزاروں ذوفنون ایسے پیدا کئے تھے جبکہ تذکروں سے
تاریخ کے اوراق ہمیشہ فرین رہیں گے۔ اور بلاشبہ جن میں سے ہزاروں ہی دوسرے ایسے ہونگے
جن کے نام تک خود تاریخ کو یاد نہیں رہے۔

واقعہ یہ ہے کہ علامہ محمد ابن احمد موصوف خود مسلم الثبوت امام فن اور فخر الاسلام کے پُر فخر
لقب سے لُقب تھے جب ان کا اپنی نسبت یہ خیال تھا تو ظاہر ہے کہ میں جن جن مولف کی بدرجہ
مجبوری قائم مقامی کر رہا ہوں اپنی نسبت جو کچھ خیال نہ کروں کم اور بہت ہی کم ہے۔ مگر کیا کیا جائے۔

قضى الله امرًا وجف القلم

مجھے نہیں معلوم کہ مرحوم اس کتاب کا دیباچہ کس طور پر لکھتے اور اس میں کیا لکھتے لیکن میرے لئے
سوائے اسکے کوئی اور چارہ کار نہیں ہے کہ میں تالیف کتاب کی نسبت چند واقعات عرض حال کے
طور پر پیش کروں اور ناظرین سے مرحوم کے لئے اور اپنے لئے طلب دعائے خیر کروں۔

جیسا کہ پیشتر عرض کیا جا چکا ہے اس تذکرہ کی تالیف کا خیال ارغمان کی تالیف کے
دوران میں پیدا ہوا تھا نہ ختم ہوا تھا میں اس خیال نے عملی صورت اختیار کی اور شعرا کے تخلص اور
ناموں کا تسجل جدول خاکہ تیار ہوا جبکہ تذکرے شعرا کے اب تک لکھے جا چکے ہیں زیادہ تر ایسے ہیں
جن میں تعریفوں کے توپل بندھے ہوئے ہیں مگر تاریخی حالات دریا میں قطرہ کے برابر بھی نہیں ہیں اس لئے
جن نمود کے ساتھ اس تذکرہ کی ترتیب منظور تھی ان کو پورا کرنے میں بہت سی رکاوٹیں پیش آئیں جن کی
دور کرنا آسان امر نہ تھا۔ ۹۸۷ عیس (جب کہ خود مرحوم کی صحت تقریباً جواب دے چکی تھی) مختلف
تذکروں سے مقابلہ کرتے ہوئے خدمت میرے سپرد ہوئی تذکرے (علاوہ بعض تاریخوں کے) کتابت کا ماحذہ نہیں کیا گیا
یہ ہیں: لب الالباب، مجمع الفصحاء، کلمات اشعراء، تذکرہ بنیظیر، لطائف الخیال، تلحج الافکار

تذکرہ دولت شاہ سمرقندی، فانوس خیال، تذکرہ حسین دوست آتش کدہ، خزانہ عامرہ، ریاض الشعر
 پھر بھی بہت سے شعرا کے حالات غیر مکمل رہ گئے جن شاعروں کا ہندوستان آنا ثابت
 ہوا ہے ان کے سامنے عہد حکومت کے خانہ میں اسی بادشاہ کا نام لکھا گیا ہے جو اس وقت ہندوستان
 میں حکمران تھا۔ کسی واقعہ کے متعلق اختلاف کی صورت میں اس پہلو کو ترجیح دی گئی جس پر کتب
 مدار علیہ کا اتفاق یا کثرت آرا پایا گیا۔ اس میں اس کی تالیف و مقابلہ سے فراغت حاصل ہو گئی اور
 قصہ تو یہ تھا کہ آرمغان کی اشاعت کے بعد ہی اس تذکرہ کو بھی چھپوا دیا جائے مگر والد قبلہ کی
 تمام تر توجہ تکمیل حواری العرب میں مصروف تھی اور اس کے چھپنے کی نوبت غالباً اب بھی نہ آئی اگر بعض
 جوہر شناس کرم فرماؤں کا مخلصانہ اصرار غالب نہ آتا۔ بہر حال اب کتاب ناظرین کے سامنے ہے
 اور اس کے حسن و قبح کا اندازہ کرنا ان کے اختیار میں۔ اپنی جانب سے ۵

من انچہ شرط ادب بود یا تومی گویم   تو خواہ معذرت از من پذیر یا منپذیر

خاکسار

عبد الحمید خاں

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُحَمَّدٌ وَآلِهِ عَلَى سَلَامٍ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ

باب الف

تخص	نام	شہادت	وطن	ملک	عہد
آذر	حاجی لطیف بیگ	۱۲۰۰ھ	صہبان	عراق عجم	نادر شاہ قہرمان ایران
آذری	شیخ نورالدین جلال	۸۶۶ھ	اسفہان	خراسان	شاہخ مرزا والی ہرات

۱۔ حاجی لطیف بیگ، اول والدہ و بعدہ گنت تخلص می کرد، و آخر بہ آذر قرار گرفت، باقتضای زمانہ شوق طبع و لاپرواہ واقع شدہ، در ۱۲۰۰ھ تذکرہ موسوم بہ آتشکہ، تالیف کرد، ۱۲

۲۔ شیخ نورالدین جلال حمزہ، از فضلاء عصر دہلوی و ہمدانی، مرید شیخ محمد الدین کو و مصاحبہ نورالدین کرمانی ست، کتاب جواہر الاسرار، و عجائب الدنیا و سنی الصفا و بہمن نامہ از یادگار ست، در زمان احمد شاہ بہمنی بہند آمد، بعد چند سے مراجعت بسوی خراسان نمودہ، دقتہ احمد شاہ صد ہزار درم با و انعام کرد، شیخ از کمال بے نیازی قبول نفوذ، دیوانہاں سی ہزار بیت بحر ہشتاد و دو سال در خراسان فوت کرد، ۱۲

تخلص	نام	شرفات	وطن	ملک	عهد
آرزو	سراج الدین علیخان	۱۱۶۹	اکبر آباد	هندستان	محمد شاه والی هند
آزاد	میر غلام علی	۱۲۰۰	بلگرام	"	"
آشنا	میرزا محمد طاهر	۱۰۸۱	ترت	خراسان	شاه جهان والی هند
آشوب	ملاحسین	۱۰۹۹	مازندران	طبرستان	"
آصف	محمد قلی		قم	عراق عجم	"

سراج الدین علیخان، جامع اصناف فصائل بود، تصانیف عدیده مثل سراج اللغات، مجمع الفاس، چراغ هدایت، تنبیه الغافلین، شرح سکندرنامه، موهبت عظمی، عطیه کبری، غرائب اللغات، خیابان گلستان، مصطلحات الشعراء و ادراکات، جواب اعتراضات میرزا شمس الدین، شرح مختصر المعانی، شرح گل گشتی میرنجات، از وی یادگار است، با شیخ خزین منظر جانجامان، از او بلگرامی معاصر بود، بهار دهلوی، مؤلف بهار عجم از شاگردان و دست از دیوان شیخ خزین قریب پانصد بیت نامربوط و محل ایراد برآورد، دیوانش سی هزار بیت است، ۱۲

میر غلام علی، ولادت او در بیست و پنجم صفر ۱۱۶۹ در قصبه بلگرام از توابع اودم بوده است، استفاد علوم از میر عبد الجلیل بلگرامی، میر سید محمد بلگرامی و میر طفیل احمد بلگرامی غیر هم نموده، سرآمد روزگار گردید و در اشعار عربی فارسی و طوئی دشت، علاوه دیوان فارسی، دیوان عربی سه هزار بیت دارد، معنی تصانیف الیاد و یادگار است، میرزا محمد طاهر ملقب به غایت خان، خلدن اصدق طفره خان حسن است، جامع کمالات بوده، ۱۳

ملاحسین، بهندوستان آمده در تنابا خفر خان حسن لبری برد، ۱۲

محمد قلی، بهندوستان آمده بود، ۱۳

تخلص	نام	تلف	وطن	ملک	عبد
اصفی	خواجه صفی	۹۲۸ هـ	شیراز	فارس	شاه طهماسب صفی والی ایران
آفرین	شیخ فقیر الله	۱۱۵۲ هـ	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
آگهی	مولانا جلال الدین	سنه	یزد	عراق عجم	سلطان حسین مرزا والی هرات
آبی	سلطان قلی بیگ	۹۲۴ هـ	ترشیز	خراسان	"
ابدال	مولانا ابدال	سنه	صفهان	عراق عجم	سام مرزا صفوی والی ایران
ابراهم	میرزا ابراهیم	سنه	"	"	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
ابن حاتم	شمس الدین محمد	۸۴۵ هـ	برجند	خراسان	سلطان حسین مرزا والی هرات

۱ هـ خواجه صفی خلف خواجه تقیم از صفای هر بود، دیوانش تا حال در عصر روزگار باقی است ۱۲

۲ هـ شیخ فقیر الله شاعر خوش خیال صاحب دیوان است، مصنف هیر و راجها ۱۲

۳ هـ مولانا جلال الدین مداحی خاندان نبوت میگرد ۱۲

۴ هـ سلطان قلی بیگ از امرای اوس خفاست، شاعر عاشق پیشه بود، در تبریز درگذشت

صاحب دیوان است در نهایت شریفی و نزاکت ۱۲

۵ هـ مولانا ابدال مداح شاهزاده سام مرزا صفوی است، در جنگ قندهار بدرجه شهادت رسید ۱۲

۶ هـ میرزا ابراهیم جامع اکثر کمالات بوده، فرهنگ و در لغت فارسی مشهور است،

در آخر عهد شاه طهماسب درگذشت ۱۲

۷ هـ شمس الدین محمد پسر جمال الدین ابن حاتم است، خاوند نامه در سیر خباب متنوی بکمال فصاحت

نوشته از فضلالی عالمقدار بود ۱۲

تخلص	نام	سنة	وطن	ملک	عهد
ابن جبرئیل	مولانا ابن جبرئیل	۰	صفهان	عراق عجم	سلطان ابوسعید خانی والی فارس
ابن جلال	ابن جلال	۰	عراق	"	"
ابن نصوح	ابن نصوح	۰	شیراز	فارس	سلطان ابوسعید خانی والی فارس
ابن بنین	فخرالدین امیر محمود	۷۳۰ هـ	فریوند	خراسان	سلطان محمد خدابنده الی هرات
ابو البرکة	خواجه ابو البرکة	—	سمرقند	"	سلطان حسین زاولی هرات
ابو الحسن	ابو الحسن	—	بخارا	"	"
ابو الحسن	مولانا ابو الحسن	—	مهنه	"	شاه اسماعیل صفوی والی ایران

له ابن جبرئیل، پسر بیدالدین جبرئیل است، در مرثیه سلطان ابوسعید خانی اصفهان قصیده گفته است، ۱۲

۱۱ ابن جلال، از ارباب کمال است، ۱۲

۱۳ ابن نصوح، مدح سلطان ابوسعید شیخ او ایس بود، معاصر خواجه سلمان ساوجی است، ده نامه

بنام خواجه غیاث الدین ابن خواجه رشید وزیر در نظم نوشته است، ۱۲

۱۴ ابن بنین، خلف ملک الفضل، امیر بنین الدین است، از عارفان کامل است، در نظم قدسیه بکمال

داشت، دیوانش در جنگ سرداران در ۷۳۰ هـ از دست رفت ۱۲

۱۵ خواجه ابو البرکة، مثنوی بنویسند بود، و ابوایوب ابو البرکة خلف صدق دوست،

معاصر شیخ مین القضاة سیدانی است، ۱۲

۱۶ مولانا ابو الحسن، ابن مولانا احمد بنده است در کاشانی بود در شعر بنفیس لایمقدار

را در سبکی گفت، خواجه فضل ترک از ملائذه دوست، ۱۲

تخلص	نام	تلفات	وطن	ملک	عهد
ابوالحسن	ابوالحسن	۴۲۵هـ	خرقان	آذربایجان	علاءالدوله دیلمی و الی دیلم
ابوالبقا	میر ابوالبقا	.	تفرش	عراق عجم	شاه عباس اضنی صفوی الی ایران
ابوالعباس	خواجه ابوالعباس	۲۰۰هـ	مرو	خراسان	مامون الرشید و الی بغداد و خراسان
ابوالعلاء	نظام الدین	۵۵۴هـ	گنجه	آذربایجان	منوچهر شروانشاه و الی شروان
ابولفتح	نظام الدین	۴۲۰هـ	بست	خراسان	امین ناصر الدین سبکتگین الی غزنی
ابوالفتح	حکیم ابوالفتح	۹۹۹هـ	گیلان	طبرستان	جلال الدین بکر الی هند
ابوالفتح	ابوالفتح بن مسعود	۲۸۴هـ	رودن	خراسان	سلطان ابراهیم بن مسعود الی غزنی
<p>۱- ابوالحسن علی بن جعفر، از کمل اولیاست، تکمیل کلمات معنوی از روح شیخ بایزید سبطی قدس سره منوده، شیخ ابوالعلی بن سینا در خدمتش سیده است، از فیض صحبتش سر از فلسفه به طریقت کشیده ۱۲</p> <p>۲- میر ابوالبقا، از فرقه علمادجر که شعر است، تذکره شعرا در پیشاشته توفیق اتمام نیافته ۱۲</p> <p>۳- نظام الدین ابوالعلاء، استاد فکلی شروانی، داعی الدین شروانی، و خاقانی شروانی است ۱۲</p> <p>۴- نظام الدین ابولفتح، از اهل بغا است، وزیر محمود غزنوی بوده ۱۲</p> <p>۵- حکیم ابولفتح، ابن عبدالرزاق گیلانی است، غنی شیرازی تداحی و بسیار کرده، هر دو در یک سال (۹۹۹هـ) رحلت کردند ۱۲</p> <p>۶- ابوالفتح بن مسعود، صلش از قصبه رودن است، (از مضافات دشت خاوران) در خدمت سلطان طغرل الدین ابراهیم بن مسعود، و محمود بن ابراهیم غزنوی راه منادست یافته، استاد شعر است بغزنی و لاهور افتاده، تداح ابوالعلی بن خجور است، مسعود سلطان سبکتگین دوی مجوس گردید و یونان قریب به دوزخ ابریت متداول است باقی تلف گردیده ۱۲</p>					

شخص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
ابو الفضل	شیخ ابو الفضل	الاشبه	اکبر آباد	هندستان	جلال الدین اکبر و الی هند
ابو الفضل	شیخ ابو الفضل	.	مهنه	خراسان	.
ابو القاسم	شیخ ابو القاسم	.	گازرون	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
ابو القاسم	میرزا ابو القاسم	.	استرآباد	طبرستان	"
ابو القاسم	ابو القاسم بشرین	.	مهنه	خراسان	سلطان مسعود غوری الی غزنی
ابو القاسم	خواجه ابو القاسم	.	خواف	"	شاه طهماسب ماضی صفوی الی ایران
ابو المعالی	میر ابو المعالی	.	صنجان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

۱۰ شیخ ابو الفضل، از اولاد شیخ ابو سعید ابو انجیر است، در کمال دیرینه کاری و در کار بسری بوده

۱۱ شیخ ابو القاسم، از افضل عصر بود، معاصر تقی اوحدی صفوی مازندرانی است، ۱۲

۱۳ میرزا ابو القاسم، در جمیع علوم قدرت کامل داشت، خصوصاً حکمت و جفر و آداب کیمیا،

و در سنخوری دستگاه عالی داشت، ۱۴

۱۵ ابو القاسم بشرین، از مشاییر علما و مشایخ عصر است، مولدش مهنه، شیخ ابو سعید ابو انجیر

از مستفیدان دست، ۱۶

۱۷ خواجه ابو القاسم، پسر خواجه شهابی است، بصلاح می زیست، تعلیق را خوب می نوشت، ۱۸

۱۹ میر ابو المعالی، در سخن سنجی طبع عالی داشت، از ارباب تسلیم و مشرف به طبع شاه عباس

ماضی بوده ۱۲

تخلص	نام	سنة فوت	وطن	ملک	عمر
ابوالمعالی	شیخ ابوالمعالی	۵۵۴هـ	رے	عراق عجم	مسعود بن محمد بن ملک شاه سلجوقی والی خوارزم
ابوالمعالی	میر ابوالمعالی	.	.	.	نادر شاه قزلباش ایران
ابوالمعالی	ابوالمعالی نحاس	۵۱۲هـ	صفهان	.	ملک شاه سلجوقی والی خوارزم
ابو الوفا	خواجه ابو الوفا	۵۸۳هـ	خوارزم	.	شاه رخ مرزا والی خراسان
ابو الهادی	میر ابو الهادی	.	.	.	.
ابو جابر	شیخ ابو جابر	.	غزنی	خراسان	بهرام شاه ابن مسعود والی غزنی
ابو خنیفه	ابو خنیفه	۵۳۸هـ	.	.	سلطان مسعود غزنوی والی غزنی
ابو حیان	ابو حیان	.	شیراز	فارس	.
ابو رجا	شهاب الدین شاه	۵۹۷هـ	غزنی	خراسان	بهرام شاه ابن مسعود شاه والی غزنی

۱۱هـ میرزا ابوالمعالی، شعرش خالی از بلاغت و حالتی نیست ۱۲
 ۱۲هـ خواجه ابو الوفا، از بکار مشایخ خوارزم و مشهور بفرشتگی روی زمین بود، مرید
 شیخ ابو الفتوح و خلیفه نجم الدین گبری است، کتاب کنز الحوائج از وی یادگار است، ۱۲
 ۱۳هـ میر ابو الهادی، از موزنان شیرین خیال بود، ۱۲
 ۱۴هـ شیخ ابو جابر، از جمله فصاحت، قصائد غزلیه در مدح بهرام شاه گفته، ۱۲

مخلص	نام	مؤهلات	وطن	ملک	عبد
ابوسعید	ابوسعید فضل الله	۵۴۰	مهنه	خراسان	سلطان مسعود غزنوی الی غزنی
ابوشکور	استاد ابوشکور	۵۳۳	بلخ	"	امیر نصر بن احمد والی بخارا
ابوعلی	ابوعلی بن سینا	۵۲۶	"	"	علاءالدوله دیلمی والی دیلم
ابوسلم	ابوسلم	.	نیشاپور	"	.
ابونصر	شیخ ابونصر	.	مهنه	"	سلطان حسین مرزادالی هرات
اشرف	انوند شفیعا	۱۱۳	شیراز	فارس	سلطان حسین همدانی الی ایران

۱. ابوسعید فضل الله بن ابوالخیر پیر تقی شیع ابوالفضل سخی است از فیض حدیث اکثر
اولیای کبار معارج و ددرج رسیده اند، رباعیات می مشهور و خواص فوائدش بشمار از آنها مأثور است
در مهنه مدفون شد، ۱۲۰

۲. استاد ابوشکور، از شهید و رودکی پیشتر بوده، کتابی در ۳۳۳ تمام کرده شعر او
اگر چه بسیار بوده اما کیاب است، ۱۲۰

۳. ابوعلی بن سینا، مولدش بلخ است در سن هفت سالگی جامع جمیع مراتب حکمت شد
در فرقان به صحبت شیخ ابوالحسن خغانی رسیده و شیخ ابوسعید ابوالخیر قدس سره ابا او ملاقات و سؤالات
اتفاق افتاده، در بهمان معرض اسهال در گذشت، ۱۲۰

۴. خواجه ابونصر، برادر خواجه ابوسعید و لد خواجه بود است، ۱۲۰
۵. انوند شفیعا اعمی، در نه سالگی از عارضه آبله بصر گردید، با اینهمه تحصیل مراتب علمی نموده
در شعر رتبه خوبی بهم رسانیده، کافه سخن سرایان و در ابیات ادبی سلم داشتند، کلیاتش که ششصد و هشتاد
شعر است بده هزار بیت میرسد، در بلده لار فوت گردید، ۱۲۰

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عمد
اشیر ^{له}	اشیرالدین	۵۵۶۲	خجکت	فرغانه	آتابک قزل ارسلان الی شیراز
اشیر ^{له}	اشیرالدین عبده ^{له}	۵۶۵۶	ادیان	عراق عجم	هلاکو خان والی خوارزم
اجری ^{له}	میراجری جفری	.	یزد	"	.
احسان ^{له}	ملا میقام فرش	.	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
حسن ^{له}	میرزا احسن الله	۳۷۷۷	تربت	"	شاه جهان الی هند
حسنی ^{له}	میرزا حسنی	.	خوانسار	عراق عجم	.
احمد ^{له}	سید احمد	.	.	.	.

۱- اشیرالدین، معاصر مجیر بلیقانی و خاقانی شروانی است، حریف مقابل او، مرید شیخ
 بخت الدین کبری بوده، در دیار خجکت فوت کرد، ۱۲
 ۲- اشیرالدین عبده^{له}، معاصر کمال اصفهانی و شاگرد نصیر طوسی است، دیوانش
 مشتمل بر اشعار فارسی و عربی است، ۱۲
 ۳- میراجری جفری، در نهایت لیاقت و نازت طبع بوده، ۱۲
 ۴- ملا میقام، از شعرا مشهور قدس است، بلطف طبع و شیرین بانی مشهور است و زرد
 شاه سلیمان صفوی باصفهان بوده، ۱۲
 ۵- میرزا احسن الله طهرخان، با صائب و کلیم و قدسی و سیام و دانش و صبیحی طهرانی
 هم صحبت بوده، در زمان شاه جهان صوبه دار کشمیر بوده، محدث صائب است، ۱۲
 ۶- میرزا حسنی، به پیشه خیاطی و جوه معاش اندوخته، ۱۲
 ۷- سید احمد، مشهور به آقا احمد کاسه گر است، ۱۲

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
احمد	فریدالدین احمد کانی	.	.	.	سلطان غیاث الدین بن سام و ناصر الدین الله والی بغداد
احمد	ابونصر شیخ احمد	۵۳۶ هـ	جام	خراسان	سلطان شجر سلجوقی والی خوارزم
احمد	امام احمد غزالی	۵۲۴ هـ	قزوین	عراق عجم	"
احمد	احمد بیگ	۵۲۶ هـ	صفهان	"	شاه جهان الی هند
احمدی	خان احمد خاں	۹۲۰ هـ	گیلان	طبرستان	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
اختر شیخ	مولانا اختر	.	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

شیخ الاسلام ابونصر احمد زنده پیل اسی بود در بست دوسالگی توفیق تو به یافت
بیشترده سال در کوه نشست مقتدای زمان گردید در معرفت توحید و حکمت تصانیف کامله دارد
از ان جمله کتاب سراج السائرین است احمد جامی قدس سره ماده سال فوت او است ۱۲
الله امام احمد برادر حجة الاسلام امام محمد غزالی است شیخ عراقی در لغات تتبع طرزوی
کرده است و فائش در سند پانصد بست هفت بوده و صاحب مجمع البحار و فائز و در سن
پانصد هفده نوشته تصانیف تالیفات بسیار دارد ۱۲

الله احمد بیگ لنگ از وطن بهند آمده و بدولت صاحبقرانی کاری کارش کبابه رسید
و بدیوانی پخته سر بلند شده و جلالت از رویه است سیاق را خوب میدانست ۱۱
الله خان احمد خاں برادر زاده قاسم خاں افشار است حاکم گیلان ده در نظم صاحب نگاه است
الله مولانا اختر بهندستان آمده در خدمت میر حله شهنشاهی می بود بعد از فوت می
بایران فرستاده زمر اجبت فرمود ۱۲

شخص	نام	نسبت	وطن	ملک	عهد
ادانی	میر محمد مومن	سلطه	یزد	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
ادیم	میرزا ادیم	.	بغداد	عراق عرب	سلطان سلیمان الی ترکی
ادیم	میرزا ابراهیم	سلطه	ارتیمان	عراق عجم	شاه جهان الی هند
ادیم	میرزا ابراهیم	سلطه	کاشان	"	.
ادیب	شهاب الدین صابر	سلطه	ترمذ	خراسان	سلطان نجر سلجوقی والی خوارزم
ارسلان	محمد قاسم	سلطه	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی هند
ارشدی	استاد ابو محمد	.	سمرقند	"	مغیر الدین ملک شاه الی خوارزم

۱. میر محمد مومن متهم با کجا شده به بندرسورت درآمد و در نهایت مرع بسر می برد
پیوسته صائم بود و انظار بقدر زمان عین می نمود، در دین مرد، ۱۲

۲. میرزا ابراهیم، خلف مرزا رضی ارتیمانی است، در هنر مندی کمال از نواد در مهور بود
در زمان شاه جهان بهند آمده احترام یافت، ۱۲

۳. میرزا ابراهیم، اکثر در تیر سیر کرده، ۱۲
۴. شهاب الدین صابر، صلش از بخار است، معاصر رشید طوآ و حکیم انوری است
در زمان شعرار استادان مسلم است، عبدالواسع حبلی د انوری و سوزنی سمرقندی و رابا سادی دیگر بود
سلطان التزوالی خوارزم او را در چگون غرق کرده، ۱۲

۵. محمد قاسم، در عهد اکبر شاه بهند آمده در احمد آباد در گذشت، ۱۲
۶. استاد ابو محمد، معاصر عمق بخاری و مسعود سعد سلیمان میر مغری است، قصه مهر و وفا
از منظومات او است، در برات فوت کرده، ۱۲

شخص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
ازله	میرزا محمد امین	.	صفهان	عراق عجم	سلطان سنجر سلجوقی و الی خوارزم
ازرقی	حکیم فضل الدین	۵۵۶۶	هرات	خراسان	
اسحق	حکیم اسحق	.	شیراز	فارس	
اسحق	میرزا اسحق	.	یزد	عراق عجم	
اسد	میرزا اسد بیگ	۱۰۲۸	قزوین	"	
اسدی	حکیم ابونصر	۵۶۲۵	طوس	خراسان	
اسمعیل	میرزا اسمعیل	۱۱۳۲	طهران	عراق عجم	
اسمعیل	حاجی اسمعیل	.	قزوین	"	
<p>۱۰ میرزا محمد امین، در سخن سنجی قدرت تمام داشت، برادر میرزا مهدی مستوفی موقوف است در محاصره صفهان فوت شد ۱۲</p> <p>۱۱ حکیم فضل الدین، معاصر احمد بی بی دسیمی نظامی عروضی عبدالله قرشی است، مداح طغانشاه سلجوقی ابن مؤید است، ۱۲</p> <p>۱۲ میرزا اسد بیگ، در هند بود، ۱۲</p> <p>۱۳ حکیم ابونصر، استاد فردوسی طوسی است، بعد فردوسی فوت کرد کتاب گنجشاپ نامه از وی یادگار است، در زمان سلطان محمود غزنوی علم سحر بیانی برافروخته، ۱۲</p> <p>۱۴ میرزا اسمعیل، از همطرهان شیخ سنجر رازی است، ۱۲</p> <p>۱۵ حاجی اسمعیل، از سخن سنجان قزوین است، ۱۲</p>					

تخلص	نام	منهات	وطن	ملک	عهد
۱۰۰ اسیری	میراجلال الدین	۹۸۴	شهرستان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
۱۰۱ اسیری	امیر قاضی	۹۸۴	قزوین	"	جلال الدین اکبر والی هند
۱۰۲ اسیری	شیخ محمد نور بخشی	.	لاہجان	طبرستان	.
۱۰۳ اسیری	میر قاسم	۱۰۱۵	قائن	خراسان	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
۱۰۴ اسیری	فخاریک	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
۱۰۵ اسیری	ملا اسیری	شیراز	فارس	.	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
۱۰۶ اسیری	ملا اسیری	مشهد	خراسان	.	"

۱۰۰ میراجلال الدین، مبصیرت شاه عباس ماضی ممتاز بود، در انشا شعر نهایت اکت و شرفی بکار برده است، از سستی باده بعضی اشعارش بی معنی بوده، ۱۲

۱۰۱ امیر قاضی، پسر قاضی مسعود سیفی (قاضی طبران) است، سی سال قاضی می بوده، در فن بلاغت فصاحت مشهور است، دستورالانشار از دست، ۱۲

۱۰۲ شیخ محمد نور بخشی، از کبار صوفیه صافیه است، بر مثنوی گلشن از محمود شبستری شرحی موسوم به مفاتیح الاعجاز نوشته که احسن شروع است، خوابگاهش خاک پاک شیراز است، شیخ زاده فدائی تخلص خلف الصدق است، ۱۲

۱۰۳ فخاریک، در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شد، ۱۲

۱۰۴ ملا اسیری، پسر صفی شیرازی است، ۱۲

۱۰۵ ملا اسیری، از شعرای عهد شاه عباس ماضی بوده، ۱۲

تخلص	نام	سنوات	وطن	ملک	عهد
اشتیاق ^{۱۰}	شاه ولی الله	۱۱۵۰	دهلی	هندستان	فرخ سیربادشاه هند
اشراق ^{۹۲}	میر محمد باقر داماد	۹۲۹	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
اشراقی ^{۹۳}	میر حسین	.	.	.	.
اشرف ^{۹۴}	محمد سعید	۱۱۱۶	مازندران	طبرستان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
اشرفی ^{۹۵}	معین الدین حسن	۵۹۵	سمرقند	خراسان	ملک پیغوشاه والی هرات

۱۰ شاه ولی الله قدس العزیز، از اخا و شیخ مجد الف ثانی شیخ احمد سرسندی حقه الله است
در شعر اگر دمی ز عجب لغنی قبول بد، و در علوم عقلیه و نقلیه بهره کامل داشت، تفسیر فتح القرآن و دیگر
تصانیف کثیره از وی یادگار است ۱۲

۹۲ میر محمد باقر داماد پسر میر شمس الدین داماد میر عبد العالی عاملی است، داماد شاه عباس
صفوی بوده، در انشاء شعر کمال قدرت داشته، تصانیف عالیه اش بر او علیه فضلا نامدار است
مثنوی شرفی لاناوار از دست ۱۳

۹۳ محمد سعید، پسر محمد صالح مازندرانی است، در شعر طرازی دسته تمام داشته
استاد ذریب الناسار صبیح عالمگیر و معاصر صاحب و حید بود، در نوکیله و فوات یافت یک دیوان
و چند مثنوی گذشت، ۱۴

۹۴ معین الدین حسن، اعلم علماء و صاحب کمالات انسانی بوده، دیوانش اول است
در سمرقند فوت شد ۱۵

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عبد
شکی	میر شکی	۹۰۰	قم	عراق عجم	جمال الدین اکبر والی هند
اشهری	حکیم جمال الدین	.	نیشاپور	خراسان	آتابک قزل اسلان الی شیراز
اصدق	ملا محمد اصدق	۹۰۰	همدان	عراق عجم	شاه اسماعیل صفوی الی ایران
اعجاز	ملا محمد سعید	۱۱۰۰	دهلی	هندوستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
اعجازی	ملا اعجازی	.	مازندران	طبرستان	
اعظم	علی قلی خاں	.	هرات	عراق عجم	

۱۰ میر شکی، برادر حضور فی قی و معاصر غزالی مشهدی است، در صحن فانی و انوار
به میر جدائی داد که اشعارش را مربوط سازد، وی آنچه بخاری مد بنام خودی کرد و بآتی را باب
شست، چنانچه غزالی در جو میر جدائی مذکور این طعنه کرده است ۱۲

۱۱ حکیم جمال الدین، در علوم متقول و منقول و نشر و نظم شاگرد طهر فارابی است، در
تبریز فوت شد و در مقبره اشعرا سرخاب دفن شد ۱۲

۱۲ ملا محمد اصدق، خلف اصدق شاه اسماعیل صفوی است، ۱۲
۱۳ ملا محمد سعید، معاصر تبدیل فطرت و سرخوش است، بجمع کمالات بوده، اعجاز زنده
۱۴ ده سال فوت او است ۱۲

۱۵ ملا اعجازی، از معاصرین سلاجقه است ۱۲
۱۶ علی قلی خاں، خلف حسن خان شاملوست، دیوانش قریب به هزار بیت است ۱۲

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عمد
افسری	میرزا محمد علی	.	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاہ الی ہند
افسر	ملا افسر	.	صفہان	"	فتح سیر ابن عظیم الشان الی ہند
افسری	ملا افسری	.	مشہد	خراسان	سلطان بابر میرزا والی ہند
افضل	جلال الدین	.	صفہان	عراق عجم	شاہ عباس ماضی صفوی الی ایران
افضل	خواجہ فضل الدین ترک	۹۹۱ھ	"	"	شاہ اسماعیل ثانی صفوی الی ایران
افضل	فضل الدین	.	"	"	شاہ طہماسپ صفوی الی ایران
افضل	بابا فضل الدین	.	کاشان	"	ہلاکو خاں والی خوارزم
افضل	خواجہ فضل الدین	.	کرمان	خراسان	سلطان حسین میرزا والی ہرات
افسری	ملا محمد افسر	۱۰۰۰ھ	مشہد	"	شاہ عباس ماضی صفوی الی ایران

۱۱۔ میرزا محمد علی ولد میر سراج ابن میر حیدر معالی بہت ۱۲

۱۲۔ ملا افسری، از شعرا، مشہور عہد سلطان بابر میرزا بہت ۱۳

۱۳۔ جلال الدین، معاصر تقی اوحدی بہت ۱۴

۱۴۔ خواجہ فضل الدین ترک، فاضل عالی مقدار بودہ، چندی نور الدین صفہانی و علامی چلیپی

از شاگردان ویند تقی اوحدی گوید من اورا در صغیرین پیدہ ام ۱۵

۱۵۔ بابا فضل الدین، اورا رسائل بسیارست مملو از نکات حکمت معرفت و در شیوہ بیان پاسبی

بے نظیر بودہ، خواجہ نصیر طوسی بوالکمال اخلاص شہت، او خال خواجہ بہت ۱۶

۱۶۔ خواجہ فضل الدین ابن ضیاء الدین کرمانی ست از دربار سلطان حسین زیبا بقرا بودہ ۱۷

۱۷۔ ملا محمد افسر، بی نہایت ہزل شوخ طبع بودہ، در قزوین در گذشت ۱۸

تخلص	نام	مقامات	وطن	ملک	عهد
آقایی	میرضی الدین	.	شوشتر	فارس	محمد شاه والی هند
اکبر	میرزا محمد اکبر	.	دولت آباد	هندستان	.
اکبر	میرزا محمد اکبر	.	قزوین	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
اکبر	جمال الدین کبیر	۱۲ سلطه	آگره	هندستان	خود بادشاه هند
اکبر	استاد علی اکبر	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
اکسیر	میر نورالدین	.	قم	..	.
الشریفة	سلطان علاء الدین	.	خوارزم	..	خود بادشاه خوارزم
الهام	میرزا شریف	.	صفهان	..	جهانگیر شاه والی هند
اشد قلی	خواجہ اسد قلی	.	..	..	شاه طماست ماضی صفوی والی ایران

۱۰ میرضی، علم مقبول منقول از پدر بزرگوار خود از بر ساخت هند آمد بملازمت نواب شجاع الدوله ناظم کجالة بسربرد و یک چند بانواب آصف جاه نظام الملک بعد ۱۲

۱۱ میرزا محمد اکبر، از اکابر شهر قزوین است ۱۲

۱۳ استاد علی اکبر، مسجد جامع جدید عباسی بمحاری و تمام یافت، ۱۴

۱۵ میر نورالدین، از کهنه شاعران بوده در فتنه افغانه فوت کرد ۱۲

۱۶ سلطان علاء الدین، بادشاه عادل و فہیم بود، رشید و طوطا و طیر فاریابی و ادیب صابر از مداحان اویند ۱۲

۱۷ میرزا شریف، از اقوام میر صبری صفهانی است، هندوستان آمد در سنه یکم هزار و بست و شش هجری باز مراجعت باصفهان نمود ۱۲

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
الفی	میر حسین	.	یزد	عراق عجم	بہایوں شاہ والی ہند
الہی	سید الدین محمد	.	-	-	-
الہی	میر عماد الدین محمد	۱۰۶۲ھ	ہمدان	عراق عجم	جہانگیر شاہ والی ہند
الہی	حکیم صدر الدین	۱۰۳۳ھ	قم	"	"
امام	میرزا امام قلی	.	شیراز	فارس	-
امامی	ابو عبد اللہ	۹۶۶ھ	ہرات	خراسان	ابا قاسم بن ملک کو خان الی خراسان

۱۱۔ میر حسین، مرذی کو خصال خجستہ افعال بود، در عہد بہایوں شاہ بہند آمدہ ۱۲
 ۱۲۔ سید الدین محمد، گاہی الہی و گاہی سیدی تخلص میکرد، صاحب یوان ست
 ۱۳۔ میر عماد الدین محمد، شہساز ہندوستان توابع ہمدان ست، بیشتر اوقات در ہند
 بسر می برد، معاصر شفا فی وقدسی ست و باقی اوصدی ہم صحبت بودہ ۱۲
 ۱۴۔ حکیم صدر الدین، مخاطب بیح الزمان بہند آمد و ہر اہل مناصب عالیہ
 سرفراز گردید در ۱۳۳۳ھ بزیارت کعبہ معظمہ رفتہ باز بہند آمد ۱۲
 ۱۵۔ میرزا امام قلی، برادر عالیجاہ خلیل خان بختیار ست ۱۲
 ۱۶۔ ابو عبد اللہ، از اہل اہل علم و نامدار خراسان ست، در کرمان نشو و نما
 یافتہ در علوم عربیہ روش سخن کمال مہارت داشت، صاحب یوان ست
 ۱۷۔ تاج التاجان فارس معاصر سعدی شیرازی و عماد کرمانی ست، در اصفہان
 فوت شد ۱۲

تخلص	نام	شرفات	وطن	ملک	عهد
امانی	.	.	دہلی	ہندوستان	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
امانی	میرزا امان اللہ	۱۱۳۷ھ	کابل	خراسان	جہانگیر شاہ والی ہند
مہر	میرزا محمد رضا	۱۱۵۹ھ	ہمدان	عراق عجم	شاہ عالم بادشاہ والی ہند
امیدی	خواجہ ارجاسپ	۹۲۵ھ	رے	"	شاہ اسماعیل صفوی الی ایران
امیر	خواجہ امیر بیگ	.	نطنز	"	شاہ طہماسپ باغی صفوی الی ایران
امیری	میرزا قاسم	۹۹۹ھ	شیراز	فارس	"

۱۔ امانی، از مشائخ ہندوست، اشعار سادہ و بے تکلف می گفت ۱۲
 ۲۔ میرزا امان اللہ، مخاطب خان زمان صوبہ دار بنگالہ، در سخن سنجی گمانہ دہر بود
 طبع عالی داشت، صاحب دیوان مست ۱۲

۳۔ میرزا محمد رضا، شاگرد میرزا طاهر وحید مست، و معاصر میرنجات و فاضل آہری
 از صفہاں ہند آمدہ بالواب آصف جاہ در دکن بسر بردہ ہمراہ ادبہ شایہاں آباد رفت،
 و ہجائیات کرد ۱۲

۴۔ خواجہ ارجاسپ، شاگرد ملا جلال و آلی مست مداح نجم ثانی طہرانی وزیر شاہ اسماعیل صفوی
 صفوی مست بحر یک شاہ قاسم نور بخشی در رے شہید شد، شاہ نعمت اللہ پیر شاہ قاسم نور بخشی و را قتل رسانید ۱۲
 ۵۔ خواجہ امیر بیگ، از ثرادیہ شیخ غیاث الدین تبریزی مست در نطنز من تابع صفہاں
 متولد شد، صاحب کمال بغایت فہیم بود، ۱۲

۶۔ میرزا قاسم، در علوم اعداد و اسرار نقطہ بے نظیر بود، اہل عصر و اہل ہجاء
 کردہ اند، بکرم بادشاہ در ۹۹۷ھ در حشمش میں کشیدند و در ۹۹۹ھ در شیراز شہید شد ۱۲

تخلص	نام	وفات	وطن	ملک	عهد
امین	خواجه امین الدین	۵۴۳هـ	صفهان	عراق عجم	شاه شجاع والی شیراز
امین	.	.	یزد	"	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
امین	خواجه امین	.	بنجف	خراسان	.
امین	میر محمد امین	.	سبزوار	"	.
امینی	امیر ابراهیم	۹۳۱هـ	بلخ	"	سلطان حسین زاوالی هرات
نسی	محمد شاه	.	قندهار	"	همایون شاه والی هند
نسی	سمیل بیگ	۱۰۲۶هـ	.	.	جلال الدین اکبر شاه الی هند
نسی	قطب الدین	۸۲۵هـ	جنابذ	خراسان	سلطان حسین زاوالی هرات
نسی	حسن بیگ القدر	.	صفهان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند

۱- خواجه امین الدین، معاصر خواجه حافظ شیرازی است ۱۲

۲- خواجه امین سپهر محمود کلید دارستانه شاه اولیا است ۱۲

۳- امیر ابراهیم، از اعیان هرات است، بغایت فہیم و شیرین با لب و در رکاب با شازدہ سام میرزا در جنگ از یک شهید شد، ۱۲

۴- اسمعیل بیگ، در خدمت خانان عمر خود را بسر کرده، در عین جوانی درگذشت ۱۲

۵- قطب الدین، تخلص میرد قصاب میر حاج و در غزوات نسی بود، و در طرغور بی بدیگری

اکمال قدرت داشته، وقتی چهل غل امیر خسرو را در یک مجلس جواب گفته، امیر علی شیر بخدشت

آمده صدمه گزرا نندہ مقبول نشد ۱۲

۶- حسن بیگ و القدر در ایران دلیری تخلص میکرد، و در ہند نسی قرار داد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
انوری ^{طه}	اوحده الدین	۵۸۰ ^ش	ابورد	خراسان	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم
انصاف ^{طه}	میرزا ابراهیم	۱۱۰۲ ^ش	لاهور	هندوستان	اوزنگ سب عالمگیر والی هند
انیسی ^{طه}	حسن سنجر	.	مشهد	خراسان	.
انیسی ^{طه}	بلقی بیگ	۱۰۱۳ ^ش	صفهان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
اوجی ^{طه}	ملا اوجی	۱۰۳۲ ^ش	کشمیر	هندستان	جہانگیر شاه والی هند
اوجی ^{طه}	ملا اوجی		نطنز	عراق عجم	شاه عباسی ماضی صفوی الی ایران
اوحدی ^{طه}	خواجہ فخر الدین مستوفی	۸۶۵ ^ش	سبزوار	خراسان	.

۱۰ اوحده الدین اول خادمی تخلص میکرد، قبل از شاعری مدتها در مدرسه منصوبه کسب علوم عقلی و نقلی نموده در شرعیات و حکیات خصوصاً ریاضیات سرآمد روزگار گردیده او اول پیشه و سب شاعری بنود چون راوده شاعری نمود از نگین گوی ربود، در پنج وفات یافته ۱۲

۱۱ میرزا ابراهیم، از تازه خیالان بود ۱۲

۱۲ تقی اوحدی در تذکره خویش ذکر کرده است ۱۲

۱۳ بلقی بیگ از اعیان طائفه شاطو است بهند آمد در خدمت خانان لبر برد،

مثنوی محمودایزدی مشهور است ۱۲

۱۴ ملا اوجی، از شعرای زبردست بوده دیوانش بده هزار بیت می رسد ۱۲

۱۵ خواجہ فخر الدین مستوفی، از فضلای کامل است در اکثر علوم خصوصاً ریاضی و

شعر دانش گاه آفاق است مجلس دے مجمع فضلای بود، در شیراز رحلت کرد ۱۲۰

تخلص	نام	سنہ و قات	وطن	ملک	عہد
۱۰۰ اوحدی	ابو حامد اوحد الدین	۶۳۵ھ	کرمان	خراسان	ہلاکو خان ڈالی خراسان
۱۰۱ اوحدی	شیخ اوحدی مرغی	۶۳۵ھ	صفہان	عراق عجم	سلطان ابو سعید ڈالی فارس
۱۰۲ اہلی	مولانا اہلی	۶۳۴ھ	ترشیز	خراسان	سلطان حسین میرزا والی ہرات
۱۰۳ اہلی	مولانا اہلی	۶۳۲ھ	شیراز	فارس	شاہ اسماعیل صفوی والی ایران
۱۰۴ ایاز	ایاز منجم	.	صفہان	عراق عجم	شاہ عباس ماضی والی ایران
۱۰۵ ایجاد	میر محمد حسن	۱۱۳۳ھ	سامانہ	خراسان	شاہ عالم بادشاہ والی ہند

۱۰۰ ابو حامد اوحد الدین مرید خواجہ معین الدین چشتی رحمۃ اللہ ہے متعاصر ابن عربی
(تاریخ فرشتہ) از مریدان شیخ شہاب الدین سہروردی ہے شیخ عراقی و سید حسینی ہم صحبت ہم علم چلے بود

شیخ محی الدین ابن عربی را دریافتہ ہے ۱۲

۱۰۱ شیخ اوحدی مرغی، مرید شیخ اوحد الدین کرمانی ہے، مثنوی جامع جم از ویہ گار
اکثر در صفایان بسر می کرد، ظهورش در زمان ارغون خان ہے در صفہان فوت شدہ ۱۲

۱۰۲ مولانا اہلی ترشیزی مشہور سحر اسانی از علمای مشہور وندہ ہے سلطان حسین مرزا بودہ
در عالم سنخوری اگرچہ باہلی شیرازی میرسد اما از استادان ہے ۱۲

۱۰۳ مثنوی ذو بحرین موسوم بسحر حلال ارد ہے ۱۲

۱۰۴ ایاز منجم غلام زینت بیگم دہلوی شاہ عباس ماضی ہے بتیغ قرآن بادشاہ ہلاک شدہ ۱۲
۱۰۵ میر محمد احسن، چندے یا آصف جاہ نظام الملک بسر برد و از پیشگاہ ہا عالم

بمنصبش صدی متماز گردید، و در عہد فرخ سیر بہ تخریر شاہنامہ مامور شد و تا آخر عہد بہ انجام
رسانید، مرزا نعمت خان عالی اورا بسیار می ستود، و مرقدش در آگرہ ہے ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
ایزدی ^{۱۰}	محمد شریف	۰	قزوین	عراق عجم	جہانگیر شاہ والی ہند
ایما ^{۱۱}	میرزا ہادی	۰	صفہان	"	"
ایما ^{۱۲}	میرزا اسمعیل	۱۱۳۲ھ	"	"	سلطان حسین صفوی الی ایران

باب یازم و موحدہ

بابر ^{۱۳}	ظہیر الدین بابر شاہ	۱۱۳۸ھ	ہرات	خراسان	خود پادشاہ بود
بادشاہ ^{۱۴}	میرزا رفیع خان	۱۱۲۳ھ	مشہد	"	اورنگ زیب والی ہند
باقا ^{۱۵}	میر باقر	۰	کاشان	عراق عجم	ابراہیم عادل شاہ والی بجا بود

۱۳ محمد شریف از شعرا و جہانگیری ست، دہکنوی گوئی عمارت دہشت ۱۲
 ۱۴ میرزا ہادی از مشہد باصفہا آمدہ مشغول افادہ بود، در اوائل سانحہ انقلاب ایران
 فوت شد ۱۲

۱۵ میرزا اسمعیل، مہتابا میرنجابت و شفیعا و غیرہما ہ مطرح بود ۱۲
 ۱۶ ظہیر الدین بابر شاہ از سلاطین عالیجاہ بود، کمال فہم و فرہست و ہشت قامت تاقیش
 بمکالات ظاہری آراستہ بود، در کابل بسرے جاوید رفت و ہما بخامد فون شد ۱۲
 ۱۷ میرزا رفیع خان، سپہرزا جمہوشہدی ست، کتب حملہ جہیری از ہمت و در سلک ملایان عالمگیر محکومت
 سرکار بارس بی متا ز بود باغمال خود محمد طاہر شہدی معروف بوزیر قبال از مشہد دارہن وستان شد ۱۲
 ۱۸ میر باقر، صلش از کاشان ست، از انجا ہند وستان فتنہ، در شہر خود کارخانہ بافندگی
 داشتہ، انچہ ہم میرساند بر شعرا و ارباب کمال صرف می نمود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عهد
باقی	میرزا باقر وزیر	سنة ۱۰۳۸	نطنز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
باقی	باقر خورده فروش	سنة ۱۰۳۸	کاشان	"	ابراهیم عادل شاه والی دکن
باقی	عبدالباقی	"	نطنز	"	جهانگیر شاه والی هند
باقی	میر عبدالباقی صدایران	"	کاشان	عراق عجم	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
باقی	عبدالباقی	سنة ۱۰۵۰	قزوین	"	شاه اسماعیل ثانی صفوی والی ایران
باقی	عبدالباقی	"	گونا باد	خراسان	

۱۰۳۸ میرزا باقر، در زمان شاه سلیمان صفوی در ملک قزداران شاهی بود بعد از آن وزارت توپخانه
 سرفراز گردید، شش از سادات نطنز است و در اصفهان نشو و نما یافته ۱۲
 ۱۰۳۸ باقر خورده فروش، از ایران بگن آمده در بیجاپور اقامت داشته ۱۲
 ۱۰۳۸ عبدالباقی، در زمان شاه عباس ثانی بهند آمده مدت مدیدی در بارس وطن اختیار نمود، قصد
 در مع صاحبقران ثانی بسامع بادشاهی رسانید بفرمان خاقان هنر پرور او را بر سنجیده مبلغ هشتاد
 که پنجاه روپیة بود دادند، در زمان شاه سلیمان صفوی بازگشته در صهنا ساکن گردید ۱۲
 ۱۰۳۸ میر عبدالباقی، از اولاد شاه نعمت الله ولی قدس سره الغریب است در عهد شاه اسماعیل ثانی
 بصدارت ایران اختصاص شست، دیوان شعر نیز ترتیب داده است در انشا مهارت تمام داشت ۱۲
 ۱۰۳۸ این قاضی جهان مست ۱۲

۱۰۳۸ عبدالباقی، از سخنوران زمان مصاحبان سلطان ابراهیم میرزا جایی بود ۱۲

تخلص	نام	سنه دفاتر	وطن	ملک	عهد
بدر	بدرالدین	۷۹۹	جایزم	خراسان	سلطان ارغوان خان والی فارس
بدر	بدرالدین	.	کرمان	"	سلطان حسین ازرم شاه والی خوارزم
بدر	بدرالدین فخر الزمان	۸۲۵	چابج	"	محمد شاه بن تغلق شاه والی هند
بدر	مولانا علی بدر	.	سرات	"	امیر تیمور گورگان والی سمرقند
بدر	میرزا بدیع الزمان	۱۱۲۱	نصیر آباد	عراق عجم	سلطان حسین راضوی والی ایران
بدر	میرزا بدیع	.	سبزوار	خراسان	شاه سلیمان صفوی والی ایران
<p>۱۰ بدرالدین شاکر محمدالدین بکمرست اکثر دهنهائی بود مداح خواجه بهاءالدین صبادی بود از خواجه شمس الدین صاحب دیوان ابن خواجه بهاءالدین صاحب دیوان مرحمت داده است ۱۲</p> <p>۱۱ بدرالدین معاصر خواجه شمس الدین صاحب دیوان است ۱۲</p> <p>۱۳ بدرالدین فخر الزمان از مداحان سلطان محمد تغلق و از شعرائی مشهور است، بخطاب فخر الزمان ممتاز بود، چابج و شاش مشهور با شقند از توابع فرغانه خراسان است ۱۲</p> <p>۱۴ مولانا علی بدر معاصر صاحب تاریخ لب الالباب است، از جمله افاضل عهد بود ۱۲</p> <p>۱۵ میرزا بدیع الزمان خلف محمد طاهر صاحب تذکره مشهور است، سلطان حسین صفوی او را به ملک الشعرائی امتیاز بخشیده در تمام عمارت چهل ستون دولت خانه مبارک دهنهائی قصیده گفته که از صدمیت متجاوز بود و مصرع تاریخ بود، مصرع اول تاریخ آغاز عمارت و مصرع دوم تاریخ اتمام، مولود مکشش قریه نصیر آباد متصل به دهنه است ۱۲</p> <p>۱۶ میرزا بدیع، از سادات سمرقند است در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شد ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عمر
بدیع	میرزا بدیع	۰	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی
بدیع	میرزا بدیع الزمان	۰	همدان	"	"
بدیع	بدیع الدین تائبک	۰	انجدران	"	سلطان خجسته پوتی والی خوارزم
بدیع	ملا محمد یوسف	۸۹۹ هـ	خراس	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
برهان	آقا صالح	۱۱۵۱ هـ	مازندران	طبرستان	محمد شاه والی هند
برهان	میر برهان	۰	ابر قوه	فارس	"
برندق	ملا برندق	۰	سمرقند	خراسان	شاه رخ مرزا والی هرات
برمی	خواجه غیاث الدین	۹۵۰ هـ	استرآباد	طبرستان	شاه طهماسب ماضی صفوی الی ایران

۱۰ هـ میرزا بدیع، ابن قاضی شمس الدین اردستانی ست، در صفهان می بود ۱۲
 ۱۱ هـ میرزا بدیع الزمان، استاد منطق رازی ست، قبل از آنکه بوده ۱۲
 ۱۲ هـ بدیع الدین تائبک، از وزرای نامدار و سخوران روزگار بود، صاحب تصانیف است
 رشید و طوطا طرا از غضب سلطان سنجوار در ماند ۱۲
 ۱۳ هـ ملا محمد یوسف، امیر علی شیر در مجالس احوال او ذکر کرده است، در
 معارف سال نوشته ۱۲
 ۱۴ هـ آقا صالح، از مدتها بهندوستان متوکلانه نشسته اوقات بسر می برد، در روز قتل عام
 شاه جهان آباد از دست لشکریان قتلش زخم خورد و بهماں جراحات مرد ۱۲
 ۱۵ هـ میر برهان، از مریدان قاضی اسد موم بود، در سخوری کمال قدرت داشته ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عهد
بزمی	عبد الشکور	۰	همدان		صاحبقرانی شاهجهان علی هند
بساطی	ملاباطی	۰	سمرقند	خراسان	امیر تیمور صاحبقران علی سمرقند
بسل	حاجی محمد تقی	۰	تبریز	عراق عجم	۰
بشجاق	جمال الدین	۸۲۴	شیراز	فارس	امیر تیمور صاحبقران علی سمرقند
بقائی	میر ابو البقا	۸۲۸	ابرقوه	فارس	سلطان حسین میرزا علی هرات
بلبل	ملابلبل	۰	یزد	عراق عجم	۰
بنذار	خواجه کمال الدین	۸۳۰	کے	۰	سلطان مجد الدوله والی دہلی
بہار	بہار الدین	۰	خوارزم	۰	سلطان یکتا خوارزم شاہ علی خوارزم
<p>۱۰ عبد الشکور اکثر در اردوی شاه عباس ماضی می بود، بطبابت شہنشاہ دہشت شہنوی فرہاد و شیریں در سلک نظم کشیده ۱۲ .</p> <p>۱۱ ملا بساطی اول حصیری تخلص میکرد، آخر بنموده خواجه عصمت تجاری بساطی تخلص نمود، بایشخ کمال خجندی مباحثات دہشت، سلطان خلیل امین میرانشاه اورا بر یک بیت ہزار دینار صلہ داد ۱۲</p> <p>۱۳ جمال الدین بسجاق اطعمہ مدے فاضل کامل و معاصر شاه نعمت اللہ کرمانی است، بیشتر مصایر خواجه حافظ و گاہی مصارع شاه نعمت اللہ در تعریف اطعمہ تضمین کردہ است ۱۲</p> <p>۱۴ میر ابو البقا و از فضلا و دانشمندان روزگار و از معاصرین سلطان میرزا باقر است ۱۲</p> <p>۱۵ خواجه کمال الدین ملای صاحب بن عباد و معاصر او بود، و مداح مجد الدوله دہلی است، از اجلہ روزگار بود، بہ لغت عربی و فارسی دہلی اشعار دارد ۱۲</p>					

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عهد
بها ^۱	بهارالدین محمد	۵۲۴هـ	مرغیان	خراسان	قطب الدین ازرم شاه دلی خوارزم
بها ^۲	شیخ بهارالدین کریا	۵۶۱هـ	لنگان	هندوستان	سلطان علاء الدین بلبن دلی هند
بها ^۳	شیخ بهارالدین	۵۰۳هـ	آمل	طبرستان	شاه طهماسب صفوی دلی ایران
بها ^۴	بهارالدین	.	یزد	عراق عجم	.
بها ^۵	میرزا جان	.	صفهان	"	شاه عباس ماضی دلی ایران
بجی ^۱	مولانا بجی	.	.	.	.
برام ^۱	حاجی بهرام	۱۰۹۹هـ	بخارا	خراسان	شاه سلیمان صفوی دلی ایران
برام ^۲	استاد ابو الحسن علی	۵۵۵هـ	سرخس	"	امیر ناصرالدین سبکگلین دلی غزنی

۱. بهارالدین محمد روشنی از فضلای روزگار و شعرای نامدار بود ۱۲
 ۲. شیخ بهارالدین کریا، معاصر شیخ عاتق و مرید شیخ شهاب الدین سهروردی^{۱۳}
 ۳. شیخ بهارالدین، معاصر باقر داماد و شاگرد عبد الله یزدی است، رساله صراط لاب و
 تشریح الافلاک و خلاصه الحساب و اربعین و مشرق الشمسین و مفتاح الفلاح و کشکول و مثنوی
 نان حلوا و مثنوی شیر شکر و غیره از تصنیفات شریفه است، ملا محمد تقی مجلسی مرید و شاگرد او بود ۱۲

۴. از استعداد زمان خویش بوده ۱۲

۵. برادر میرزا و اهل بیت صفایانی است، در کوی ازطوس مدفون شد ۱۲

۶. بجی، در هند سیاحت نموده ۱۲

۷. حاجی بهرام، از افاضل بخارا بود ۱۲

۸. ابو الحسن علی، مدفون سخن کمال بهارت قدرت داشت، بانا ناصرالدین سبکگلین

معاصر بوده و مرگ میگرد ۱۲

تخلص	نام	سنه و تقا	وطن	ملک	عمد
بهشتی ^{۱۰}	ملا محمود	سنه ۱۰۶۴هـ	گیلان	طبرستان	شاهجهان والی هند
بیان ^{۱۱}	میرزا مهدی	سنه ۱۰۹۵هـ	همدان	عراق عجم	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
بنائی ^{۱۲}	بنائی قلندر	سنه ۱۰۹۵هـ	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
بیانی ^{۱۳}	خواجه شهاب الدین	سنه ۱۰۹۲هـ	کرمان	"	"
بینود ^{۱۴}	ملاندا ارجامی	سنه ۱۰۸۴هـ	جام	"	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
بنجودی ^{۱۵}	ملا بنجودی	"	بهنان	"	شاه عباس باضی والی ایران
بیدل ^{۱۶}	میرزا عبدالقادر	سنه ۱۱۳۳هـ	غیظم آباد	هندستان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند

له ملا محمود و در فن بنجودی مهارت داشته در اواخر سلطنت شاهجهان هند آمده در ملک طبرستان شاهی به تعلیم شاهزاده مراکش مامور گردید و فاش در شهر تگره واقع شد ۱۲

له میرزا مهدی همیشه زاد ابو طالب کلیم است در زمان عالمگیر بادشاه هند آمده و در کفایت شد ۱۲

له بنائی قلندر بهین تربیت بابر میرزا در او را از انکه مرتبه صدارت رسیده ۱۲

له خواجه شهاب الدین عبدالقادر واریه در فن انشا زبان خاند معجز بیان و در فضیلت بوده

مثنوی مولس الاحباب و خرد شیرین از دوست، قریب دو هزار بیت از غزلیات قصائد و رباعیات و قطعات دارد، در هرات دفات یافته ۱۲

له سرخوش دهلوی تلخیص و فاش او گفته حاجی از جام حمید بنجود شد ۱۲

له میرزا عبدالقادر از عارفان محقق بوده، کلیاتش از صد هزار بیت متجاوز است هر چند اکثر اشعارش موافق محاوره فصیحی عجم نیست اما شعرهای بلند دارد - میرزا بیدل از عالم رفت، ماده تلخیص فوت او است ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
بیدی ^{۱۵}	ملا بیدی	۰	صفهان	عراق عجم	شاه اسماعیل ماضی صفوی
بکی ^{۱۶}	ملا بکی	۳۹۷ هـ	غزنی	خراسان	دالی ایران
بیگانه ^{۱۷}	میرزا ابوالحسن کلانتر	۰	نیشاپور	"	جلال الدین کبسه الی هند
بنیش ^{۱۸}	میر بدیع	۰	مشهد	"	شاه جهان دالی هند
بنیش ^{۱۹}	ملا محمد جعفر بیگ	۱۱۱۰ هـ	کشمیر	هندستان	اوزنگ زیب عالمگیر دالی هند
بینوا ^{۲۰}	شاه خلیل الله	۰	دهلی	"	محمد شاه دالی هند
پلور ^{۲۱}	پور بهار جانی	۰	جام	خراسان	ابا قاجان دالی فارس

۱۵ ملا بیدی، معاصر محمد درویش پلوان مولوی جامی است، شاعر خندان بوده ۱۲

۱۶ ملا بکی، از ملازمان محمد حکیم میرزا بوده است ۱۲

۱۷ میرزا ابوالحسن، از خوشان میرزا ابوالعالی نیشاپوری در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شده ۱۲

۱۸ ملا محمد جعفر بیگ، در زمان اوزنگ زیب در هندوستان بوده، دیوان شعر ترتیب داده،

ابیات خوب از وی به نظر رسید ۱۲

۱۹ شاه خلیل الله، خلف الصدق خلیفه ابراهیم است، مطالب عالی تصوف را در رباعیات

موزون کرده است ۱۲

۲۰ پور بهار، از معاصرین بدرالدین جاجرمی بدرالدین کرمانی است، شاگرد میرزا کن الدین قبا

جانبازی است از خواجہ شمس الدین صاحب دیوان نواز شهادیده، در هجوم دهل قوت تمام دهمت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
پیامی	شیخ عبدالسلام	۰	لار	فارس	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

باب تا فوقانی

شایسته	میرزا محسن	۰	صفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
تاج	رئیس تاج الدین	۰	سرخس	خراسان	.
تاج	میرزا تاج	۰	تبریز	عراق عجم	.
تجلی	ملا علی رضا	سنه ۸۰۰	یزد	..	شاه جهان والی هند
تجلی	محمد محسن	۰	صفهان	عراق عجم	.

۱۰ شیخ عبدالسلام از شاگردان علامه دانی بوده مدتها وزارت شاه علارالملک ابن نورالدین لاری کرده عاقبت معزول شد و از وطن بدکن شتافته بخدمت نظام شاه درجه مارت یافت
 ۱۱ میرزا محسن شاعر شیرین مقام است دیوانش به هزار بیت است مدتی وزارت یزد با و مفوض بود مقدارن فتنه صفهان فوت کرد ۱۲

۱۳ تاج الدین رئیس سرخس بوده در نظم و شعر صاحب قدرت است ۱۲
 ۱۴ ملا علی رضا در فضیلت مکالمات یگانه دوران بود از تلامذه آغا حسین خانی است اکثر در صفهان با فاده مشغول می بود در او اهل شباب بهند آمده در گجرات با لال نظیری رفقت داشت ۱۲

۱۵ محمد محسن اعی مادر زاد بود در علم و تل نظیر نداشت و در شعر شناسی منفرد زمان بود ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
تختیر	شرف خاں	.	.	.	.
تراب	میرزا ابوتراب	۱۱۴۳ هـ	اصفهان	عراق عجم	فرخ سیرا د شاه والی هند
ترابی	ملا ترابی	.	بلخ	خراسان	امام قلی خان الی بلخ
تشی	حاجی محمد ابراهیم	.	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
تشبیه	میر علی اکبر	.	کاشان	عراق عجم	"
تضیف	حاجی محمد طالب	.	اصفهان	"	شاه سلیمان صفوی الی ایران
تغییم	ملا محمد تقی	سنه ۱۱۴۰ هـ	مازندران	طبرستان	اورنگ زیب عالمگیر والی هند
تغییم	شاه تغظیم	.	قم	عراق عجم	.

۱۰ ابن محمد طاهر است ۱۲

۱۱ ملا ترابی، شاعر سنجیده بود، امام قلی خان الی بلخ ویرا بزرگشید ۱۲

۱۳ حاجی محمد ابراهیم، هندوستان آمده، بایسح الزمان الکلی می بود، مرید مولانا قاسم کاهی و

شاکر دهمی است، بابا افضل، محبت سادات ۱۲

۱۴ میر علی اکبر، چهل سال در مملکت هند بسر کرده، صاحب دیوان است، بابا افضل، محبت بود ۱۲

۱۵ حاجی محمد طالب، بهند آمدن ۱۲

۱۶ ملا محمد تقی، در غزلای طرخی شریک موزون می بود، و در سبیت و نجوم خالی از

مهارت نبود ۱۲

۱۷ شاکر دیز را صاحب است، و بهند آمده ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
تقی ^{۱۰}	میر تقی اوحدی	۵۰۰	صفهان	عراق عجم	شاه جهان دالی هند
تقی ^{۱۱}	حکیم تقی الدین	.	قم	"	"
تقی ^{۱۲}	ملا تقی	.	نیشاپور	خراسان	جلال الدین کبر والی هند
تقی ^{۱۳}	آقا تقی معروف	.	صفهان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
تکمیلین ^{۱۴}	سید خاں	.	کرمان	خراسان	محمد شاه والی هند
تمنا ^{۱۵}	میرزا محمد علی	۶۰۰	کابل	خراسان	فرخ سیرباد شاه والی هند

۱۰ میر تقی اوحدی از اولاد تقی اوحدی بلخی است در صفهان مدتی در اردو و سی شاه عباس صفی
 صفوی ملازم رکاب بوده، هند آمده - تذکره سی به عرفات که مرزفات بسیار دارد تألیف نموده شتمبرشت
 هزار بیت و باز از آن انتخاب کرده است و آن را کعبه عرفان نام نهاده ۱۲
 ۱۱ حکیم تقی الدین از مشاهیر عراق است ۱۲
 ۱۲ ملا تقی از اقوام ملا نظیری است در هند نیز همراه او بسیر کرد ۱۲
 ۱۳ آقا تقی معروف در عهد جهانگیر بادشاه هندوستان آمد مدتی ملازمت شاهزاده کرده
 خطاشکسته خوب درست می نوشت، معاصر مرشد یزدی است ۱۲
 ۱۴ سید رضا خاں از اولاد شاه نعمت الله دلی کرمانی است مطالب عالی تصوف را در کمال
 تتبع و تحقیق فمیده است، امراد سلاطین هند غرض احترام او مرعی دهشتند بادشاه عالم پناه محمد شاه
 کمال توجه و رفق او مبذول میفرمود ۱۲
 ۱۵ میرزا محمد علی در کابل متولد شده، نسبت به با علی مردان خاں مرحوم داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عمد
تنها	میرزا عبداللطیف	۱۱۱۶	شهرستان	عراق عجم	اوزنگ نایب عالمگیر والی هند
تنها	میرزا محمد سعید	.	قم	"	شاه عباس ثانی والی ایران

باب ثانی

شابست	میر محمد فضل	۱۱۵۱	آباد	هندستان	محمد شاه والی هند
شانی	ملا محمد حسن	۱۰۶۴	مشهد	خراسان	صاحبقران ثانی شاه جهان والی هند
شانی	خواجه حسین	۹۹۶	مشهد	"	جلال الدین اکبر شاه والی هند

۱- میرزا عبداللطیف خان شاهو کمال خواهرزاده میرزا جلال اسیر است ۱۲
 ۲- میرزا محمد سعید خلف حکیم باقر از اطباء شاه عباس ثانی بوده دیوانش متداول است قریب به هزار بیت دارد، گاهی سید هم تخلص میکرد، ابن عم میرزا جلال اسیر است ۱۲
 ۳- میر محمد فضل بدخشی اصل است مولدش در آله آباد بود، بنیره سلامت خان متخلص آله آباد و درازا نواب همت خان است که در عهد عالمگیری بمنصب امیر لامرای می پرداخت امرای دارالخلافه اکثرش می کردند و مخوران شهر در جمیع شعروش می دانستند، و اغسانی گوید که تولدش مردار را خلاصه دلی واقع شده، دیوانش تقریباً پنج هزار بیت بوده باشد ۱۲

۴- ملا محمد حسن اسپرستانی مشدی است در عین جوانی فوت کرده، هبند آمل بود ۱۲
 ۵- خواجه حسین در عشقوان جوانی در مشهد مقدس بخدمت سلطان ابراهیم جاهی صفوی بود، قبل از آمدن هبند باولی دشت بیاضی مشاعرات و هجاءات داشت در هندوستان باغالی فیضی عرفی هم صحبت بود عذوبتی که در کلام شیخ فیضی است از فیض صحبت خواجه حسین است مرقدش در لامهور است ۱۲

باب هجیم

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
جابر	ملا ابوجابر	۰	غزنی	خراسان	۰
جامی	مولانا عبدالرحمن	۸۹۹هـ	جام	»	سلطان حسین میرزا والی بهرات
جامی	ملا جامی	۰	نهادند	عراق عجم	۰
جاوید	ملا علی	۹۰۸هـ	مازندران	طبرستان	۰
جایی	ابراهیم میرزا	۹۸۵هـ	صفهان	عراق عجم	شاه اسماعیل ثانی صفوی والی ایران
جلی	سید عبدالواسع	۹۵۵هـ	غزنی	خراسان	سلطان نجر سلجوقی والی خوارزم

۱- مولانا عبدالرحمن صاحب تصانیف عالیہ است کہ مدائن موافق حدشش پنجاہ چہارمی ثنوی
 در فن سخنوری قدرت بکمال دارد امیر علی شیر تاجی دفاتش گفته ے کاشف سرا الی بود بیشک زان سبب
 گشت تاجی دفاتش کاشف سرا کہ ۱۲

۲- ملا علی در فضیلت کمالات مشہور زمان بود، در اول دانش و آخر جاوید تخلص می کرد،
 در اصفهان فوت کرد ۱۲

۳- ابراهیم میرزا، از شاهزادہای والا گوہر صفویہ است جامع جمیع حسنات صوریہ
 و معنویہ بود، روز یک شنبہ چہار دہم ذیحجہ در ۹۸۵هـ برادرش شاه اسماعیل ثانی شہید کرد ۱۲

۴- سید عبدالواسع، در فن خویش گایہ دوران است، تا حال کسے را از شعر اشہودہ
 سخنوری اود مست نداده، مداحی سلطان نجر سلجوقی می کرد، دیوانش قریب بہ ہشت ہزار
 بیت است ۱۲

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
جذلی	میرزا جدلی	.	خوانسار	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
جرات	میر موسوی خاں	۱۱۴۵	اوزنگ آباد	هندستان	محمد شاه والی هند
جسمی	ملا جسمی	.	همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
جعفر	جعفر بیگ	.	"	"	"
جعفر	ابوالحسن جلال الدین	.	قزاقان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
جعفر	میر جعفر	.	کاشان	"	"
جعفر	قوام الدین	۱۰۲۱	قزوین	"	جلال الدین اکبر شاه والی هند
جعفری	میر محمد جعفر	.	تبریز	"	شاه عباس ماضی والی ایران

له میراجذلی از کائنات زاد های خوانسار است ۱۲

له میر موسوی خاں گیلانی اصل است پدرش محمد شیخ در اوزنگ آبادی بود، خودش

بانتظام الملک آصف جاه بگری برد، صاحب استقداد و در شرنوبی ممتاز بود ۱۲

له ملا جسمی جسم سخن آجان است در عهد اکبر شاه و جهانگیر شاه بهند آمدن ۱۲

له ابوالحسن جلال الدین از افاضل عالی مقدار و شعرای فصاحت شعار بود، شورش

بر قضا و انوری مشهور امصار است و اعستاتی تخلص و ابوالحسن نوشته ۱۲

له میر جعفر کتب را از خوش نشان کاشان است، در عهد شاه عباس ماضی بوده ۱۲

له میرزا قوام الدین آصف خان خلف میرزای علی الزمان است در اول حال

بهند آمدن ترقیت کرد، از شاه سلیمان شان هند اکبر شاه (آصف خان لقب یافته ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عمد
جعفری	میر خود	.	ساوه	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
جلال	خواجہ جلال الدین	.	شروان	آذربایجان	شاه شجاع والی فارس
جلال	جلال الدین	.	زواره	عراق عجم	صاحبقران فی شاه جهان والی ہند
جلال	ملک جلال الدین	.	سیتان	خراسان	شاه عباس ماضی والی ایران
جلال	سید جلال الدین	.	یزد	عراق عجم	سلطان مظفر والی فارس
جلال	خواجہ جلال الدین	.	اردستان	"	.
جلالی	میر بابا قمر الدین خان	.	بیجاپور	ہندوستان	.
جمال	جمال الدین عبد الرزاق	.	اصفہان	عراق عجم	جلال الدین خوارزم شاہ والی خوارزم

۱۱۱۱ خواجہ جلال الدین از شعراے کامل و اطباءے حاذق بود، در خدمت شاه محمود و

شاه شجاع کمال تقرب داشت ۱۲

۱۱۱۲ ملک جلال الدین از ملازمان شاه عباس ماضی بود ۱۲

۱۱۱۳ سید جلال الدین، بغایت دشنمند و فہیم بود، وزارت سلطان محمد مظفر والی

شیرازی کرد ۱۲

۱۱۱۴ جمال الدین عبد الرزاق، پر خلاق المعانی کمال الدین اصفہانی است، از

اساطین شعر بود، بیشتر اشعارش در مدح صاعدیہ اصفہان است، کلیاتش قریب بہ ہزار

بیت میرسد، معاصر مداح رشید و طوطا و طیر خاریابی و مجید ہنگر و رکن الدین معوید ارتقی و اشہری

و مجید بلقانی است ۱۳

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
جمال ^۱	میر جمال الدین	۰	خجند	خراسان	جلال الدین خوارزم شاه والی خوارزم
جمال ^۲	میر جمال الدین	۰	بهمن	عراق عجم	
جمالی ^۳	شیخ فضل الله	۹۴۲ هـ	دهلی	هندستان	بابر شاه والی هند
جانب ^۴	میرزا ابوطالب	۱۱۳۵ هـ	کشمیر	"	صاحبقرانی شاه جهان الی هند
جانب ^۵	میرزا فتح الله	۱۲۳۸ هـ	صفهان	عراق عجم	فرخ سیر والی هند
جنتی ^۶	شیخ زین الدین	۰	"	"	"

۱- میر جمال الدین از استادان سخن بوده، مدح جمال الدین عبدالرزاق بسیار کرده،

معاصر طبر قاریابی است، نظیر بجز او کرده ۱۲

۲- میر جمال الدین از اجله اسدآباد (از توابع بهمن) است از علوم رسمی بهره یاب بود ۱۲

۳- شیخ فضل الله از معرفت بهره دانی داشت با مولوی جامی صحبت بوده

دانش در دهلی است ۱۲

۴- میرزا ابوطالب در فن انشا و حسن خط یگانه آفاق بود دیوانه مشتمله بر دوسه هزار

بیت دارد، در صفهان فوت و بهمانجا مدفون شد ۱۲

۵- میرزا فتح الله ولد میرزا احمدی در ترتیب نظم طبعی بغایت قادر داشت همه طور سخن شناس

بود، باخصوص بطرز قد بسیار میل میکرد، دیوانش چهار هزار بیت میرسد ۱۲

۶- شیخ زین الدین از جمله درویشان صفهان است، کلیاتش قریب بهست هزار

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمد
جودت	میرزا ایوب بیگ	۱۱۲۵ هـ	دهلی	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
جوشی	حسین بیگ				
جو یا	میرزا داراب بیگ	۱۱۱۸ هـ	کشمیر	هندستان	صاحبقرانی شاهجهان والی هند

باب حاء

حاتم	حاتم بیگ عطار	.	همدان	عراق عجم	
حاتم	خواجه حاتم بیگ	۹۸۰ هـ	اردو باد	آذربایجان	شاه عباس ماضی الی ایران
حاتم	مولانا حاتم	۹۹۶ هـ	کاشان	عراق عجم	"
حاجی	ملا محمد	.	گیلان	طبرستان	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حاجی	ملا محمد حاجی	.	طهران	عراق عجم	.

سه میرزا داراب بیگ صلش از ایران است تولدش در کشمیر بوده بصحبت میرزا ابوطالب
یکم و میرزا صائب در آنجا رسید در زمان عالمگیر فوت شد ۱۲

سه خواجه حاتم بیگ از اولاد خواجه نصیرالدین طوسی است در کرمان وزیر بکاش خان
بعد از آن بوزارت شاه عباس ماضی مقرر شد ۱۲

سه مولانا حاتم از شعرا و مقرر زمان شاه عباس ماضی است در سخوری صاحب رتبه بود
بجای ششم و دهمی و شجاع و منظر شاعرات مباحثات در میان داشت ۱۲

سه ملا محمد از افاضل زمان بوده ۱۲

سه ملا محمد حاجی مرد خوش حالت بوده ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
حاذق	حکیم کمال الدین	۱۰۶۴	گیلان	طبرستان	صاحبقران فی شاهجهان والی هندی
حارثی	شیخ الاسلام حارثی	.	بلخ	خراسان	.
جصل	شاه باقر	۱۱۲۰	تبریز	عراق عجم	جهاگیرشاه والی هندی
حافظ	خواجہ شمس الدین	۱۱۹۱	شیراز	فارس	شاه شجاع والی فارس

سه حکیم کمال الدین، خلف حکیم بهرام ابن مولانا عبدالرزاق ست کمال قابلیت داشت
اشعار خوب گفته، در خدمت صاحبقران ثانی شاهجهان می بود ۱۲

سه شیخ الاسلام حارثی، قدوه ارباب طریقت است، محمد عوفی گوید در عالم سخن تبه بلند
داشت من از خدمت می استفاده نموده ام، در برج اهل بیت سالت زبان تازی قصایدش مشهور است
سه خواجہ شمس الدین، خوش فکر و معانی و یوسف مصرخندانی است، نک کلامش شود افکن انجمنهاست
و سوز سینه اش آتش زن فرمها، در ابتدائی حال دامن سعی با کتاب علوم برزده بیاید اعلای فضیلت
از تقاضا نمود، کسب علوم تصوف از شیخ عطار نیشاپوری که از مشایخ آن زمان بود، نمود -

از شعرای صوفیه صافیه است، کلامش از غایت صفا آلبلال است از نهایت آبداری سبک آل،
از چاشنی درد و مشرب لذت دارد، حقائق و معارف الهیه پرده نشین استعارات مجاز کرده و
معانی خاص عبارت خط و خال بر آورده تا نظر هر نا محرمی بر خواره حالات ایشان نیفتد و جمال
حال از چشم ناخام محفوظ ماند، چون در سخن او اثر تکلف نیست فال دیوانش از غیب خبر میدهد،
لسان الغیب لقب یافته، در ۱۱۹۱ و قبول بعض در ۱۱۹۲ از عالم فانی رفت در خاک مصلای

مدفون گشت، خاک مصلی ماده تیاج اوست ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
حاکم	عکرم بیگ خان	۱۱۸۲ هـ	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
حالتی	قاسم بیگ افشار	سنه ۱۱۸۲ هـ	طهران	عراق عجم	شاه طهماسب ماضی والی ایران
حالی	سید عبد الله	.	اصفهان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
حالی	شمس الدین	.	یزد	"	"
حالی	میرزا حالی	.	بخارا	خراسان	"
حالی	آمال الدین میرزا علی	۱۱۹۲ هـ	هرات	"	سلطان حسین میرزا والی هرات
حامدی	میرزا حامد	.	قم	عراق عجم	طهماسب ماضی والی ایران
حامدی	ملا حامدی	.	شوشتر	فارس	شاه عباس ماضی والی ایران
حائری	ملا حائری	.	یزد	عراق عجم	.
حبیب	میرزا حبیب	.	شوشتر	فارس	.

۱۱ قاسم بیگ افشار از شاه میر شرای شاه طهماسب صفوی است از علوم صاحب بی بود

اشعار خوب بسیار دارد ۱۲

۱۲ سید عبد الله متبع اوضاع میرزا اصائب است تخلص نیز از ایشان یافته دیوان قصیده

و غزلش تحمیداً است هزار بیت باشد ۱۲

۱۳ شمس الدین از جمله افاضل زمان شاه عباس ماضی بوده ۱۲

۱۴ میرزا حامد از شعرای زمان شاه طهماسب ماضی است ۱۲

۱۵ ملا حامدی از افاضل در شاعری کامل بود ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عمر
حبیب ^{۱۰}	خواجہ حبیب اللہ	.	اصفہان	عراق عجم	
حبیب ^{۱۱}	میراجیب اللہ		شیراز	فارس	شاہ سیلمان صفوی والی ایران
حجت	میرزا مهدی	.	مشهد	خراسان	
حرفی ^{۱۲}	ملاحرفی	۹۷۰ھ	اصفہان	عراق عجم	شاہ طہماسپ صفوی والی ایران
حزین ^{۱۳}	شیخ محمد علی	۱۱۸۰ھ	"	"	سلطان حسین صفوی والی ایران
					محمد شاہ والی ہند
حزنی ^{۱۴}	تقی الدین	۹۷۷ھ	"	"	شاہ طہماسپ صفوی والی ایران
حبابی ^{۱۵}	میرزا سیلمان	.	نطنز	عراق عجم	شاہ عباس صفوی والی ایران

۱۰ خواجہ حبیب اللہ، از قضاہ ترکہ اصفہان فضل عالیشان بود ۱۲

۱۱ میراجیب اللہ، برادر میراجعلی اللہ عشق و عزم میرا داد دست در زمان شاہ سیلمان صفوی در شیراز بحوار حجت الی سب

۱۲ ملاحرفی، خواہر زادہ ملا نیکی است ۱۳

۱۳ شیخ محمد علی، صلش از لاجان است در اصفہان نشو و نما یافتہ، در بعضی علوم مہارت داشت و جامع انواع طرز سخن در عمد خود بود، در ادب و اسطرلاب و ہندوستان سید، در بنارس در گذشت در ترکیہ

پنج شاہ مدفون گشت ۱۴

۱۴ تقی الدین، قدوہ فضلا و کعبہ بلغا و شعر بود از شعرای زمان شاہ طہماسپ صفوی شاہ عباس صفوی

بود، اشعار خوب بسیار دارد ۱۵

۱۵ میرزا سیلمان، در فضیلت موسیقی صاحب نگاہ بود و در طرز سخنوری گمانہ منحصر ۱۶

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
حسرت	ملا سید محمد	.	مشهد	خراسان	محمد شاه والی هند
حسن	مولانا حسن	.	کاشان	عراق عجم	
حسن	سید شرف الدین حسن	۵۴۵	غزنی	خراسان	بهرام شاه والی غزنی
حسن	خواجہ نجم الدین حسین	۵۳۳	دہلی	ہندستان	علاء الدین خلجی و تغلق شاہ والی ہند
حسن	ملا حسن متکلم	.	نیشاپور	خراسان	ملک مغز الدین کرت والی ہرات
حسن	حسن علی	.	صفہان	عراق عجم	شاہ سلیمان صفوی والی ایران

۱۔ ملا سید محمد شاعر مشہور و از سادات موسویہ مشہد مقدس بود، پدرش میرزا صد اہلبند
 آمن تولد سید مذکور در آل بلاد اتفاق افتاد، در صغیرن بہر پای پدر خود بوطن معادوت نمود، در فن
 سخنوری از میرزا احمدی عالی مشہدی تربیت یافتہ، داغستانی گوید اگرچہ شعرا و کمترست اما غزل
 و سلاست بسیار دارد ۱۲

۲۔ سید اشرف الدین حسن، ابن ناصر علوی از اہل سلوک زہد و صلاح بود، محمد عوفی گوید
 "روزی و غطی گفت ہفتاد ہزار کس در پای ممبر او حاضر بودند و می گریستند، در مدح بہرام شاہ
 غزنوی قصائد غزا دارد ۱۳

۳۔ خواجہ نجم الدین حسین، از مریدان قدوہ السالکین حضرت خواجہ نظام الدین اولیا دہلوی
 قدس سرہ، فضائل و کمالاتش از غایت شہرت محتاج بیان نیست صاحب نغمہ عامرہ فاش در ۳۵۸ ہ نوشتہ ۱۲
 ۴۔ ملا حسن، مشہور بہ تکلم از ندیمان سلطان غیاث الدین کرت و معاصر مظفر ہروی مت ۱۲
 ۵۔ حسن علی، از اجلہ صفہان ست ۱۲۰

شخص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
حسن	حسن علی	.	شوشتر	فارس	.
حسن	قاضی حسن	.	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
حسن	مزا احسن خان	.	مشهد	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حسن	آقا حسن خان شالمو	سنه ۱۱۰۰	هرات	خراسان	عباس شاه باضی والی ایران
حسن	حسن علی	.	یزد	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
حسن	تاج الدین حسن	.	رے	"	شاه طهماسب باضی والی ایران
حسین	حسین معانی	سنه ۱۱۰۰	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
حسین	حسین خلف باقر	.	صفهان	عراق عجم	.

۱۱ ملا حسن علی، خلف ملا عبد الله شوشتری است؛ در فضل و کمال هر دو مشهور زمانند ۱۲
 ۱۱ قاضی حسن، کمال فضائل معروف بود؛ در خدمت اکبر شاه به مراتب عالیله رسیده، مدتها
 صوبه داری گجرات نمود ۱۲

۱۱ میرزا احسن خان، در اوایل حال در زمان شاه سلیمان صفوی به مات دیوانی مشغول بود؛
 آخر در مشهد مقدس بعبادت پرداخته در گذشت ۱۲

۱۱ آقا حسن خان شالمو، ولد حسین خان، بعد از پدر بکامت بهرات سرفراز گردید؛ میرزا ملک شرفی
 و میرزا قاسمی هر دو و ملا اوجی از مصاحبان وی بوده؛ دیوانش قریب بسه هزار بیت است ۱۲

۱۱ حسن علی، بهندامن، باز با ایران رفت؛ خوشش صحبت بود ۱۲

۱۱ تاج الدین حسن، شاگرد مولانا میرزا جان شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمر
حسین ^{۱۰}	خواجه حسین	۹۴۹ هـ	مرو	خراسان	جلال الدین اکبر شاه الی هند
حسین ^{۱۱}	آقا حسین	۱۰۰۰ هـ	خوانسار	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حسین ^{۱۲}	تاج الدین حسین	۱۰۰۰ هـ	اصفهان	"	"
حسینی ^{۱۳}	سلطان حسین میرزا	۹۱۱ هـ	هرات	خراسان	"
حسینی ^{۱۴}	میر حسینی نادات	۹۱۸ هـ	"	"	هلاکوفان والی خراسان
حسین	مولانا حسین	"	اردیل	"	شاه طهماسب صفوی والی ایران

۱۰ خواجه حسین حکم اکبر شاه ترجمه سنگاسن بشی در نظم نموده ۱۲
 ۱۱ آقا حسین، اعلم علمای زمان بود، تلمیذ خلیفه سلطان است، تصانیف عالیه دارد،
 اکثر علمای ایران شاگرد اویند ۱۲

۱۲ امیر تاج الدین از اکابر اصفهان است، بزرگ و صلاح و تقوی گوشه نشین بوده ۱۲
 ۱۳ سلطان حسین میرزا، ابن منصور میرزا ابن باقر ابن عمر شیخ مرزا ابن امیر تیمور
 صاحبقران است، در ۳۰۰ هجرت نشست، کتاب مجالس العشاق از تصنیفات است، دیوان هم
 در ترکی و فارسی دارد، اشعارش در کمال غنویت و چاشنی است ۱۲

۱۴ میر حسینی، قدوة ارباب دین صاحب کلمات است، تصنیفات عالیه از دیباچه گارانه
 خرقه از شیخ شهاب الدین سهروردی قدس سره گرفته، شیخ عراقی و شیخ اوحدی هم صحبت بوده،
 کثیر الرموز و زائد المسافین، و زمیته الارواح، و سوالات گلشن راز از جمله تصانیف مشهور است
 در هرات فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عهد
حشری	ملاحشری	۰	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
حشمت	امام قلی	۱۲۰۰ هـ	صفهان	"	محمد شاه والی هند
حشمت	میرحشمت علی	۱۱۶۲ هـ	دهلی	هندوستان	"
صنوری	میر عزیز الله	سنه	قم	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی والی ایران
حفیظ	میرحفیظ الله	۱۱۶۰ هـ	صفهان	"	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
حقیر	شهاب الدین احمد	۰	تبریز	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
حکاک	میرزا منعم	۰	شیراز فارس	"	"
حکیم	فضل الله	۰	اردستان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
حکیم	میرزا جانی	۰	سند هندستان	"	"

۱۰ امام قلی در غنویت کلام از انشال گوی سبقت ربود ۱۲

۱۱ میرحشمت علی اصل دی زبده خشان است دیوانش قریب بهفت هزار بیت است
بسیار خوش سلیقه و شیرین زبان واقع شده ۱۲

۱۳ میرعزیز الله برادر کوچک اشکی قوی است ۱۲

۱۴ شهاب الدین احمد پیرمیزگار بود معروف معاصر شاه طهماسب صفوی است

در فن شعر و معما معروف بود و در نظم قصیده و غزل مهارت کامل داشت ۱۲

۱۵ میرزا جانی از شاهزاده های سند است در نظم سلیقه کامل داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمر
حمید ^{۱۰}	حمید الدین	سنه ۶۷۷	بخارا	خراسان	سلطان بنرجوتی والی خوارزم
حمید ^{۱۱}	شیخ حمید الدین	سنه ۷۳۳	ناگور	هندستان	شهاب الدین غوری والی هند
خفله ^{۱۲}	حکیم خفله	سنه ۷۲۹	بادش	خراسان	یعقوب بن لیث والی خراسان
حیاتی ^{۱۳}	مولانا حیاتی	سنه ۱۱۰۰	کاشان	عراق عجم	جلال الدین کبر شاه والی هند
حیاتی ^{۱۴}	ملاحیاتی	سنه ۱۰۱۵	گیلان	طبرستان	..
حیدر ^{۱۵}	میر حیدر کلچہ	سنه ۹۲۸	ہرات	خراسان	شاه طہاسپاضی والی ایران
حیدری ^{۱۶}	میر حیدر	سنه ۱۰۰۰	تبریز	عراق عجم	جلال الدین کبر شاه والی هند
<p>۱۰ حمید الدین ابن آقا و عمیق بخاری است بغایت شوخ طبع و زیرک تیزال و حکیم سوی ابو کردہ ۱۱ شیخ حمید الدین از کبار طبقہ علیہ صوفیہ است مولود فرخشاہ ناگور است بخند مینشخ شہا الدین سہروردی رسیدہ و فرقد از خواجہ معین الدین حشمتی یافتہ ۱۲ ۱۳ حکیم خفله از آستان قدیم است گویند از وی بیشتر کثر شعر فارسی گفتہ اند از شعرای آل لیث بود ۱۴ مولانا حیاتی از شعرای زمان شاه طہاسپ صفوی بودہ لقبی او صدی نوشتہ کہ من اورا دین ام در ہندوفات یافتہ ۱۵ ۱۶ ملاحیاتی در زمان کبر شاہ ہند آس یکبار جہانگیر بادشاہ اورا بزر کشید بہ تقلیدش شاہ عباس ماضی حیاتی کاشانی را بزر کشید ۱۷ ۱۸ میر حیدر کلچہ با آنکہ اُمّی بود در میدان فصاحت گوی از بگنان می ر بود ۱۹ ۲۰ میر حیدر از شاگردان مولانا لسانی است باو خشی مباحثات داشت در برابر سہو اللسان بعضا تبریزی اشعار مولانا لسانی را تفسیم نہای خوب کردہ است ۲۱</p>					

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
خیرتی	ملاحیرت	۳۹۶	تون	خراسان	شاه طهماسب ماضی والی ایران

باب خاء

خاری	ملاخاری	۰	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب ماضی والی ایران
خازن	میرزا شریف	۰	"	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
خاقانی	حسن العجمی الیک	۳۵۸۶	شروان	آذربایجان	سلطان محمد چرچوقی والی ایران
خاکی	میرزاجانی	۰	شیراز	فارس	شاه طهماسب ماضی والی ایران
خاقل	سید حسین	۳۱۲۶	اصفهان	عراق عجم	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند

له ملاخیرت اصلش از ماوراءالنهرست پیوسته به جواهر اهل تسنن قصائد میگفت که نمی توان دید.
در کاشان از بام کاروانسرای افتاد و بمرد، در زمان شاه طهماسب ماضی از وطن گریخته به ایران آمد
و بملازمت شاه شرف ماند ۱۲

له ملاخاری از غریزان عهد اکبری بوده است ۱۲

له میرزا شریف از تبار ره اصفهان است و وزیر یوسف خان بخاری بود ۱۲

له فضل الدین در میان عجم با اتفاق خردمندان و سخواران محکوم گوی شاعر پیروز شده است

احدے را مدح خود نمیدانست مگر حکیم مرحوم سنائی غزنوی را در او اهل حال حقایق تخلص میکرد بالاخر از

خاقان کبیر شروانشان الپارسلان سلجوقی خاقانی لقب یافته و در تبریز فوت کرد و در سرخاب توشه ۲

له میرزاجانی از اعظم زمان شاه طهماسب ماضی است ۱۲

له سید حسین در زمان عالمگیر بنده و بخطاب امتیاز خان متراگردید و او انشای سبزه را برایت

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمد
خالص	فخرالدین	۰	هرات	خراسان	
خالد	فخرالدین	۰	مرو	"	سلطان بنجر سبکتی والی خوارزم
خروش	حسین بیگ	۰	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
خسرو	امیر ابو حسن	۴۲۵	دهلی	هندوستان	سلطان غیاث الدین بلبن و تغلق شاه والی هند
خضالی	مولانا حیدر	۰	تون	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
خضری	ملا خضر	۰	تبریز	عراق عجم	
خضری	ملا خضر	۱۰۲۵	لار	فارس	شاه عباس صفوی والی ایران

۱۰ فخرالدین از افضل دانشمندان و با حکیم انورنی دوستی بسیار داشته ۱۲
 ۱۱ حسین بیگ در عهد شاه عباس ماضی بمقتضای تبارت رسیده و کمال قابلیت داشت ۱۲
 ۱۳ امیر ابو حسن امیر شعراء و خسرو بلخارست بعضی از افکار بلاغت اشعارش چاپ واقع شده
 که هر یک بصد هزار بیت برابری می کند اصل امیر خسرو از تراک است هشتاد و چهار سال عمر داشت
 خیالات امیر خسرو از مثنوی و دیوان قصائد و غزلیات از چهار صد هزار بیت بیشتر بود، طوطی شکر قافا
 ماده تاریخ فوت دوست ۱۲

۱۴ مولانا حیدر هندوستان آید بلازمست هجرت خال لبرمی برد ۱۲
 ۱۵ ملا خضر معاصر جامی است ۱۲

تخلص	نام	سنوات	وطن	ملک	عهد
خطاط	فخرالدین	.	هرات	خراسان	.
خطای	شاه اسماعیل صفوی	۹۳۰ هـ	صفهان	عراق عجم	.
خلقی	ملا خلقی	.	شوشتر	فارس	جلال الدین اکبر شاه و الی بعد
خلقی	میر محمد یوسف	.	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا و الی خراسان
خلیل	سلطان خلیل میرزا	۸۱۰ هـ	سمرقند	"	
خلیل	میرزا باقر	.	کاشان	عراق	شاه سیلیمان صفوی و الی ایران
نواجو	ابوالعطا ملا محمود	۹۵۳ هـ	کرمان	خراسان	سلطان ابوسعید خان و الی فارس

له شاه اسماعیل صفوی از شهریار ایران ابن سلطان حیدر حسینی صفوی هست در فارسی و ترکی

صاحب دیوان است ۱۲

له ملا خلقی از شاهان مان اکبر شاه بود، آخر بشیر از مراجعت کرد ۱۲

له میر محمد یوسف به تجارت معیشت می کرد ۱۲

له سلطان خلیل ابن میران شاه ابن امیر تیمور صاحبقران هست بعد از امیر تیمور بر سریر سلطنت

سمرقند جلوس فرمود، در نظم کمال قدرت داشت ۱۳

له میرزا باقر، در شهر مقدس ساکن بود و بهما نجافوت شد دیوانش چهارده هزار بیت هست ۱۲

له ابوالعطا ملا محمود، مرید شیخ علاء الدین سمنانی و متراح سلطان ابوسعید خان بوده،

معاصر شیخ سعدی است صاحب دیوان است مثنوی رونقه الا نوار در جواب مخزن اسرار گفته و

مثنوی هایون تپامی در بغداد گفته، خوابگاهش قلعه اکبر بشیر از است ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عبد
خواجہ خیال	.	.	ہرات	.	.
	میرزا غیاث		شیراز	فارس	شاہ عباس ماضی والی ایران

باب ۵

داعی	ملّا داعی	.	انجمن	عراق عجم	شاہ عباس ماضی والی ایران
داعی	شاہ داعی الی اللہ	۸۶۵ھ	شیراز	فارس	شاہ شجاع والی فارس
دانش	میر رضی	۱۰۶۵ھ	مشهد	خراسان	صاحبقران ثانی شاہجہاں والی ہند

۱۲ لہ داغستانی در تذکرہ خود ذکر او کرده

۱۳ لہ میرزا غیاث، خلف الصدق میرزا صدر او نوادہ میرزا قدامت، بہ طور سخن آشنا

بود، و نظم کمال قدرت داشت و در فضل و عرفان نمونہ جد خود بود ۱۲

۱۴ ملّا داعی مرد صوفی منش برادر ملک طیفور بہت، بیشتر در کاشان بسر میکرد ۱۲

۱۵ شاہ داعی الی اللہ مولودہ فاش شیرازست، از کاملان محقق و اصلمان حق بود،

معاصر شاہ نعمت اللہ ولی و حافظ شیرازیست، علم حدیث از ابن حجر فراگرفته، دیوانش پنجاہ ہزار بیت بوده باشد، شش شنبوی مسمی بہ ستہ منظومست، و ہر شنبوی مولانا روم شرح گماشتہست،

مرقدش در خارج شیراز زیارت گاہ اہل رازست ۱۲

۱۶ میر رضی، از ارباب دانش و کمال بود، ہمہ اندام در خدمت شاہجہاں نوازش یافت،

و آخر بطن بازگردید ۱۲

تخلص	نام	سند و قضا	وطن	ملک	عهد
داود	میرزا داود	۱۳۳۰	مشهد	خراسان	شاه سلیمان جهنوی الی ایران
درکی	ملا درکی	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
درویش	غزیر الله	.	قزوین	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
دستور	میرزا رفیع	.	.	.	جلال الدین اکبر شاه والی هند
دقیقی	استاد ابو منصور	۱۳۴۰	بلخ	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
دوست	دوست علی	.	سمنوار	"	سلطان حسین مرزا والی خراسان
دولت	دولت شاه	۱۳۵۰	سمرقند	"	"

۱- میرزا داود، خلف الصدق میرزا عبد الله عشق است، در وفور فضل و کمال گنجینه زمان خود بوده،
 اشعار آید از وی یادگار است، مدتی بتولیت مشهد مقدس سرفراز بود ۱۲
 ۲- ملا درکی، از شاعران مقرر زمان معاصر شاه عباس است ۱۲
 ۳- غزیر الله، در فن بخوری کمال داشت، از نمای مجلس سلطان یعقوب بود، هفت هشت هزار
 بیت دارد، معاصرو لوی جامی است، و منکر کمال رشاعی اوست ۱۲
 ۴- میرزا رفیع، در حکمت صاحب تنگنا بود، همراه شیخ محمد خاں نهند آمد و از اصف خان
 نواز شن یافت ۱۲
 ۵- استاد ابو منصور، ملک الشعراء عهد سلطان محمود غزنوی است، کتاب گرشا سپهر
 از دست ۱۲

تخلص	نام	سنة و قضا	وطن	ملک	عهد
دوانی	علامه جلال الدین	سنة ۹۰۱	دوان	گازرون	ابوسعید بن در حال و الی فارس
باب د					
ذره	میرزا عبداللہ	سنة ۱۱۳۷	اصفہان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
ذکی	لطیف الدین غنی	.	تبریز	"	"
ذکی	ملاذکی	سنة ۱۰۳۰	ہمدان	"	شاه عباس ماضی الی ایران
ذوقی	علی شاہ	.	اردستان	"	"
ذوقی	محمد امین ترمکان	سنة ۹۲۹	کاشان	"	شاه طہاسب ماضی الی ایران
<p>۱۱ علامہ جلال الدین معاصر صدر شیرازی ست کہ در سنة فوت شد علامہ دوانی را بتخصیف تخلص خود کرده است، دوان از توابع گازرون ست، سالہا در شیراز تحصیل علوم کردہ مسلم عمد شد، صاحب تصانیف عالیہ ست ۱۲</p> <p>۱۲ میرزا عبداللہ، فرزند ملا محمد باقر مجلسی ست، طبعی در کمال سخن شناسی دہشت، در بلکہ فرمہا فوت شد، مادر رمضان مادہ تلخ فوت اوست ۱۲</p> <p>۱۳ ملاذکی، معاصر شکوہ ہمدانی و شاگرد ابراہیم ہمدانی ست ۱۲</p> <p>۱۴ علی شاہ، اگرچہ از کسب علوم بے برہ بود، اما در سخوری مرتبہ عالی دہشت، ذوقی حکیم شفا، از وی بنجیدہ شد صدر باعی در حوا گوشتہ، ذوقی اصفہانی و از دوستانی یکے ست ۱۲</p> <p>۱۵ حمزہ امین، بالکل فضیلت پرہیزگاری در عالم سخوری چون آفتاب عالم بے مثل بود، از شاگردان میرزا جان شیرازی ست، چندی در خراسان فارس و عراق سیاحت کردہ، در قصبہ لایجان فوت شد ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و ق	وطن	ملک	عم
ذوالفقار	سید قوام الدین حسینی	۹۶۹	شروان	آذربایجان	سلطان محمد بن تکش والی عراق و فارس
دوبی	میر حیدر	.	صفهان	عراق عجم	ابراهیم عادل شاه والی بجاپور

باب ۱۱

رابعه	رابعه	.	بنخ	خراسان	امیر نصیر بن احمد بیهقانی والی خراسان
رازی	میر عسکری عاقل خان	۱۱۰۵	خواف	"	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
رازی	مولانا رازی	.	شیراز	فارس	سام مرز صفوی والی ایران
رازی	زمانای نقاش	.	صفهان	عراق عجم	.

۱۰ سید قوام الدین حسین، معاصر خاقانی و فلکی شروانی و جمال اصفهانی است، مدفنش در مقبره الشعرا سرخاب است ۱۲

۱۱ میر حیدر، در خدمت عادل شاه می بود ۱۲

۱۲ رابعه، زین الغرب بنت کعب صاحب اتی هر دو زبان تازی و دری بود، در مرد و دلفت شاعر آبدار بسیار گفته است، آخر زمان سامانیه دریافت و معاصر آل بابویه و رودکی بود ۱۲

۱۳ میر عسکری عاقل خان، در خدمت عالمگیر بادشاه کمال اقتدار داشت قصه پداوت از بهندی بفارسی نقل نموده است، دوره شنوی دیگر هم گفته، اما شعرش چندان نکند، او، اصلش از خواف است اما در هند متولد شده، ناصر علی سرهنوی ماده تاریخ فوت او ناظم عادل بود، گفته ۱۲

۱۴ مولانا رازی، سام میر اصفوی در تذکره خود موسوم به شمس السامی ذکر کرده است ۱۲

۱۵ زمانای نقاش، در اول حال انور تخلص میکرد ۱۱

شخص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	غم
راشخ	میر محمد زماں	۱۰۷۰ھ	سرہند	ہندوستان	اورنگ زیب عالمگیر والی ہند
رضی	فصاحت خاں	.	.	.	(از بہار عجم)
رافعی	ابوسعید بالویہ	.	قزوین	عراق عجم	سلطان منوچہر سلجوقی والی سرود
رافعی	عزالدین	.	نیشاپور	خراسان	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
راقم	میرزا سعید الدین	۱۱۰۰ھ	مشہد	"	شاہ سلیمان صفوی الی ایران و شاہ جہاں والی ہند
راہب	میرزا جعفر	۱۱۶۶ھ	اصفہان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران و اورنگ زیب عالمگیر والی ہند

۱۔ میر محمد زماں از مردم سرہند بود، در آخر عہد عالمگیر بادشاہ در سرہند فوت گردید، مادہ تاریخ از سرخوش بہ خرد گفت باد کہ راخ ببرد ۱۲

۲۔ ابوسعید بالویہ خاقانی طرح دے کردہ است ۱۳

۳۔ عزالدین مولدش اسفرائین است اما بعضے از سبوارش گفتہ اند کہ محمد عونی گوید کہ از روزگار خراسان

۴۔ میرزا سعید الدین خلف خواجہ غنایت است، باید کہ خود بہند آمدہ و آخر در زمان شاہ سلیمان صفوی بہ منصب وزارت سرفراز گردید، مدوح عظیمائے نیشاپوری و شوکت و قیماے مشہدی است ۱۴

۵۔ میرزا جعفر طباطبائی، تولد دے در اصفہان است، نوادہ فاضل مرحوم میرزا رفیع ثانی است، در اقامت شعر بہ تاد زمان است، میرزا امام قلی برادر است کہ با آزاد بگرامی در سفر لاہور رفیق طریق بود ۱۵

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
راج	میر محمد علی	۱۱۵۰	سیالکوٹ	ہندوستان	محمد شاہ والی ہند
رباعی	شیخ رباعی	.	مشہد	خراسان	شاہ طہماسپ باضی الی ایران
ربیع	ملاربیع	.	اہر	عراق عجم	شاہ طہماسپ باضی الی ایران
رجائی	خواجہ سیف الدین محمود	۹۶۲ھ	صفہان	"	شاہ طہماسپ باضی الی ایران
رحیمی	زین العابدین	.	تون	خراسان	
رحیمی	عبدالرحیم خاں	.	آگرہ	ہندوستان	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
رسمی	رسمی قلندر	.	یزد	عراق عجم	شاہ طہماسپ باضی صفوی الی ایران
رشدی	ملارشدی	.	قم	"	"
ریشکی	محمد محسن بیگ	.	بہدان	"	"

۱۔ میر محمد علی از سادات سیالکوٹ بود، مرد قلندر مشرب بوده و در شهر خود بسری برد،

۲۔ رفت راج ب عالم باقی، تیغ فوت دست ۱۲

۳۔ خواجہ سیف الدین محمود، در سنخوری بے نظیر بوده ۱۲

۴۔ زین العابدین، از سادات حسینی بود ۱۲

۵۔ عبدالرحیم خاں خانخاناں، در انشای نظم و شرب لغات ثلاثہ ہندی و ترکی و فارسی

کمال مہارت داشتہ ۱۲

۶۔ محمد محسن بیگ در میدان سنخوری گوی از دیگران بردہ در عهد شاہ طہماسپ باضی صفوی

در تبریز عسکری گشتہ و ہم در آن جا کشتہ شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و ق	وطن	ملک	عهد
رشید	رشید الدین طوطا	۷۷۸ هـ	بلخ	خراسان	جلال الدین منجری بخجی والی خوارزم
رشید	خواجه رشید الدین	.	همدان	عراق عجم	سلطان محمد خدابنده والی ایران
رشیدی	استاد ابو محمد	.	سمرقند	خراسان	سلطان ابراهیم بن مسعود والی غزنی
رضا	میر محمد رضا	.	خوانسار	عراق عجم	.
ذیل	نایب	.	همدان	.	شاه سلیمان صفوی والی ایران
رفیع	میضا	.	گیلان	طبرستان	.
رفیع	میر محمد رضا	.	صفهان	عراق عجم	.

سه رشید الدین طوطا، جامع اکثری از فضائل و سیر بود، آمد شعر فصاحت و بلاغت استاد و اد اعتراف دارند، معاصر ادیب صابر و الوری و حکیم سوزنی است ۱۲

سه خواجه رشید الدین از وزرای طیل القدر است، جامع رشیدی از مضنات است بغایت فہم و دانشمند و نیک اندیش بود در تمام وزارت ارغون خان سلطان محمد خدابنده بسیر برده ۱۲

سه استاد ابو محمد، معاصر مسعود و سلیمان و عمیق بخاری و دلووی و کلامی و نجاشی و سپهری و جوہری و سعدی و علی شطرنجی و علی تائیدی و یحیی فرغانی است، ششوی مہر و وفا از دست ۱۲

سه آقا رضا، بہ اکثر مراتب علیہ مربوط و سلطنتی تقیم و فطرت عالی داشت، در ایام بہتلاک افغانہ بر حمت ایندی در پیوست ۱۲

سه میر محمد رضا، خلف اخوند باو مجلسی است در فقہ و حدیث و تفسیر ہرہ وافی داشت، بہ شعر و انشا بسیار مانوس بود، انشای سخی بہ راج لہنس در کمال مہانت از دست، در ایام بہتلاک افغانہ در صفہان در گذشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
رضا	آقا رضا پاشا	.	صفهان	عراق عجم	.
رضا	میر محمد رضا	.	قم	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
رضائی	.	.	صفهان	"	.
رضی	میر رضی	.	ارتیمان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
رضی	رضی الدین	.	نیشاپور	خراسان	سلطان ارسلان محمدی دارالخلافه
رضی	شیخ رضی الدین علی	۴۴۳	اسفراین	"	سلطان محمد خوارزمشاه دارالخلافه
رضی	رضی الدین بابا	.	قزوین	"	ابا قحاح بن ملا کوکال دارالخلافه
رضی	قاضی حسن	۲۲۵	صفهان	"	جلال الدین اکبر شاه والی هند

۱۰ آقا رضا پاشا، پسر تارزه عباس باد صفهان ست با هم تخلص میکرد و نیز را طاهر نصیر آبادی شاعر از و نقل کرده بولایت روم رفته چندی پاشای مصر گردید، آخر العمر در حرم کعبه مجاور شد ۱۲

۱۱ میر رضی، پدر مرزا ابراهیم ادهم ارتیمانی ست که در عهد شاه جهان بوده، اشعارش در نهایت غنویت و شستگی واقع شده ۱۲

۱۲ رضی الدین، دغستانی گوید که صیت دانش و آتادی و از مشرق تا مغرب سین ۱۲

۱۳ شیخ رضی الدین علی لالا، از مریدان شیخ نجم الدین کبری ست گویند از یک صد و شصت و چهار شیخ فرقه گرفته و در هند صحبت با بارتق جوگی را دریافته، ابن عم حکیم سنائی غزنوی ست، در صفهان فوت کرد و بهما بخاندون شد ۱۲

۱۴ قاضی حسن، در حدت ذهن و دقت فہم عجب بود روزگار بود هر فقره که از نظم و نثر بر دے خواندند بے تامل گفتے که چند حرف ست ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
رفع ^{۱۱}	رفع الدین	۰	کرمان	خراسان	.
رفع ^{۱۲}	رفع الدین	۰	ابهر	عراق عجم	سلطان محمود غازان خانی صفهانی
رفع ^{۱۳}	میرزا حسن بیگ	سنه ۱۱۰۰	مشهد	خراسان	شاهجهان والی هند
رفع ^{۱۴}	عبدالعزیز	۰	لنجان	عراق عجم	جلال الدین خجازه شاه الی خوارزم
رفع ^{۱۵}	ملا رفع	۰	شهرستان	»	شاه عباس ماضی الی ایران
رفع ^{۱۶}	میرزا رفع	۰	نایین	»	شاه سلیمان صفوی الی ایران
رفع ^{۱۷}	میرحیدر معالی	سنه ۱۲۰۵	کاشان	»	جلال الدین اکبر شاه والی هند
<p>رفع الدین از دارستان بود، گویند طبع دقیق یاس از حقیقت اشیا آگاهی داشته ۱۲</p> <p>رفع الدین معاصر کمال صفهانی و شیرادمانی است ۱۲</p> <p>میرزا حسن بیگ، شهلش از قزوین است، مدتی با قامت مشهد مقدس خیر سعاد</p> <p>اندوخت، لهذا به مشهدی علم گردید ۱۲</p> <p>عبد الغفری، معاصر کمال صفهانی و از ازان دوست، شیرادمانی توصیف سخور می استاد</p> <p>او بسیار نموده، در صفهانی فوت شد، ۱۲</p> <p>ملا رفع، در زمان شاه عباس ماضی منصب احتساب ممالک سرفراز بود ۱۲</p> <p>میرحیدر معالی، معاصر ششم کاشی و جشی زیدی غیرتی فنی حاشی کاشی است، در فن پانچ و معا</p> <p>سرآمد روزگار خود بود، نزد سلاطین ایران هند محترم بود، در کاشان فوت یافت، میر ششم سحر خلف دوست ۱۲</p> <p>ع از توابع صفهانی است ۱۲ عه قریه است از مضافات صفهانی، ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عهد
رکن ۱ ^{هـ}	رکن الدین عطارالدوله	۳۳۴ ^{هـ}	سمنان	خراسان	سلطان ابوسعید خاندانی فارس
رکن ۲ ^{هـ}	رکن الدین مسعود	۰	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
روح ۳ ^{هـ}	میرزا امین	۰	شهرستان	۰	۰
روحانی ۴ ^{هـ}	حکیم ابوبکر	۴۲۲ ^{هـ}	سمرقند	خراسان	شمس الدین تمش والی هند بهرام شاه ابن مسعود والی غزنی
روحی ۵ ^{هـ}	ملاروحی	۰	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
روحی ۶ ^{هـ}	سید جعفر	۱۱۵۴ ^{هـ}	زیرپور	هندستان	شاه عالم والی هند
روفتی ۷ ^{هـ}	ملارونقی	۰	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
روبرهن ۸ ^{هـ}	محمد بن ابونصر	۴۰۶ ^{هـ}	شیراز	فارس	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم

۱^{هـ} رکن الدین عطارالدوله معاصر شیخ نجم الدین کبری مرشد خواجوی کرمانی است ۱۲

۲^{هـ} میرزا امین مخاطب به میر حله در گوگنده مربی میرزا حکیم بود ۱۲

۳^{هـ} حکیم ابوبکر شاگرد رشیدی سمرقندی است معاصر ادیب صابر درشید و طوطا بود ۱۲۰

۴^{هـ} ملاروحی، بسیار خوش طبع و نهال بود ۱۲

۵^{هـ} سید جعفر، سید پاک نژاد بود همواره بکمال انزوایگزرا نید، اکثر مطالب صوفیه را

در رباعیات ادا می کرد ۱۲

۶^{هـ} ملارونقی، بهند آید باز بایران بازگشت ۱۲

محمد بن ابونصر بقلی، مولدش نشاد موطنش شیراز است از جمله ادیبان عصر بود

در جمیع علوم و فنون کامل بود، تصانیف عالیه در اکثر علوم دارد، در شیراز مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
رودکی	فیدالدین عابد	۳۳۵	سمرقند	خراسان	امیر نصیر بن احمد سامانی والی بخارا
رہی	سلطان علی بیگ	.	تبریز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
ریضی	ملار یاضی	.	سمرقند	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

باب ز

زارعی	زاری کمانچہ	.	.	.	.
زارعی	خاتون زارعی	.	.	.	.
زاهد	میرزا قاسم	.	تبریز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
زجری	ملار زجری	.	.	.	شاه طہاسپی والی ایران
زلالی	ملار زلالی	۳۳۵	خوانسار	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران

۱۱۵ فیدالدین عابد از قہای طبعہ علیہ بلغا و فصحا است؛ جمیع شعرای زمانہ نیز خواندگار عادت
 اویند؛ زبان طبع عرب از عجم کتہ کردہ و عرب بلفصاحت عجم معترف ساخت، اکثرے از شعرا عالمی مقدار
 روح و سہ کردہ اند ۱۲

۱۱۶ تہ تقی اوحدی نوشتہ کہ بسیار با وصحت داشتہ ام ۱۲
 ۱۱۷ خاتون زارعی از پردہ نشینان ایران است و در معنی گوی بلاغت چو گان لفظ سخن از میدان کردہ
 ۱۱۸ ملار زلالی شاگرد جلال اسیر و معاصر میرزا قاسم و مداح اوست، ہفت مثنوی دارد -
 محمود و ایاز، آذر و سمندر، شعلہ دیدار، میخانہ ذرہ و خورشید، حسن گلوسوز، سلیمان نامہ، قصائد نیز
 دارد، شیخ عبدالحسین کمرہ درہند دیوانش را ترتیب داد و طغرای مشہدی بر آن پیاجہ نوشتہ ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
زلفانی	ملا محمد زمان	۱۰۲۱	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
زلفانی	میر شاکلی نقاش	.	اردستان	"	"
زمانا	میر محمد زمان	.	هرات	خراسان	"
زین	حکیم زین الدین محمود	.	صفهان	عراق عجم	جلال الدین کبیر شاه والی هند
زیبیتی	سید حسن	.	نطنز	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران

باب س

سابق	حاجی فیض بیگ	.	.	.	شاه سلیمان صفوی والی ایران
ساغری	.	.	.	.	جلال الدین کبیر شاه والی هند
سامری	.	.	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
سلاک	محمد ابراهیم بیگ	.	قزوین	"	صاحبقرانی شاه جهان والی هند

۱۰ ملا محمد زمان گویند دیوان خواجه حافظ را تمامی جواب گفته و بنظر بادشاه عصر رسانید که دیوان او را
جواب گفته ام، شاه فرمود خدا را چه جواب خواهی گفت ۱۲

۱۱ از خوش طبعان زمانه بود ۱۲

۱۲ سید حسن با کمال صلاح در نهایت فقر و تنگدستی بسر می برد صاحب تشکله زینتی را صفحانی نوشته ۱۱

۱۳ سامری دلچید رتبریزی ست ۱۲

۱۴ محمد ابراهیم بیگ از رفقای کلیم سمرانی ست چند بار در عهد شاه جهان بهند آمده مراجعت کرد

مرتی در صفهان سکونت داشته در قزوین فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عمر
ساکت	ملا ساکت	.	یزد	عراق عجم	عبدالله قطب شاه الی دکن
ساکت	میر محمد علی	.	کاشان	"	"
ساکت	میرزا امین	.	تبریز	"	شاهجهان والی هند
سالم	حاجی محمد اسلم	۱۱۱۹	کشمیر	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر والی هند
سامع	برام بیگ	.	بهادران	عراق عجم	"
سامی	لطف علی بیگ	.	صفهان	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
سجانی	.	.	شوشتر	فارس	"
سجانی	مولانا کمال الدین	۱۰۲۱	استرآباد	طبرستان	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
سختا	میرزا بهر علی	۱۱۲۶	لار	فارس	محمد شاه والی هند
<p>۱- ملا ساکت، متی در شیراز بود آخر بکن آمد و در خدمت عجل الله خاں قطب بهر مکر دوها ناجا و شهادت</p> <p>۲- میر محمد علی، در شاعری و دستگاه عالی داشت ۱۲</p> <p>۳- میرزا امین، شاگرد میرزا صاحب است ۱۲</p> <p>۴- حاجی محمد اسلم، از برهمنان کشمیر بود، آخر بفرنا سلام مشرف شد و زیارت بیت الله رسید</p> <p>۵- طبعش در شعر فارسی درستی تمام داشت، معاصر مرزا بیدل و محمد بخش فانی است ۱۲</p> <p>۶- لطف علی بیگ، در ادب و نخبه تخلص میکرد من بعد بایستی قرار گرفت ۱۲</p> <p>۷- مولانا کمال الدین، چهل سال در نجف سکونت داشت علاوه بر غزلیات شش هزار رباعیات دارد</p> <p>۸- میرزا بهر علی، خلف میرزا اسعد الدین لاری است از بیم نادر شاه ضبط بناورد و ایلالت لار را ترک نموده</p> <p>بهند آمد و در دار الخلافه شاهجهان آباد فوت شد و در مقبره برهان الملک مدفون گردید ۱۲</p>					

تخلص	تام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
سنخی	ملا محمد سنخی	.	کرمان	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
سید	سید الدین محمد آقو	.	.	.	.
سراج	سراج الدین	.	سکند	خراسان	ناصرالدین بن مجوسنگلیس الی غرض
سرخوش	میر محمد فضل	۱۱۲۶ هـ	دهلی	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر والی هند
سُروی	عالم بیگ	.	کابل	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
سُروی	ملا محمد قاسم	.	کاشان	عراق عجم	اورنگ زیب عالمگیر والی هند
سُروی	ملا سرودی	.	.	خراسان	.
سُروی	اشرف	.	.	.	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
سُروی	مرتضی قلی بیگ	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران

له سید الدین محمد آقو، معاصر اثر الدین خستکی بود. ۱۲

له سراج الدین از استادان زبردست فن نخوری است ۱۲

له میر محمد فضل شاگرد میرزا محمد علی ماهر و موسوی خان فطرت است، صحبت بسیار

از شعرا اهل کمال دریافته، تذکره او موسوم به کلمات الشعرا است ۱۲

له ملا محمد قاسم اصلش از صفهان است، در آخر گذرش به هندوستان افتاد،

فرهنگش در لغت درس مشهور است ۱۲

له ملا سرودی از خوش آهنگان خراسان است معاصر علایی بود ۱۲

له مرتضی قلی بیگ در سلک علایمان شاه سلیمان صفوی بود ۱۲

تخلص	نام	سنه و ق	وطن	ملک	عبد
سعدی	شیخ مصلح الدین	۵۹۱ هـ	شیراز	فارس	اتابک ابوبکر والی شیراز
سعد	سعد الدین جموی	۶۲۵ هـ	هرات	خراسان	چنگیزخان الی خوارزم خراسان
سعد	حکیم سعیدخان	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ثانی والی ایران
سعد	محمد سعید	.	"	"	"
سقائی	درویش سقائی	.	بخارا	خراسان	بهاییون شاه والی هند
سلطان	خدیجه سلطان	.	صفهان	عراق عجم	نادر شاه قهرمان ایران
سلطان	سلطان محمد	.	تربت	خراسان	"

شیخ مصلح الدین از اکابر شایخ و شاگرد شیخ ابوالفرج بن حمزه است تصانیفش مشهور
 آفاق است از جمله کتاب گاتان که فی تحقیق طلسمی است که بر سر بنده شل او کشوده نگردد گویند حضرت شیخ
 یکصد و بیست سال عمر یافت چهل سال در خدمت درویشان بسر کرد و چهل سال گریخت نمود اکثر بزرگان
 را دیده بوطن مراجعت کرد و چهل سال دیگر با فادیه تربیت خلق است فعال فرمود در شیراز بر حجت ایزدی پیوست
 و در مکانیک خود ساخته بود مدفون گردید مخترع فن غزل شیخ است لفظ خاص ماده یانچ فوت است ۱۲
 ۳۰ سعد الدین جموی از اصحاب شیخ نجم الدین کبری است بدوزبان عربی و فارسی شعر میفرمود
 در تصوف اسما و عرف تصانیف عاید از ان جمله سجمل الارواح است در بهر آباد مدفون شد ۱۲
 ۳۱ حکیم سعیدخان به اکثر راتب حکیمه خصوص حکمت نظری مربوط بود مدتی در خدمت شاه
 عباس ثانی در سلاک اطباء و منسک بود صاحب دیوان است در قم فوت گردید ۱۲
 ۳۲ خدیجه سلطان صبیحه امیری است از امرای عظیم الشان ایران با بنشای نظم میل میفرمود ۱۲
 ۳۳ سلطان محمد در اصفهان تجارت می کرد ۱۲

تخلص	تام	سند و قاف	وطن	ملک	عهد
سلطان	سلطان سوید	.	.	.	.
سلطان	سلطان محمد	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
سلطان	خواجہ جمال الدین	۵۶۹ھ	ساوه	"	سلطان لیس ملا بر و الی آذربایجان
سید	میرزا محمد قلی شاملو	۵۶۹ھ	طران	"	صاحبقران ثانی شاه بهمان
هم	حکیم محمد الدین	۵۴۴ھ	غزنی	خراسان	والی ہند سلطان ابراہیم بن مسعود الی غزنی

۱۰ سلطان سوید، از کبار افاضل عهد خویش بود، در بخوری کمال قدرت داشت

بسیار شیرین زبان و خوش بیان بود ۱۲

۱۱ سلطان محمد، پسر شهاب الدین معانی قمی است ۱۲

۱۲ خواجہ جمال الدین، در معرکہ بخوری پہلوان زمان بود، دیوانش از تحائف و زکات

طرز کلاش با طرز خواجہ حافظ بیارمانا است، معاصر حافظ شیرازی و ناصر قلندر بخاری مداح

و معاصر شیخ حسن و محمد علیا دشت خاقان است، شیخ علارالدوله سمنانی گفته که مانند شعر سلمان

و انار سمنان در ہجہ علم ندیدہ ام، بساط دار قرار دادہ تیاج اوست ۱۲

۱۳ میرزا محمد قلی شاملو، صاحب دیوان است ۱۲

۱۴ حکیم محمد الدین، اصلش از غزنی است در علوم متداولہ درجہ فضیلت داشت،

مصنفات و نظم و نثرش چہرہ شاہد حاشی آئینہ است روشن، شاگرد حکیم مختاری

غزنوی است، ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمر
سبح	میر محمد باشم	۱۰۲۱	کاشان	خراسان	جلال الدین کبروالی هند
سجری	زین الدین	.	.	"	سلطان بنجر سنجوقی والی خوارزم
سجری	حکیم شمس الدین	.	سمرقند	"	.
سوزی	ملاحسن علی	۱۰۰۲	ساوه	عراق عجم	.
سودائی	بابا سودائی	.	ابورد	خراسان	شاه رخ مرزا والی خراسان
سوزنی	حکیم شمس الدین	۵۹۹	سمرقند	"	سلطان بنجر سنجوقی والی خوارزم
سوسنی	مولانا سوسنی	.	.	.	.

۱. میر محمد باشم پسر میر حیدر رحمانی و از امرای کبری است، آخر نزد ابراهیم عادل شاه والی بیجاپور و قصیده طولانی انشا کرده گزانش عادل شاه خلعت بلوس خاص و انگشتری زمر و بیشربهاصله مرحمت فرمود؛ شاه عباس ماضی با خلعت فافره او را از بیجاپور بایران طلبید، اما پیش از وصول فرمان فوت کرد ۱۲

۲. زین الدین از اعظم شعرا و افضل قداست، معاصر انوری است ۱۲
 ۳. حکیم شمس الدین، مولدش قویه کلاش از مضافات سمرقند است، در عالم نظم و نثرانی است که ابواب جهان بلاغت بر روی خلق کشاده است، از قدما می حکماست، چهارده هزار بیت در هجو و نثر دارد
 ۴. ملاحسن علی، در اول حال بجا کش تخلص میکرد، آخر بعد سفر خراسان سوزی تخلص کرد
 در اصفهان وفات یافت ۱۲

۵. بابا سودائی، در شاعری نهایت روانی طبع داشت، نخت خاوری تخلص میکرد، در
 بحر میرزایستقرا قصاید غزلیه نظم در آورده ۱۲
 ۶. حکیم شمس الدین، سخن از معارف و نصح میفرمود و درین باب قصاید بسیار قوی چپاده نثر
 بیت دارد، در سمرقند فوت کرد، رومی سمرقندی از شگردان اوست ۱۲

تخلص	نام	سنه و قیام	وطن	ملک	عمر
سپه‌بلی	میر نظام الدین احمد	۹۰۶	.	خراسان	سلطان حسین مرزا و الی خراسان
سید	سید عبدالله	.	کاشان	عراق عجم	.
سید	سید علی	.	سبزوار	خراسان	.
سیادت	میر جلال سادات	.	لاهور	هندستان	صاحبقران فی شاهجهان و الی
سید	میر سید علی	۱۲۰۰	فجپور	"	.
سیری	میرزا محسن	.	جربادقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی و الی ایران
سیری	میر سیری	.	مشهد	خراسان	سلطان ابراهیم و الی شیراز
سیری	محمد حسین غفاری	.	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه و الی سهند
سیفت	سیف الدین اعرج	۹۵۲	اسفرنگ	خراسان	سلطان محمد گلش و الی خوارزم

له مولانا سید علی، از مردم معین خراسان است، گاهی سبیل و گاهی سبیلی تخلص میکرد، شیخ آذری
 این تخلص بی داده، دو دیوان در ترکی دقاری تمام کرده، دشمنی لیل و لیلچون گفته ۱۲

۱۱ سید عبدالله، نواده خلیفه سلطان است ۱۲

۱۳ میر جلال، معاصر شیخ محمد سعید قرشی است ۱۲

۱۴ میر سید علی، معاصر میر معز فطرت است ۱۲

۱۵ میرزا محسن، فطرت عالی داشت، معاصر فصیح بروی است ۱۲

۱۶ سیف الدین اعرج، از استادان سخن و دانشوران این فن است، از دست شیخ
 نجم الدین کبری غرقه خلافت یافت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافیه	وطن	ملک	عبد
سیفی	ملا سیفی عروضی	.	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
سیفی	.	.	ہرات	"	.
سیفی	شمس الدین	.	مرو	"	.
سیفی	مولانا سیفی	.	نیشاپور	"	میرزا انیس بیگ والی سمرقند

باب ش

شاکر	آقا ارجاسپ	سنه ۱۱۸۰ھ	طران	عراق عجم	نورالدین جهانگیر شاہ والی ہند
شادمان	شادمان ککر	.	.	.	.
شاکر	اخوند شاکر	.	طران	عراق عجم	.

۱۱۸۰ھ ملا سیفی عروضی، در فن عروض قافیہ استاد کامل است، معاصر ملا جامی است، باو سے معارف نامہ

۱۲ ۱۱۸۰ھ مولانا سیفی، در ہنرمندی و اکثر فضائل منفرد زماں بود

۱۱۸۰ھ آقا ارجاسپ، عم اعتماد الدولہ جهانگیری از اولاد امید طرانی است، شاعر غزل سر بود،
اول قریبی تخلص میکرد، بعد از مر اجبت از ہند شاکر تخلص میکرد، صاحب دیوان است، اشعار خوب را

در عہد جهانگیر در ہند فوت شد ۱۲

۱۱۸۰ھ شادمان ککر، از قوم رؤسای ککر بود، ککر طائفہ ہست کہ ما بین لایت پنجاب و حسن ابدل

سکونت دارد، دریں طائفہ غیر از شادمان شاعرے بہم نرسیدہ ۱۳

۱۱۸۰ھ اخوند شاکر، از کندہ شاعران سخن شناس بود، در معانی و بیان عروض قوافی ہرات تمام داشت

در سنگ طلبہ علوم و فنونک با شعر اہم طبع بود، در ہفتان فوت شد، اشعارش اگرچہ اندک است اما لطیف است ۱۴

شخص	نام	سند و قضا	وطن	ملک	عهد
شاهنشاهی	ملاشانی نیکو	۱۰۲۳ هـ	مشهد	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
شاک	شاک میزرا	.	.	.	.
شاه	شاه نصیر الدین	.	کبود جابه	خراسان	سلطان بخش غارزم شاه والی خراسان
شاه	شاه رکن الدین محمود	۵۹۹ هـ	سنجان	"	.
شاهی	آقا ملک	۸۵۴ هـ	سبز	"	شاهرخ میرزا والی هرات
شجاع	شاه شجاع الدین	۸۷۳ هـ	مفهان	عراق عجم	شاه هلماسپ الی ایران
شجاع	میر شجاع الدین محمود	.	"	"	.
شجاع	مولانا شجاع	.	کاشان	"	ابراهیم خان حاکم کاشان

۱- ملاشانی، معاصر شاهی و ملک قبی و دوقبی است، شاه عباس ماضی در صله این بیت است
 اگر دشمن کشد ساعوگر دوست، بطن ابروی مستانه اوست. در قزوین اورا بزرگشید ۱۲
 ۲- شاک میزرا، در خدمت محمد خان شیبانی بزمیکرد ۱۲
 ۳- شاه نصیر الدین، در سخن سخن و تربیت اهل بزمیگانه افاق بود ۱۲
 ۴- رکن الدین محمود، از حضرت مودودی چندی که مرشد اوست شاه سنجان لقب یافته، اشعار و اکثریابی است ۱۲
 ۵- آقا ملک، در شاعری مهارت تمام داشت، استاد مولوی جامی است، جناب مولوی هزار بیت
 از دیوانش انتخاب نموده، متداول است ۱۲

۶- میر شجاع الدین محمود، در فضیلت دانش مشهور زبان بود ۱۲
 ۷- مولانا شجاع، در میدان بخوری داد شجاعت داده، قبل از بزرگتر شاه بوده ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
شجاعی	سیف الحکماء	.	دماوند	خراسان	جلال الدین الکبر شاه الی هند
شرر	میرزا هادی قلندر	سنه ۸۰۰	شیراز	فارس	.
شرر	میر کاظم	.	قم	عراق عجم	.
شرف	شیخ شرف الدین کجی	سنه ۷۸۲	منیر	هندستان	فیروز شاه والی هند
شرف	شرف الدین گناب	.	غزنی	خراسان	.
شرف	شرف الدین	.	طوس	"	.
شرف	میرزا اشرف جهان	سنه ۹۶۳	قزوین	عراق عجم	شاه طهماسب الی ایران
شرف	بوعلی شاه قلندر	سنه ۸۰۰	.	"	علاء الدین خلجی والی هند

۱۰ میرزا هادی قلندر، متبع الملک حکیم علوی خان خلف صدق دوست ۱۲

۱۱ میر کاظم، بحدوت طبع و صفائی ذهن در اقران خویش ممتاز بود ۱۲

۱۲ شیخ شرف الدین کجی، از کمالاں بود، مکتوباتش مشهور است که بمردان خود نوشته

مدرش قصبه بهار است از مضافات بنگاله ۱۲

۱۳ شرف الدین گناب، فاضل و محاسب خوشنویس شاعر بے نظیر بود ۱۲۰

۱۴ از هذمات شعراء حکماست ۱۲

۱۵ میرزا اشرف جهان، خلف قاضی جهان است در علوم عقلیه اگر دیر غیاث الدین منصور

دشمنی است در خدمت شاه طهماسب صفوی کمال اعتبار یافته ۱۲۰

۱۶ بوعلی شاه قلندر از زمره اولیای کرام است از عراق که مولود است بهند آمده و قصبه پانی پت

ساکن گردید و همان جا فوت شد، معاصر حضرت سلطان نظام الدین نظام الاولیاء امیر خسرو و شمس تبریزی

بود، با حضرت شمس تبریز کمال اتحاد و خصوصیت داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
شرف	شرف الدین علی	۸۳۳هـ	یزد	عراق عجم	شاهبرخ میرزاوالی هرات
شرف	شرف الدین مقبل	.	.	.	.
شرف	شرف الدین	۹۶۲هـ	باقی	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
شرف	شرف الدین مسعود	.	بخارا	خراسان	.
شرف	شرف الدین سفرو	.	سفرو	عراق عجم	آتابک قتل ارسلان الی شیراز
شرف	شرف الدین فضل شه	.	شیراز	فارس	ناصرالدین آتابک الی شیراز

۱۰ شرف الدین علی رفعت شانش از تصانیف عالی اش پیداست اگر چه تاریخ نگاری و دیقه نویسی
اما بنا بر مبالغه شاهبرخ میرزاوالی خراسان تاریخ ظفرنامه که در سلاست و جنگی و غدوبت و ششگی الفاظ و قوت
تحریر و صفاتی تقریر و صدق مقال ناسخ جمیع کتب تاریخ است ریختن گلک با دست مدقش در یزد دست ۱۲

۱۱ شرف الدین مقبل، شانش مقبول طابع و مشتمل بر صنائع و بدائع است ۱۲

۱۲ شرف الدین مشهور بشف جهان از اهل قصبه باقی (از توابع کرمان) است بصفت کمالات

مشهور جهان بود، وزیر شاه طهماسب صفوی بوده، در قزوین فوت شد ۱۲

۱۳ شرف الدین مسعود، از اعظم علماء و اکابر فضلا بود، نظامی عروسی گوید که نزد آخان آن ناصر است ۱۲

۱۴ شرف الدین، متوطن سفرو (از توابع همدان) است از قران جمال الدین عبدالرزاق و

رفع الدین لبنانی است، بغایت دانشمند و فضل بوده رساله اطواق الذییب در برابر اطواق الذییب علامه
زنجشیری، مشتمل بر چند کلمه هند و موعظت و شرح حالات اصناف خلایق نوشته، در زمان آتابک شیرگیر ملک الشیر

بود، میان او و مجیر سلطانی ایاچی ریکه اتفاق افتاد ۱۲

۱۵ شرف الدین فضل الله از دانشمندان و نگار و فضیلهای بلند افتد بود ۱۲

تخلص	نام	سند و تبار	وفا	عنوان
زینت	مولانا شریف	۱۰۵۴	تبریز	اعظمی پناه (خان) ایران
شریف	ملا شریف	.	سبز	نورمان
شریف	سید شریف	۱۰۵۴	برهان	جلال الدین کبیر الی هند
شریف	میر شریف	۱۰۵۵	آمل	امیر تیمور گورکانی (خان) هند
شریف	ملا شریف	.	باز	خراسان
شریف	ابو -	.	.	.
شریف	میر -	۱۰۵۰	افغان	اد (خان) ایران
شریف	ملا -	.	ار	.

۱. مولانا شریف از خوارزم به هند و سادات از بیست و پنج نفر است
 ۲. از دیوانه ها و دانشمندان و ...
 ۳. سید شریف مشهور به علامه شریف از ...
 ۴. در ...
 ۵. ...

۶. ملا شریف از افغانان بود، دارای شایان به زبان کرده ۱۱

۷. میر سید محمد در سخن شایسته و مصلح بود، در ...
 ۸. فرمانده همه شیوخ گشتی بود، اگر چه ...
 ۹. طبیب مشغول بود، در ...

۱۰. ملا شعیب شاکر از افسران ...

ساکن بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
شعیب	خواجه شعیب	.	جوشقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی دالی ایران
شقای	حکیم شرف الدین حسن	۱۰۲۴هـ	صفهان	"	"
شیخ	میرزا شیخ	.	مازندران	طبرستان	شاه سلیمان صفوی دالی ایران
شیخ	ملا شیخ	.	بخارا	خراسان	.
شکوی	ملا شکوی	.	بهمن	عراق عجم	شاه عباس ماضی دالی ایران
شکبی	محمد رضا	۱۰۲۴هـ	صفهان	"	جلال الدین الکبر دالی هند

بانه خواجه شعیب از بزمیه قریب جوشقان است که از توابع صفهان محسوب می شود، ملک الشعراء و وزیر شاه عباس ماضی بود، مشهوری و در حق دغذرا از وی یادگار است ۱۲

۱۱ حکیم شرف الدین حسن معروف به قائل بود، میرزا و داماد واری ستود، دیوان اشعار و مثنوی موسوم به نمکه آن حقیقت بطور بزمیه حکیم شقای از وی یادگار است، در طرز غزل قله فغانی شیرازی است ۱۲

۱۱ میرزا شیخ، از اصوات مازندران است، تاریخی در نهایت بطور از ابتدای آفرینش آدم تا عهد خود، تألیف نموده، مستجمع جمیع کمالات صوری و مثنوی بود ۱۲

۱۱ ملا شکوی، شاگرد میرزا ابراهیم بهمانی و معاصر وی که بهمانی است ۱۲

۱۱ محمد رضا، سانی نامد برای خانخانان در سلک نظم کشید و بصله هزار و پویه کامیاب گردید

در آغاز سال هزار و چهارم از ملازمت خانخانان بر فراقت نظیری نیشاپوری و بلقی بیگ انسی، و ملا محمد علی سندی و شریف کاشی و کاتی سبزواری و ملا بقائی و دیگر جماعه اهل سخن عازم لویش دکن بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عهد
شگونی	میرحیدر	.	جربادقان	عراق عجم	.
شمس	میرزا شمس الدین	.	شهرستان	..	شاه سلیمان صفوی الی ایران
شمس	شمس الدین	.	بلخ	خراسان	جلال الدین خوارزمی
شمس	شمس الدین خالده	.	بغداد	عراق عرب	سلطان خجری خجری دالی خوارزم
شمس	شمس الدین محمد	.	سین	.	.
شمس	شمس الدین	.	ساده	عراق عجم	.
شمس	قاضی شمس الدین	.	نیشاپور	خراسان	.
شمس	شمس الدین	۶۶۷ هـ	.	.	.

۱۱ میرحیدر، صلش از نگیناگان نشود نمایش درمید بوده ۱۲

۱۲ شمس الدین، در سمرقند در خدمت صدرالدوله بود ۱۲

۱۳ شمس الدین خالده، از منسوبان خواجه نظام الملک، در احاطه سلطان خجری بود ۱۲

۱۴ شمس الدین محمد، از متحان بود، در مواظطه تصالح نظیرنداشت، کتاب مجمع البحرین

از تصنیفات اوست ۱۲

۱۵ شمس الدین، از اجله سنخوران قدیم بود، مصاحب لامعی تجاری و حتی و علی شطرنجی و شاکر

حکیم سوزنی است ۱۲

۱۶ قاضی شمس الدین، صلش از نسا من توانع داشت دران است در نیشاپور بعد قضا متناز بود ۱۲

۱۷ شمس الدین، ملک کرت (کرد) اول کس است که از ملک کرد بر سر سلطنت نشست ۱۲

تخلص	نام	سردار	ملک	عمد
شمس	قاضی شمس الدین	...	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شمس	قاضی شمس الدین	...	...	جلال الدین خازم شاه الخوارزم
شمس	ملک شمس	...	...	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شوقی	میر محمد حسن	...	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
شولت	محمد اسحاق	...	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شوکلی	ملا ابراهیم	...	...	...
شوکلی	میرزا ابوالفضل	...	...	...
شوکلی	میرزا محمد میرزا	...	عراق عجم	...

سلطان قاضی شمس الدین ...
 وزیر دربار ...
 ...
 وزیر سلطان ...

... ۱۲

... ۱۳

...
 ...

... ۱۴

... ۱۵

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
شهاب	شهاب الدین	۰	ترمشیز	خراسان	شاهزاده فیروز الدلی بهرام
شهاب	شهاب الدین احمد	۰	سمرقند	-	سلطان محمود غزنوی الی غسانی
شهاب	شهاب الدین	۰	یزد	عراق عجم	-
شهرت	حکیم الملک محمد حسین	۱۲۹۰ هـ	شیراز	فارس	اوزنگ، بایبک لکیر الی بهرام
شهودی	میر حسین مال	-	صنجان	عراق عجم	-
شهودی	۰۰	۰	سبزوار	خراسان	-
شهیدی	مولانا شهیدی	۹۱۲ هـ	قم	عراق عجم	-

۱. شهاب الدین احمد خلاوت قدس شمس عالم سترگ از ادوات انکارش جهان شهرت

در ای قلع طغای خان، حاکم سمرقند است ۱۲

۲. حکیم الملک محمد حسین، در زمان اوزنگ بایبک شیراز به زندان آمد و در عهدش عاظمی

بخطاب حکیم الملک مخاطب گردید، دیوانش بیش از چهار و پنجاه بیت است، شهرت فرود.

ماده سال وفات دست ۱۲

۳. میر حسین مال، نشود غایتش در دیوان بود، ریاضی میدانست از رسل مستحضر بود ۱۲

۴. شهودی، از افضل نوادران بود ۱۲

۵. مولانا شهیدی، در طرز سخنوری مسلم زمان بود، ملک الشعراء سلطان بقدرت الی

تبریز است، به زندان در گجرات سکونت گزید و بجا نخواست شد، در سر گنج گجرات رفون گردید،

۶. سال وفات ۱۲

تخلص	نام	سنة و قاف	وطن	ملک	عبد
شید	ملا شیدا	سنة ۱۲۲۰	فجوسیکری	هندستان	صاحبقرانی شاهجهان الی هند
شیخ الاسلام	شیخ الاسلام	.	بلخ	خراسان	

باب صاد

صاۛبر	میر صابر	سنة ۱۲۰۰	اصفهان	عراق عجم	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
صاحب	حکیم محمد کاظم	سنة ۱۱۰۰	.	.	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
صادق	میرز صادق	.	شیراز	فارس	.
صادق	آقا صادق	.	نفرش	عراق عجم	نادر شاه قرمان
صلح	امیر محمد صلح	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
صالحی	ملا صالحی	.	.	.	جلال الدین اکبر والی هند

له ملا شیدا، در زمان جهانگیر در فقه احدیای بادشاه نوکر بود، مولدش قندهار و پیش از شیدا در هند نشو و نمایانده، بر یک قصیده قدسی تا آخر اعتراض کرده است و بود مشیدا طوطی شکر مقال، ماده سال وفات او دست ۱۲

له میر صابر، استخوان عینی شیرازی در سنة ۱۲۰۰ به پنج اشرف برده ۱۱
 له حکیم محمد کاظم، در عهد عالمگیر آمد، معاصر صیدی طرانی است، صاحب کتابت، ماده سال وفات ۱۲
 له میرزا صادق، از سادات دست غیب شیراز است ۱۲
 له آقا صادق، دانشمند خانی از امرای سلطان حسین میرزا والی هرات از شاگردان حکیم محمد صادق اردستانی است، در شعر صاحب مذاق خوش بود، بطور ششوی شیخ بهای ششوی باگشته، و اقاسم دیگر شعر کمتر دارد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عم
صائب	حاجی محمد صادق	۱۱۰۸	صفهان	عراق عجم	اورنگ زیب عالمگیر دلی هند
صائب	میرزا محمد علی	۱۰۸۰	"	"	صاحبقرانی شاه جهان دلی هند
صبری	امیر روزبهان	"	"	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
صبوحی	ملا صبوحی	۹۳۷	سمرقند	خراسان	جلال الدین اکبر دلی هند
صبوری	ملا صبوری	"	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران

۱- حاجی محمد صادق، در عهد عالمگیر هند آمد ۱۲
 ۲- میرزا محمد علی، پهلش از تبریز است آباد اجدادش حکم شاه عباس از تبریز به صفهان ساکن شدند
 بهین تربیت حکیم رکنای کاشی، فیض صحبت حکیم شافعی صفهانی به اوج کمال ارتقا یافتند و راه اهل
 شباب هندوستان افتاد و توجه طغفر خاں بلازمت شاه جهان سیده به منصب هزارمسی انعام شد
 روپیہ سرفرازی یافت و در بهار سال با صفهان بازگشت در خدمت شاه عباس ثانی و شاه سلیمان محترم
 می زیست از اهل حال صاحب اخلاق پسندیده بود، مولف تذکره مجمع نفیحات گوید صائب طریقی
 شاعری طرز غریب شست که اکنون پسندیده نیست، کلیات میرزا به صد بیت هزار بیت میرسد
 و اکثر اشعارش منتخب بلند و بیشتر آن مرغوب و پسندست، صائب وفات یافت، ماده سال فوت
 اوست، در صفهان مدفون شد ۱۲ (حمید)

۳- امیر روزبهان، از اعظم اهل صفهان است، در علوم طبع و صفاتی ذهن به مثل بود،
 و از همه علوم بهره داشت، در اول حال فارس تخلص می نمود، صاحب دیوان است، اهل عراق
 و در عهد خود شاهی ثانی می زیست ۱۲

۴- ملا صبوحی، پسر قزایک زرگر است، اشعار آردار و زیاده کار مانده ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
صبوری	کمال الدین حسن	۰	بهمان	عراق عجم	جلال الدین کبروالی هند
دبیری	محمد هاشم	۰	خوانسار	"	"
صحبتي	ملا صحبتی	۰	روبه	"	سلطان حسین میرزوالی هرات
صحیفی	مولانا صحیفی	۱۰۲۲ هـ	شیراز	فارس	شاه عباس هاشمی الی ایران
صدنی	سلطان محمد	۰	استرآباد	طبرستان	شاه طهماسب هاشمی الی ایران
صفائی	جلال الدین	۰	اصفهان	عراق عجم	"
صفی	صفی الدین	۰	کے	"	"
صفی	شیخ صفی الدین	۰	یزد	"	طغان شاهی سنجق والی خوارزم
صفی	صفی قلی بیگ	۰	صفهان	"	شاه سلیمان صفوی الی ایران
صفی	صفی الدین	۰	"	"	شاه عباس هاشمی الی ایران

کمال الدین حسن در عهد کبر شاه بهند آمد و در خدمت شاه اغرازیافت ۱۲
 ملا صحبتی، با باقی و بکالی مصاحب بود ۱۲
 مولانا صحیفی، در صفهان توطن داشت ۱۲
 صفی الدین، مستجمع کمالات جامع معنات بود، پسر قاسم نور شیراز ۱۲
 شیخ صفی الدین، از ارباب جد و حال بود ۱۲
 صفی قلی بیگ، از امر ازاد های ایران است ۱۲
 صفی الدین، صاحب لایزال ابواب گوید "بخود مت دے پرسیدم و از کشت
 فضائش خوشه باچیدم ۱۲"

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عبد
صفی ^{۱۰}	شاه صفی الدین	۰	اردبیل	آذربایجان	سلطان ابوسعید خراسانی
صفی	صفی قلی خاں	۰	رے	عراق عجم	۰
صلای ^{۱۱}	میر جلال الدین حسین	۰	صفهان	۰	شاه عباس ماضی الی ایران
صوفی ^{۱۲}	سلطان صوفی	۰	شیراز	فارس	۰
صیدی ^{۱۳}	میر صیدی	سنه ۸۰۰	طهران	عراق عجم	صاحبقران فی شاه جهان الی هند
صیرنی ^{۱۴}	صلح الدین	۰	ساوه	۰	جلال الدین اکبر شاه الی هند
صیقلی ^{۱۵}	ملا صیقلی	۰	یزد	۰	شاه عباس ماضی والی ایران

۱۰ شاه صفی الدین قطب نام غوث دوران بود، نسبت شاهان صفویه بوی می رسد،
مستجمع کالات بوده، بعد از آنکه برادرش شاه قوام الدین بقصاص خون امید ری کشته شد گوشه نشین^{۱۲}

۱۱ میر جلال الدین حسین در انشاء شعر کمال قدرت داشت ۱۲

۱۲ سلطان صوفی، صلش از کرمان ست، از بام افتاده فوت شد ۱۲

۱۳ میر صیدی شاعر خوش سخن بود، دیوانش اگر چه کم ست اما شعر خوب ارد، از صفهان به هند^{۱۴}
پنجم ربع الاول سنه ۸۰۰ هجری بملازمت صاحبقران ثانی سرفراز گشت قصیده ستایش بعض سائید و هزار
روپیة جائزه از دخت ۱۲

۱۴ مولانا صلاح الدین از شاگردان ملا محمد شمس کاشی از شعرای مسلم زمان خود بود، مدته
در هند سیاحت کرد ۱۲

۱۵ ملا صیقلی در صفهان میوز، بامولانا ثانی صوفی مهاجرت دشت، صلش از قصبه یزد جزوست
در صنعت شیر گیری کمال قدرت دشت ازین رو صیقلی تخلص کرد ۱۲

باب ضاد

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
ضمیر	کمال الدین حسین	سنه	صفهان	عراق عجم	شاه طهماسب ضعیفی الی ایران
ضیاء	ضیاء الدین	.	نخشب	خراسان	.
ضیاء	ضیاء الدین	.	طهران	عراق عجم	.

باب طاء

طالب	ملا طالب	سنه ۱۰۳۶ هـ	آمل	طبرستان	نورالدین جهانگیر شاه الی هند
طالب	بابا طالب	.	.	صفهان	جلال الدین اکبر والی هند
طالب	میرزا طالب	.	گیلان	طبرستان	.
طلح	میرزا نظام الدین احمد	.	دهلی	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر والی هند

له کمال الدین حسین در فن شاعری یگانه و در استادی مسلم بوده به تقریب بیست و یک سال علم ربی ضمری تخلص میکرد بهشش مثنوی مسمی به راز و نیاز، بهار و خزان، لیلی و مجنون، و امق و عذرا، حسنه الاخباء و سکنه نامه گفته ۱۲

له ملا طالب معاصر تقی اوحدی و خال زاده حکیم رکن المسیح کاشی است اشعارش در کمال غنیه و بلاغت تازگی و روانی و نازکی واقع شده، عمر او کم و فاقد اعتماد الدوله جهانگیری در درسلک ملازمان جهانگیری منظم ساخته بپایه ملک الشعراء فی رسانیده ۱۲

له بابا طالب محقق و فضل بود، بهندوستان آمده ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
طاهر	محمد طاهر	.	نصیر آباد	عراق عجم	.
طاهر	شاه محمد طاهر	۱۰۹۵	انجuran	"	ہمایوں شاہ والی ہند
طائف	محمد علی	.	اصفہان	"	.
طہنی	ملا طہنی	.	قزوین	"	شاه عباس راضی الی ایران
طیب	میرزا عبدالباقی	۱۱۱۵	اصفہان	"	محمد شاہ والی ہند
طیبی	کمال الدین حسین	.	سیتا خراسان	.	.
طرزی	ملا طرزی افشار	۱۱۰۲	شیراز	فارس	.
طریفی	میرزا طریفی	.	ساوہ	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی ہند

۱۰ شاہ محمد طاهر از سادات انجuran (از توابع قم) است در ہمدان متولد شد و ابتدا لے
رسن در بلکہ کاشان با فادہ و اشعار مشغول می بود، بہند آمدہ در ترویج مذہب اثنا عشری ہستیم
تمام داشت و بہا نجفوت شد ۱۲

۱۱ محمد علی، در خدمت آقا حسین خوانساری تحصیل علوم ہشت سال نہت ۱۲

۱۲ ملا طہنی، معاصر تہی اودہی است ۱۲

۱۳ میرزا عبدالباقی، در میدان قابلیت گوی از اقران رہودہ، مدتہ بہ طبابت

نادر شاہ مرزا بود ۱۲

۱۴ کمال الدین حسین، طبع خوب و بیان مرغوب دارد ۱۲

۱۵ ملا طرزی افشار، از شعراے زمان صفویہ است، تتبع فغانی می کرد و در طہنج

اخترائے کردہ ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عبد
طغرا ^۱	ملا طغرا	سنه ۱۱۸۰	مشهد	خراسان	صاحبقران ثانی شاه جهان الی
طفیلی ^۲	حکیم طفیلی	.	لاهیجان	طبرستان	.
طفیلی ^۳	ملا طفیلی	.	مشهد	خراسان	شاه طهماسب صفی الی ایران
طفیلی ^۴	میر حسین جلایر	.	.	.	سلطان حسین میرزا والی هرات
طلحه ^۵	خواجه طلحه	.	مرور	خراسان	.
طوسی ^۶	ملا طوسی	.	مشهد	..	بابر شاه والی هند
طوفی ^۷	ملا طوفی	.	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفی الی ایران
طیان ^۸	حکیم طیان	.	مرغزکوبان	خراسان	.

۱ ملا طغرا، در نظم و شعر و دستگاه عالی داشت در خط کشمیر پاسبی همت در دامن نزل کشید و به نجات گذشت ۱۲

۲ حکیم طفیلی، از طبایع حاذق بود و در انشای کمال مهارت داشت ۱۲

۳ میر حسین جلایر، از امرای سلطان حسین مرزا است، خوش طبع و شیرین کلام در فن قصیده مسلم است ۱۲

۴ خواجه طلحه، در شاعری سحر سامی دهمشته ۱۲

۵ ملا طوسی، از بابر شاه نواز شات بیار یافت ۱۲

۶ ملا طوفی، از شعرای زبان طهماسب همت، اشعارش در کمال غنویت واقع شده مرقد شر

در اردبیل است ۱۲

۷ حکیم طیان، از شعرا، از قدامی شعر است اشعارش در کمال فصاحت و بلاغت واقع شده ۱۲

باب ظاء

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عم
ظہوری	نور الدین	۱۰۲۵ھ	ترشیز	خراسان	ابراہیم عادل شاہ الی بجا پور
ظہیر	ظہیر الدین	۵۹۸ھ	فاریاب	خراسان	اتابک قزل ارسلان الی شیراز
ظہیر	ملا ظہیر الدین	.	تفرش	عراق عجم	.
ظہیر	ملا ظہیر	.	نہاوند	.	شاہ سلیمان صفوی الی ایران

۱۔ نور الدین ملک الشعراء در نظم و شکر کمال قدرت داشت و در اقامت سخوری بروش خود بے مثل و بے نظیر افتاده، قصائد خوب نیز بہم روشن دارد، در زمان ابراہیم عادل شاہ از ایران بکن وقتیکہ ساتی نامہ را پیش برہان نظام شاہ در احمد نگر ارسال داشت، بادشاہ کریم چند زنجیر فل پرانقد و جنس صلہ آن فوت و، ظہوری در قہوہ خانہ تباکوی کشید، فرستادہ ہا را قبض الوصول خواہند، قلم برداشت و بہر پارہ کاغذ بزنگاشت "تسلیم کروند تسلیم کردم" در دکن فوت شد، ساتی نامہ، پنجر قہ، مینا بازار اورس، گلزار ابراہیم، سنہ نشر، از تصنیفات مشہور است ۱۲

۲۔ ظہیر الدین صدر الحکماء، در حکمت فلسفہ بکئی روزگار بود، دولت شاہ گوید اکابر و فضل متفق کہ سخن ظہیر نازک تر و باطراوت تر از سخن انوری ست، از خواجہ محمد الدین ہمدردین باب فتوای خواستند و حکم کرد کہ سخن انوری افضل ست، مداح اتابک قزل ارسلان والی شیراز ست، آخر از وے رنجیدہ بخدمت برادر زادہ اش اتابک ابوبکر بن نصرت الدین جہاں پہلوان آمد، در تبریز فوت شد، در جوار خاقانی در کوہ سرخاب مدفون گردید ۱۲

۳۔ ملا ظہیر الدین، خلف ملا محمد راد نقشی ست، در شعر و انشاد ستہ تمام داشت جامع فنون علمیه بود ۱۲
۴۔ ملا ظہیر، معاصر مرزا طاهر و حمید بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
ظہیر	ظہیر الدین محمود	.	سمرقند	خراسان	.

باب ع

عارف	میرزا محمد علی	۱۱۶۶ھ	تبریز	عراق عجم	محمد شاہ والی ہند
عارف	میرزا ابراہیم	.	اصفہان	"	.
عارف	ملا عارف	.	لاہور	ہندستان	.
عاشق	میر کرم اللہ عاقل خاں	۱۱۲۵ھ	دہلی	"	فرخ سیر والی ہند
عاشق	آغا محمد	۱۲۰۰ھ	اصفہان	عراق عجم	نادر شاہ قہرمان ایران
عاقل	نواب عاقل خاں	.	سے	"	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
عاقل	میرزا عاقل	۱۲۰۰ھ	دہلی	ہندستان	محمد شاہ والی ہند

۱۔ ظہیر الدین مجاہد علی، در فضیلت ہندوستانی بے مثل بود، محمد عوفی گوید، مدتها صاحب دیوان
میرزا طغاج خاں بود، ۱۲۰۰ھ

۲۔ میرزا محمد علی، از ہمہ مجتہدان مرزا صاحب بود، در سلک ملازمان نادر شاہ منتظم، نادر شاہ اورا بہ نظم
شاہ نامہ خود مامور ساخت ہمراہ دے بہند آمد و باز رفت، در آخر کہ نادر شاہ از دماغ خوش شد میرزا گریختہ بہند آمد،
مدتے بانواب ابوالمنصور خاں صفدر جنگ نیشاپوری کہ صوبہ دار اودہ والہ آباد بود بسر برد، بعد چندی باز قصد
ایران کرد لیکن اجل گذاشت در حوالی سندھ فوت شد ۱۲۰۰ھ

۳۔ میر کرم اللہ عاقل خاں، خلف نواب شکر اللہ خاں خاک راست ۱۲۰۰ھ

۴۔ میرزا عاقل بہرور خاں، چندی در دکن بانواب آصفیہا بسر برد، بسیار خوش فکر بود، صاحب دیوان ۱۲۰۰ھ

تخلص	نام	سنة وقات	وطن	ملک	عهد
عالی ^{له}	ملا محمد	۱۱۳۶ هـ	صفهان	عراق عجم	.
عالی ^{له}	میرزا محمد نعمت خان ^ن	۱۱۲۱ هـ	شیراز	فارس	اوزنگ نایب عالمگیر والی هند
عباسی	سید عباسی	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
.	شیخ عبد الحمید	.	لاهور	هندستان	صاحبقران فی شاهجهان والی هند
.	عبد الوهاب	.	صفهان	عراق عجم	.
.	میر عبد القادر	.	تون	خراسان	.
عبدی	ملا عبدی	.	جانبند	.	سلطان حسین میرزا والی مہرات

له ملا محمد در سخن سخن و نکته شناسی استاد، طبعی در تائیس بلاغت خلک بنیاد داشت اشعار سر اسرافالی و مضامینش اکثر عالی بود ۱۲

له میرزا محمد خطاب به حکیم دانشمند خان شیرازی الاصل است پدرش حکیم فتح الدین بهند آمد و میرزا در هند متولد شد و باید بشیر از رفته آکتاب علوم که دوبار بهند مراجعت کرد و در زمره ملازمان خلد مکان منظم گردید رفته رفته بخطاب نعمت خان و داروغگی باوچی خانه و در آخر عهد بخطاب مقرب خان و خدمت جوهر خان امتیاز یافت و بعد فوت خلد مکان در ملازمت شاه عالم بخطاب دانشمند خان سرور شد و تحریر شاه نامه فرمان یافت، اما هنوز با تمام نرسانیده بود که فرانش در رسید قطعه که بتقریب که خدائی کامران موزوں کرده بود، انمودی از شوخیهای دوست علامه آزاد بلگرامی شمس تینی بر آن قطعه نوشته است ۱۲

له شیخ عبد الحمید، شاگرد ابو الفضل اکبر آبادی است در عهد شاهجهان تحریر شاهجهان نامه نامور شد اما بوجه کبر سن توفیق اتمام نیافت ۱۲

له میر عبد القادر، وزیر ولایت خراسان بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عبد
۰	شیخ عبدالحق	۰	غجدوان	خراسان	سلطان محمد خوارزمشاه الی خوارزم
۰	عبدنسبی	۰	طهران	عراق عجم	ناصرالدین شاه قاجار الی ایران
علیه	خواجہ عبید	۵۵۰	زاکان	۰	شاه ابواسحق انجو الی شیراز
عثمان	محمد عثمان	۰	بخارا	خراسان	۰
بجیبی	شمس الدین	۰	جرجان	طبرستان	۰
عجری	حسن بیگ	۰	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
عراقی	شیخ فخر الدین ابراهیم	۶۸۸	همدان	۰	علاء الدین بلبن الی ہند
عرشی	طہاسپ قلی بیگ	۰	صفهان	۰	شاه طہاسپ ماضی الی ایران

شیخ عبدالحق، از خلفای اربعہ شیخ نجم الدین گبری است ۱۲
 ۵۵۰ خواجہ عبید، فاضل عظیم الشان بود، رسالہ در علم معانی و بیان نام شاه ابواسحق حموی تصنیف
 کرده خواست کہ بگزارد میرزا، قصہ موش و گربه از تصنیفات دست، با خواجہ سلیمان وغیرہ
 صحبت ہاداشت ۱۲

۵۵۰ شمس الدین، معاصر حکیم سنائی است، در مدح سام بن حسین قصیدہ قصیدہ مصدّر بہ ہفت بیت گفتہ ۱۲
 ۵۵۰ شیخ فخر الدین ابراهیم، معاصر ولایت تہرانی کمال نجدی و مرید شیخ بہار الدین ذکریا طائی است
 تصانیف خوب از دیوانہ گار ماند، از انجملہ لغات است کہ بطور سوانح شیخ محمد غزالی تعلیم آورده، دیوان غرض
 مشہور است، در دمشق بچہ پیوست و در صالحہ زیر پای شیخ ابن عربی مدفون شد ۱۲

۵۵ طہاسپ قلی بیگ، در اول حال عمدی تخلص میکرد، از شعراے غزالی زمان

خود بود ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
عرفی ^{له}	سید محمد جمال الدین	۹۹۹ ^{هـ}	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر شاه ^{والی} هند
غزنی ^{ست}	خواجه باقر	.	شیراز	"	شاه سلیمان صفوی ^{والی} ایران
غزنی ^{ست}	شیخ عبدالغفر	۱۰۸۹ ^{هـ}	هرات	خراسان	اوزنگ زیب عالمگیر ^{والی} هند
غزنی ^{ست}	خواجه غزیر الدین	.	شروان	آذربایجان	ابوالمظفر منوچهر شروان شاه ^{والی} شروان
غزنی	ملا محمد مومن	.	فیروز آباد	فارس	.
غزنی	ملا غزنی	.	یزد	عراق عجم	.
عسجری ^{ست}	حکیم عبدالغفر	۱۱۱۱ ^{هـ}	هرات	خراسان	سلطان محمود غازی ^{والی} غزنی

له سید محمد جمال الدین، اول که بقیم رسید پیشتر از همه شیخ فیضی آشنا شد، شیخ عجم با ادب و پیش آمد آخر در میان فکر آب با افتاد، او به حکیم ابوالفتح ربط پیدا کرد و بتقریب سفارش حکیم موصوف خان خانان مرتبط شد، عرفی هنگامی که شش تنگی الفاظ، و غدوبت کلام، و نازکی ادا، و نازکی مضمون، ابا هم جمع نموده است مولف جمع کلمات گوید که دیوان عرفی مکرر بنظر رسیده، سیاق اشعارش پسندیده اهل این یار نیست، سی و شش سال عمر یافت، و در آموختن فوت شد ۱۲

له خواجه باقر، مردی تجارت پیشه بود، از ایران به هندوستان تردد میکرد ۱۲

له شیخ عبدالغفر، صاحب فضل و کمال و استاد اوزنگ زیب عالمگیر است ۱۲

له خواجه غزیر الدین، معاصر حکیم خاقانی و ابوالعلا و سید ذوالنقار بود ۱۲

له حکیم عبدالغفر، شاعر و غزنی است ۱۲

له از توالع شیراز است ۱۲

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عبد
عشر ۱	آقا علی	.	صفهان	عراق عجم	.
عشر ۲	ملا عشرت	.	شیراز	فارس	.
عشر ۳	میرزا عبد الله	.	.	.	شاه سلیمان صفوی والی ایران
عصری ۴	ملا عصری	.	تبریز	عراق عجم	.
عصر ۵	ملا محمد	۸۶۹ هـ	"	"	سلطان اویس لیکانی والی آذربایجان
عصمت ۶	خواجہ عصمت الله	۸۴۲ هـ	بخارا	خراسان	امیر تیمور گورکان والی سمرقند
عطار ۷	شیخ فرید الدین	۸۶۴ هـ	نیشاپور	"	جلال الدین خوارزمشاه والی خراسان

۱۰ آقا علی از اهالی قریہ فردشان (از توابع صفهان) است استفادہ علوم از ملا شوستری مؤلف کتب طب
 بہرمت حکیم شفا بی دیدہ بہند آمد و مراجعت کرد در شہد وفات یافت و بہانجام دفون شد ۱۲
 ۱۱ میرزا عبد الله خلف میرزا محمد شافع مستوفی موقوفات است در زمان شاه سلیمان
 صفوی فوت شد ۱۲

۱۳ ملا عصری، در مرقشہ نمایافتہ و در اصفہان سکونت داشت ۱۲
 ۱۴ ملا محمد، مصنف مثنوی مہر ماہ، و مداح سلطان لویس لیکانی است ۱۲
 ۱۵ خواجہ عصمت الله، مداح سلطان خلیل ابن میران شاہ، اشعار بسیار دارد ۱۲
 ۱۶ شیخ فرید الدین گمانہ اتفاق و قدوہ عشاق بود، در مراتب سخن کمال قدرت داشت و دیوان
 غزل و مثنویات بسیار از وی یادگار است از انجملہ جوہر ذات، منطق الطیر، مظهر العجائب، مصیبت نامہ
 (شتر نامہ) بی سزائے گل و بلبل، قصائد و رباعیات نیز بسیار دارد، مشہور است کہ اشعار شیخ یکصد ہزار بیت است
 صاحب آئینکدہ گوید کہ من پچاہ ہزار بیت اورادیدہ ام، در واقعہ چنگیزی شہید شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قضا	وطن	ملک	عهد
عطارى	حکیم عبدالرحمن	.	فراه	"	سلطان محمود غزنوى والى غزنى
عطائى	قاضى عطار الله	.	رے	عراق عجم	شاه طهماسب ماضى والى ايران
غظیم	ملا محمد عظیم	۱۱۱۱	نیشاپور	خراسان	صاحبقران بنى شاه جهان والى هند
علما	شیخ علاء الدین	.	اجپهن	هندستان	.
على	عاجى محمد على	.	اصفهان	عراق عجم	.
على	خواجہ على شطرنجى	.	سمقند	خراسان	جلال الدین بنجر بلوچى والى خوارزم
على	مولانا على	.	.	خراسان	سلطان حسین میرزا والى خراسان
على	على قلى بیگ کمان	.	مازندران	طبرستان	نورالدین جهانگیر شاه والى هند

سنة حکیم عبدالرحمن از داحان سلطان محمود غزنوى است، اشعارش نایاب است ۱۲
 سنة قاضى عطار الله در صبح شاه طهماسب سلطان مراد غزنوى کار و دم قلم نظم آورده که ماده تاریخ

الصلح غیر یافته ۱۲
 سنة ملا محمد عظیم خلف ملا قیدى و برادرزاده ملا نظیرى نیشاپورى است، در سخورى کمال قدرت
 داشت، ششوى موسوم به نور عظیم از دست ۱۲

سنة خواجہ على از یک تازان معرکه سخورى است، بالاسمى بخارى و شمس خالده صاحب بوده همیشه گردان
 حکیم سوزنى بوده اند ۱۲
 سنة على قلى بیگ ابن سلطان خلیفه است، در زمان جهانگیر هندا ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عند
علی ۱	ناصر علی	۱۱۰۵	سرسند	هندستان	او رنگ نیب عالمگیر والی هند
علی ۲	خواجہ علی غزینان	۱۱۵۰	میتسین	خراسان	علارالدین خلجی والی خوارزم
علی ۳	علی بن لیاکس	.	بخارا	.	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
علی ۴	ملا مقسیم	.	کاشان	عراق عجم	صاحبقرانی شایہجان الی هند
علوی ۵	مولوی عبداللہ خان	۱۲۶۲	موفرخ آباد	هندستان	ابو ظفر بہادر شاہ

۱۔ ناصر علی مرید شیخ معصوم خلف الصدق حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ ست در آغاز سال
بلازمت میرزا فقیر اللہ مخاطب بسیف خاں بغرت احترام گزارید و بعد فوت سیف خاں باذوالفقار خاں
پسر اسد خاں وزیر عظیم خلد کمال صحبتش خوش آمد در مدح او غزلے طرح کردہ دیک بخیر فیض نقد گرانمایہ صلہ یافت
اما از کمال و ارنگی ہمہ را بر مردم ریخت خود ملوث بدی نشد، بسیار ستغیانہ می زیست، سخن سنج والا
فکرت ست در آخر عمر از دکن بہ شایہجان آباد آمد فوت شد و در حوالی مرقد حضرت نظام الملک سلطان
قدس سرہ العزیز مدفون گردید، مثنوی او مشہور و مطبوع است ۱۲

۲۔ خواجہ علی لقب غزینان از افاضل اولیاست حضرت مولوی معنوی اشارہ باحوال او کردہ است ۱۲
۳۔ علی بن لیاکس باقیقی ہم صحبت بودہ ۱۲

۴۔ ملا مقسیم مدتی در سب در خدمت داراشکوہ میبود، توفیق زیارت حرمین یافته در مکہ مکرمہ فوت شد ۱۲
۵۔ مولوی عبداللہ خاں مولدش متو قانم گنج ضلع فرخ آباد ست، در صغر سن با پدر بہ پستی رفت
و کسب علوم و کمال فنون از علمای نامداران یار نمود، جامع اکثرے از فضائل بود و در انشاء و سخنوری قدرت کا
داشت، امام بخش صہبائی و محمد حسین مجوز ناظم اندوز، و مولوی امین الدین خاں امین بلوی از شاگردان او
باشیخ ابراہیم فدق و مومن خاں کمال اتحاد و ارتباط داشت، از شای صغیرہ طیب و صحت نامہ از مصنفات
شرفیہ اوست، بقربت قریبہ خاں مولف خاکسار بود، در آخر عمر بوطن مراجعت نمود و ہماجا فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
عماد ^{۱۰}	فقیه عمادالدین	۵۷۳	کرمان	خراسان	شاه شجاع والی فارس
عمادی ^{۱۱}	میر عمادالدین	۵۷۳	عراق عجم	سلطان طغرل سلجوقی والی خوارزم	
عمر ^{۱۲}	حکیم عمر خیام	۵۹۷	نیشاپور	خراسان	جلال الدین سنجر سلجوقی والی خوارزم
عمیق ^{۱۳}	شهاب الدین	۵۴۲	بخارا	"	"
عمید ^{۱۴}	عمید الدین	۶۰۹	دیلم	گیلان	سلطان محمد بن فیروز املتان
عمید ^{۱۵}	خواجہ عمید عطار کاتب	۶۹۱	عراق عجم	سلطان ابراهیم والی غزنی	
عنصری ^{۱۶}	حکیم ابوالقاسم حسن	۶۳۱	بلخ	خراسان	سلطان محمود غزنوی والی غزنی

۱۰ فقیه عمادالدین از دانشمندان کامل بود در تصوف صاحب سلسله است اشعار خوب از وی ضبط کرده اند در شیراز مدفون شد ۱۲

۱۱ میر عمادالدین از سپهسالاران معرکه نصاحت است مداح عمادالدوله دیلمی است عمادی را غزنوی نیز گفته اند و بعضی او را پسر قناری گفته با عمادی شهریار یکی دانسته اند و الله اعلم ۱۲
 ۱۲ حکیم عمر خیام بنیمة میدوخت از این دو نیمای ملقب شد فنون متداوله علمیه اکتساب نموده جلال الدین سنجر سلجوقی او را بغایت محترم میداشت رباعیات و مشهور مقبول طابع است صاحب جمیع لغتها تخلص او خیام خوانده است ۱۲

۱۳ استاد شهاب الدین جمیع سخنان بابتادی و اقارداشته اند سلوی شیرازی که با حق معارضه کرده ۱۴
 ۱۴ عمید الدین از عاظم فضلا بود اشعارش اکثر مصنوع است مسعود سعد سیلیمان مرثیه گفته است ۱۵
 ۱۵ حکیم ابوالقاسم حسن ملک الشعراء عهد محمود غزنوی است بر چهار صد شعر که هر یک گایه زبان بود سروری نمود و یکی بر بستانای در اعتراف داشتند گویند شبیه هزار بیت شعر گفته شنوی و اتم و عذرا از دست در غزنی مدفون است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
عنوان ^{له}	محمد رضا طبعی		تبریز	عراق عجم	
عمدی ^{له}	قاضی عبدالرزاق			خراسان	جلال الدین اکبر شاه والی هند
عیشی ^{له}	قاضی مسیح الدین	۸۵۶	ساوه	عراق عجم	سلطان یعقوب تیمکان الی آذربایجان
صیسی ^{له}	میر عیسی		یزد	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
عین القضاء ^{له}	ابوالفضل عبداللہ	۸۵۳	ہمدان	"	جلال الدین سنجر سلجوقی والی خوارزم

باب غ

غافل	محمد تقی		طائشان	شاه عباس ثانی والی ایران
غافل	ملک حمزہ خاں		سیتان	خراسان
غالب	میر اسد اللہ خاں	۱۲۸۵	دہلی	ہندوستان
غوروشی	میر سربان		کاشان	عراق عجم
				جلال الدین اکبر والی ہند

۱۰ محمد رضا طبعی معاصر سیرا طالعیر آبادی است ۱۲
 ۱۱ قاضی عبدالرزاق باقانی نور اللہ شوشتری مصاحب بہار سن ۱۰ در شعر صاحب دیوان است ۱۲
 ۱۲ قاضی مسیح الدین از فضلاء عالی مرتبہ بود اشعار بافرہ دارد کہ بے تامل فکر و مقولہ گفتگو
 بر زبانش جاری میشدہ و این کمال در تہ صفا فی طبع است ۱۲
 ۱۳ ابوالفضل عبداللہ از اقران حسین بن منصور حلاج است بابا طالعیر عریان صحبت دہشتہ
 جامع جمیع فضائل و علوم بود ۱۲
 ۱۴ میر سربان در تہذیب نفوس شد ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
غوری	مناغوری		سشیر	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
غریب	شاه غریب میرزا		هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
غزالی	میر اسلام		"	"	میرزا انعم بیگ گورگانی ولی سمرقند
غزالی	مولانا غزالی	۹۸۵	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی هند
غضنفری	ابو یزید محمد	۱۰۲۶	عراق عجم	"	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
غضنفری	مولانا غضنفر		گلپار	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
<p>۱۰ شاه غریب میرزا، از اولاد سلطان حسین میرزا والی خراسانست، در انشی نظم و شریل بدشسته ۱۲</p> <p>۱۱ میر اسلام، از موز و نایان یار و شاگرد حیدر کلچر زیست، بهند آمده با مولانا غزالی مشهوری</p> <p>بنفیس تخلص شاہرات کرد، طریقت شیخ طبع بود ۱۲</p> <p>۱۳ مولانا غزالی ملک الشعراء، از شاہیر شعرای زمان طہاسپی بود، کلیاتش بنقادہ ہزار بیت و مثنویات متعدد دارد از انجمله مثنوی شجاعت و اسرار المکتوبات و نیش بدیع مست با شیخ فیضی صحبت داشت در مدبر حال بدرکن افتاد اما در انجا کارشش وفق نگرفت، بعد مقتول شدن خانزاد خان رو بہستانہ اکبری آورد و بطلب ملک الشعراء سرا فراز گردید، در گجرات فوت شد ۱۲</p> <p>۱۴ ابو یزید محمد، از اعظم شعراء اکابر بلخاست، بنحمت سلطان محمود غزنوی آراء گوی شهرت از شعرای پای تخت در ربود ۱۲</p> <p>۱۵ مولانا غضنفر، از مشاہیر فضلا و معارف بلخاست، گلپار، قریہ ایست از قم، غضنفری اکثر اوقات در کاشان بسر می برد ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
غنی ۱	غنی بیگ		بهمن	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی بهند
غنی ۲	میر عبد الغنی		تفرش	"	"
غنی ۳	محمد طاهر	۱۰۷۹	کشمیر	هندستان	صاحبقران فی شاهجهان والی بهند
غنی ۴	محمد اکرم	۱۱۰۰	کنجاوه	"	اورنگ زیب عالمگیر والی بهند
غواصی	مولانا غوصی	۱۱۰۰	یزد	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی والی ایران
غیاث	غیاث الدین منصو	۹۴۵	شیراز	فارس	سلطان حسین شیرازی خراسان
غیرتی	ملا غیرتی		"	"	جلال الدین اکبر والی بهند

۱ غنی بیگ بسیار عالی طبع بود بهند آمده مدتها بسر کرده ۱۲ -

۲ میر عبد الغنی از سادات جلیل القدر تفرش است از اعمال قم ۱۲

۳ محمد طاهر از مردم کشمیر بود، صحبت میرزا صاحب ابوطالب کلیم و حاجی محمد جان قدسی دریافته، دستی زبان روانی الفاظ و لطافت معانی او مقبول همه بود از خطه کشمیر مثل او کسی بر نداشت، دیوانش قریب دو هزار بیت است ۱۲

۴ محمد اکرم، از مردم لاهور بود، ثنوی قصه عزیز و شاه پادشاه گفته ۱۲

۵ مولانا غوصی، قصائد در مدح ائمه یکصد هزار بیت گفته ۱۲

۶ غیاث الدین منصو حلوانی، پسر میر عبد الدین شیرازی است که صاحب حباشی تجرید و عرفی و مقابل علامه دانی بود، شاگرد نظام دست غیب است، در اوسط حال از شیراز با صنفان آمد و از نو دانا آتجا محبت بسیار دیده در آنجا متوطن شد، شبی از بام افتاد و جان بجای سپرد ۱۲

۷ ملا غیرتی، در شاعری پهلوان بود ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمد
غیور	میرزا حسن غیور	.	کرمان	خراسان	.

باب فا

فارغ	میرزا رضی	.	رشت	گیلان	فرخ میردالی هند
فاخر	ملافاخر	.	بهمنان	فارس	شاه سیلیمان صفوی والی ایران
فارغی	شیخ ابوالوحد	۹۴۰	هرات	خراسان	سلطان حسین میردالی هرات و همایون بادشاه والی هند
فارغی	امیر فارغی	۱۰۰۰	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
فارغی	.	.	هرات	خراسان	.
فارغ	چلی بگ	.	تبریز	عراق عجم	.

۱- میرزا حسن، در مقدمات علمیه شعر همارش بحد کمال بود، شعرش کمال رتبه چنانی دارد،
 مشنوی خوبی در بحر مشنوی مولوی معنوی گفته، در کرمان فوت شد ۱۲۰۰
 ۲- میرزا رضی، در ایام انقلاب ایران بهند آمد، دیوانش قریب به چهار هزار بیت میرسد، مشتمل بر
 حقائق و معارف، درویش صاحب حال معنی آگاه بود، در میان قصبه سمرقند و بلده آجین از دست
 قطاع الطرق شربت شهادت چشید ۱۲۰۰

۳- ملافاخر، بصفا جمیده تصف بود، در خدمت زمان حال حاکم کیلویه سمری کرد ۱۲۰۰
 ۴- شیخ ابوالوحد، حیدر از شعرای جلیل القدر است، مدتها در هند بوده و بخدمت همایون و اکبر شاهان معاصر مولوی بهائی
 ۵- چلی بگ، مشهور به علامه تبریزی، در شیراز تحصیل علوم نمود، از شاگردان فاضل میرزا جان است ۱۲۰۰

شخص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
فاضل	ملا فاضل	۰	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی خراسان
فانی	میر علی شیر نظام آبادی	۱۰۹۶	هرات	خراسان	صاحبقران فی شاهجهان لی هند
فانی	شیخ محمد حسن	۱۰۸۰	کشمیر	هندستان	شاهجهان والی هند
فاضل	ملا محمد نصیر	۱۱۳۲	اهر	عراق عجم	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
فاضل	میرزا محمد فاضل	۱۱۳۶	نطنز	ر	شاه سلیمان صفوی والی ایران
فاضل	میرزا باقر	۱۱۲۸	مازندران	طبرستان	
<p>۱- ملا فاضل، نواده میرشاه، مرد درویش بود، شعرش از صد هزار بیت تجاوزست ۱۲</p> <p>۲- میر علی شیر نظام الدین، به زبان شعر میفرمود عربی فارسی و ترکی، تخلص و در ترکی نوایی، در فارسی فانی است، از فضائل علوم بهره وانی داشت، وزیر سلطان حسین میرزا بود، در خدمت مولوی جانی ارام تا دم داشت، انوار رحمت ماده تاریخ فوت او است ۱۲</p> <p>۳- میرزا محمد حسن، شاگرد ملا یعقوب کشمیری و استاد ملا طاهر غنی و حاجی محمد اسلم سلم کشمیری است، از فضلاء کشمیر بود، دیوانش قریب پنجاه هزار بیت است ۱۲</p> <p>۴- ملا محمد نصیر، از ارشد تلامذه میرزا صاحب است، تخلص هم از ویافته، در سخوری از استادان گویاست می بود، و قسید که محمود خاں افغان صهبنان را محاصره کرد باطل طبعی فوت شد ۱۲</p> <p>۵- میرزا محمد فاضل، ملازم صاحبقران ثانی سرفراز بود، خط و خوب می نوشت، در گجرات فوت گردید که در دقم که شد بر حمت و اهل، ماده تاریخ وفات او است ۱۲</p> <p>۶- میرزا باقر، از کهنه شاعران بود، تتبع اطوار میرزا صاحب یکد شعش همواره عالی از زمانت نبود، غیر از غزل چیزی نیگفت، در بلده بار فروزش، مادران رحلت کرد ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
فائق	محمد امین	.	اصفهان	عراق عجم	
فائق	سید محمد	سنه ۱۰۹۶	هرات	خراسان	اوزنگ زب عالمگیر والی بهند
فتح	شاه فتح الله	سنه ۱۰۹۶	شیراز	فارس	جلال الدین کبر والی بهند
فتح	ملا فتح الله	سنه ۱۰۲۶	اصفهان	عراق عجم	نور الدین جهانگیر والی بهند
فتحی	ملا فتحی	سنه ۱۰۲۵	اردستان	»	سام میر اصفوی والی ایران
فتحی	حکیم شیرالدین	.	مرو	خراسان	سلطان بنجر سلجوقی والی خوارزم
فتوری	میرزا نوری	.	هرات	»	.
فخری	شمس الدین	.	»	»	سلطان حسین میرزا والی خراسان
فخر	فخر الدین محمود	.	نیشاپور	»	سلطان بنجر سلجوقی والی خوارزم
فخر	فخر الدین اسعد	.	جرجان	طبرستان	سلطان طغرل سلجوقی والی خوارزم

۱۲ له شاه فتح الله در علم حکمت دستگاه عالی داشت، بهند آمده درگذشت ۱۲

۱۲ له حکیم شیرالدین محمد عونی گوید که مشاءات مناظرات و فی با انوری مشهور است ۱۲

۱۲ له میرزا نوری مدتها در هرات شیخ الاسلام بود، در کمال زهد و پرستشکاری عمر گذرانده

در هرات فوت شد ۱۲

۱۲ له فخر الدین محمود، مستجمع جمیع کمالات بود، تصانیف عالیہ و بعضی علوم از و باقی است

در خدمت بهرام شاه غزنوی کمال حرمت داشت ۱۲

۱۲ له فخر الدین اسعد از قدما سے شعر است، مثنوی دیس و ایس از و یادگار است

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
فخری	شمس الدین	۰	اصفهان	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
قدائی	شیخ قدائی	۹۷۷	شیراز	فارس	
قدائی	محمود بیگ	۰	طهران	عراق عجم	
فرح	فرح الله	۱۱۰۰	شوشتر	فارس	عبدالله قطبشاه الی دکن
فرخی	استاد ابوالحسن	۱۲۶۹	سیدستان	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
فردوسی	حکیم ابوالقاسم	۱۲۱۶	طوس	"	"
فرشته	محمد قاسم هند شاه	۰	استرآباد	طبرستان	ابراهیم عادل شاه والی دکن

له شیخ قدائی خلف الصدق شیخ شمس الدین محمد لاجپی شارح گلشن راز محمود شبستری است
لنذا اور شیخ زاده می خوانند، از محققان زمان خود بود ۱۲

۱۲
له فرح الله از افضل زمان است متها در هند بوده، دیوان و قریب هفت هزار بیت میر
۱۳
له استاد ابوالحسن علی گویند که او شاگرد حکیم عنصری است، بنحدمت سلطان محمود غزنوی
آمده ملازم گردید و اعزاز یافت، دولت شاه ادراترندی، و محمد عوفی سکری گفته است ۱۴
له حکیم ابوالقاسم شیخ نظامی بشارت گوی و بهنگی ادا قرار کرده، پدرش
باغبان چهار بالغ موسوم به فردوس بود، بعد از آنکه بمقتضای فطرت اصلی بگفتن اشعار مباد
نمود فردوسی تخلص کرد، در طوس مدفون شده، شاهنامه او که بفراش سلطان محمود نوشته
مشهور آفاق است ۱۵

تخلص	نام	سده و قفا	وطن	ملک	عبد
فرقتی له	ابو تراب بیگ	۱۰۲۶ هـ	کاشان	عراق عجم	شاه عباس ماضی دلی ایران
فوغ	میرزا محمد علی	.	.	.	نادر شاه قمران ایران
فروغی	ملاحسن	۱۰۲۸ هـ	کشمیر	هندستان	شاه جهان دلی هند
فرید	فریدالدین احوّل	.	اصفهان	عراق عجم	اتابک سعد بن گنجی دلی فارس
فریده	فریدالدین کاتب	.	جاجرم	خراسان	سلطان شجر سلجوقی دلی خوارزم
فسونی	محمود بیگ	.	تبریز	عراق عجم	جلال الدین گبر دلی هند
فصیحی	میر فصیحی	۱۰۳۱ هـ	هرات	خراسان	شاه عباس ماضی دلی ایران
<p>له ابو تراب بیگ، از اهالی انجمن است، اما در کاشان نشو و نما یافته، اول کامی تخلص میکرد</p> <p>آخر فرقتی قرار داد، دیوان یک هزار بیت دارد ۱۲</p> <p>له میرزا محمد علی، تولدش در سنه یک هزار و صد و چهل هجری است، اشعار خوب از آن حمیده سال سرزده ۱۲</p> <p>له ملاحسن، چون صاحبقران فی شاه جهان کبشیر آمد، فرغی و دشمنی زاده طبع خود بعضی سانسید</p> <p>پسند افتاد، و هزار و پیمه صله یافت ۱۲</p> <p>له فریدالدین احوّل، از شعری فصیح و بیغ بود، خواجگامی را خدمت کرده است و با همی که خصوصیت داشت ۱۲</p> <p>له فریدالدین کاتب، از شعرائی مان بلغای دوران بود، محمد عوفی گوید که در بخارا بخدمت دے رسید ۱۲</p> <p>له محمود بیگ، مجموعه کمالات صوری و معنوی بود، در سخنوری بگانه آفاق، و در علم سباق و حساب و تاریخ طاق، بهند آمده ملازم الکبیر شاه جهانگیر شاه بعزت تمام بود ۱۲</p> <p>له میر فصیحی، از سخنوران فصیح بیان است، میان او و حکیم شفا فی شاعراست و</p> <p>مهاجرات بود ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمد
فصیحی	میر فصیحی	.	تبریز	عراق عجم	شاه طماسپاضی دالی ایران
فصلی	حکیم فصلی	.	جرباقان	»	امام قلی خان دالی شیراز
فصلی	ملا فصلی	۹۸۶ هـ	بغداد	عراق عرب	شاه طماسپاضی دالی ایران
قطریت	میر معزالدین	۱۱۰۱ هـ	قم	عراق عجم	اوزنگ زیب عالمگیر دالی هند
فغانی	بابا فغانی	۹۲۵ هـ	شیراز	فارس	شاه اسماعیل صفوی دالی ایران
نعمتور	حکیم محمد حسین	۱۰۳۰ هـ	لاهیجان	طبرستان	نورالدین جهانگیر دالی هند

سلا ملا فصیحی از شعری مشهور زمان است، در غنای و فارسی و ترکی صاحب نگاه بود هر سه زبان اشعار آیدارد ۱۲

سلا میر معزالدین، خاکی پستی خاکی از عظم سادات موسوی قم است، در فهمان تحصیل علوم پرداخت بدراج فصل و کمال رسید، از پنجاه اوزنگ زیب به خطاب حانی و دیوانی دکن سفر گزار کرد و بعد از فطرت تخلص میکرد بعد از آن موسوی اختیار کرد، وفاتش در سرزمین دکن رو داد ۱۲

سلا بابا فغانی، به خرد و فن و خوری است، پیش از وی احدی بدین روش شعر نگفته، پایه سخن را بجای رسانید که اکثر استادان مثل حشمتی زیدی، نظیری نیشاپوری، ضمیری صفهانی، حسین ثنائی، عرفی شیرازی، صفائی اصفهانی، حکیم رکناسیح کاشی و محتشم کاشی و غیره مقلد و شاگرد و خوش چین فرس طرز آیدند، صاحب دیوان است قصاید صاف دارد اما بغزل سرائی مایل است ۱۲

سلا حکیم محمد حسین، در ادب و ادب حال در ایران سببی تخلص میکرد بعد از آنکه بهند آمده ملازمت سلطان پرویز ابن جهانگیر شاه اختیار نمود و فقیر تخلص کرد ۱۲

تخلص	نام	سند و قافیه	وطن	ملک	عبد
فقیر	میر شمس الدین	۸۳۳ هـ	دهلی	هندوستان	محمد شاه والی هند
فکاری	قاضی احمد	.	اسفراین	خراسان	شاه طهماسب ماضی والی ایران
فکری	سید محمد	۹۴۳ هـ	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی هند
فکری	سید محمد رضا	۱۰۲۰ هـ	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
فکریت	غیاث الدین منصو	.	.	.	اوزنگ نیب عالمگیر والی سند
فکلی	استاد نجم الدین محمد منو	۱۰۴۵ هـ	شروان	آذربایجان	سلطان بنوچهر شروانشاه الی شروان

۱ هـ میر شمس الدین، ولادتش در شاهجهان آباد در سنه هزار و یکصد و پانزده وی داد، از اعیان آن ملکه فاخته دیوانش به هفت هزار بیت میرسد، دو مثنوی در سلک نظم کشیده ۱۲

۲ هـ قاضی احمد، از فضلاء مشهور اسفراین است، در نکته فنی حاضر جوابی گمانه بود ۱۲

۳ هـ سید محمد، لقب جامه باف و مشهور به میر باغی از شعرای مقرر در کار بود، در زمان اکبر شاه بهند آمد و در مدح وی اشعار گفت که گفتار که میر باغی سفر منو، ماده تیغ فوت اوست ۱۲

۴ هـ سید محمد رضا، ذوق شاعری بسیار داشته، بر کن آمد، در علم سیاق صاحب قوف بود، معاصر شرفائی اصفهانی است ۱۲

۵ هـ میر غیاث الدین منصو، بهند آمد و دیوانه ترتیب ۱۲

۶ هـ استاد نجم الدین محمد مومن، با حکیم خاقانی در خدمت ابوالعلا گنجوی تحصیل مراتب نظم نموده بشهر آفاق بود، در شامخی که مولد اوست مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
فتائی ^{سه}	میر کمال الدین حسن	۰	هرات	خراسان	سلطان حسین نیراوی خراسان
فوجی ^{سه}	ملا مقیما	۰	نیشاپور	»	شاه جهان دالی هند
فوتی ^{سه}	ملا فوتی	۰	یزد	عراق عجم	۰
فهمی ^{سه}	ملا فحی	سنه ۱۰۰۰	کاشان	»	شاه عباس ماضی دالی ایران
فحی ^{سه}	حکیم مجدالدین	۰	بخارا	خراسان	۰
فیاض ^{سه}	عبدالرزاق	۰	لاهیجان	طبرستان	عباس ثانی دالی ایران

سه میر کمال الدین حسن در غنوی یگانه و به بنر مندی افسانه بود ۱۲
سه ملا مقیما، پسر ملا قیدی «برادر نظیری نیشاپوری ست» در وطن خود
وفات یافت ۱۲

سه ملا قحی، صاحب دیوان ست، دشتی یزدی را بجزریک گفته، با حاتم کاشی دیگر معاصیر
مهاجرات و مشاعرات بسیار نمود ۱۲

سه عبدالرزاق، از افاضل عصر د اعظم دهر ست، مشهور به قتی ست، شاگرد مولانا
صدرالدین ابیاسیم شیرازی و همگ ملا محسن کاشی ست، جامع علوم عقلیه و نقلیه بود،
کتاب گوهر مراد و شرحی در فارسی بر خصوص شیخ ابن عربی از دست، دیوانش نماند
دوازده هزار بیت ست ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عمر
فیضی	ابو فیض	سنه ۱۰۸۰	اگره	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند

باق

قائمی	.	سنه ۱۰۶۰	.	.	ناصر الدین شاه قاجار والی ایران
قاسم	علامه محمد قاسم	سنه ۹۸۷	اردستان	عراق عجم	.
قاسم	محمد قاسم دیوانه	سنه ۱۰۸۰	مشهد	خراسان	شاه جهان والی هند

ابو فیض پسر شیخ مبارک و از اولاد شیخ احمد ناگوری است صاحب تصانیف عید بود از ان جمله تفسیر سواطع الالهام که به صنعت اہمال تمامی قرآن مجید را تفسیر کرده که بر عزت علم او بر ان ساطع تواند بود، صاحب تذکرہ مجمع لفصحا نوشتہ کہ "سمیع افتادہ کہ شیخ فیضی نیمہ قرآن مجید را بے نقط تفسیر کردہ، کلفتہ بے حاصل کشیدہ، عجب از مولف تذکرہ کہ چہ قدر راہ تعصب و فتہ است و خون انصاف برگردن گرفتہ و عجب ترا کہ چنین تفسیر را کہ از عجائب روزگار است یک نظر ندیدہ و خبر گرفتہ کہ تمام قرآن مجید را تفسیر کردہ است یا نیمہ آن را، شیخ فیضی دیوان قصائد و نزل و شنویات دارد، خاصہ شنوی نلدن، گلدرستہ ریاضین فصاحت است ۱۲

علامہ ملا محمد قاسم، معاصر تقی اوحدی است ۱۲

علامہ ملا محمد قاسم دیوانہ، در اوائل عمر مدتها در اصفهان تحصیل علوم مشغول بود از ان جا بہندہ رستمان آمد باضافہ دیوانہ مشہور شد، دیونہش متداول است، شاگرد میرزا صاحب بود ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
قاسم ^{۱۰}	سید معین الدین	۸۳۴	تبریز	عراق عجم	شاهرخ میرزا والی هرات
قاسم	نواب قاسم خاں	۸۴۲	جوئن	خراسان	جہانگیر والی ہند
قاسمی ^{۱۱}	میرزا قاسم	.	گونا باد	"	شاہ سہیل صفوی ^{۱۲} الی ایران
قاسم	ملک قاسم	.	قزوین	عراق عجم	.
قاسم ^{۱۳}	مولانا قاسم	.	ویلیم	"	.
قاسم ^{۱۴}	قاسم خاں	.	.	.	جہانگیر شاہ والی ہند
قاسمی ^{۱۵}	شیخ ابوالقاسم	.	گادرون	فارس	.

۱۰ سید معین الدین قاسم انوار، مرید شیخ صدر الدین خلیفہ شیخ صفی الدین اردبیلی است
از شیخ خود قاسم انوار لقب یافته، بہ صحبت سید نعمت اللہ کرمانی رسیدہ، چہار بار پیادہ حج کرد
بدلتے در ہرات سکونت داشت، از اصحاب شاہرخ مرزا توہم نمودہ بہتر قدرت از مرزا انور بیگ
تلف نمودید، در جام متوقف گردید و ہماںجا فوت شد ۱۲

۱۱ میرزا قاسم جامع کالات صوری و معنوی بود، در ریاضی ریاضت تمام کشیدہ شد آمد
سرداران این علم گردید، بتبع خمسہ شیخ نظامی کردہ است، شاہنامہ اش کہ فتوحات شاہ اسماعیل
نظم نمودہ است بہتر از سائر مثنویات است ۱۳

۱۲ مولانا قاسم، در طبابت ہمارت خوب داشت، بہند آمدہ مدتہا در آن بسر برد، ویلم از توبہ و توبہ^{۱۴}
۱۳ قاسم خاں، ہمدان جہانگیر شاہ است، محمد طاهر نصیر آبادی احوال او در تذکرہ
خود مفصل نوشتہ است ۱۴

۱۵ شیخ ابوالقاسم، از شیخ زادگان گادرون شاگردان میرزا جان شیرازی است ۱۵

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمر
قاضی	شمس الدین عابدی	۰	قزوین	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی هرات
قاضی	قاضی سنجان	۰	سنجان	خراسان	والی خراسان
قاتل	آقا سیب	۰	کاشان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی الی ایران
قبول	میرزا عبدالغنی بیگ	۱۱۳۹ هـ	کشمیر	هندستان	فرخ سیر والی هند
قدری	ملا قدری	۹۸۹ هـ	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
قدسی	میر حسین کر بلانی	۰	هرات	خراسان	"
قدسی	حاجی محمد جان	۱۰۵۴ هـ	مشهد	"	شاه جهان والی هند
قدسی	حکیم مصطفیٰ	۰	گیلان	طبرستان	شاه عباس ثانی صفوی الی ایران

سنة قاضی سنجان از اولاد شاه سنجان است، مثنوی منظر الابصار از منظومات دست که در تبق مخزن اسرار بنام میر علی شیر گفته ۱۲

سنة میرزا عبدالغنی بیگ در فن شعر از میرزا داراب جوایز تربیت یافته است؛ در زمان محمدرضا میر بادشاه به دبی آمده معروف امرای عظام شد؛ در اوائل جلوس شاه عالم پناه در گدشت ۱۲ شد؛ ملا قدری با عتی و قیدی و غیرتی و طری بطح بود؛ قبل از عتی با اتفاق قیدی به هند و قیدی به هند شد؛ میر حسین کر بلانی، گویند در سبزه دار توطن نمود، مدت در هرات بسر کرد و با محمد خان حاکم آنجا کمال ارتباط داشت ۱۲

سنة حاجی محمد جان از فصیحای زمان است؛ بهندوستان آمد و از مقربان درگاه شاه جهان شد؛ بنصب ملک الشعرائی سرفراز شد؛ شاهنامه که بنام صاحبقران ثانی نوشته تا تمام ماند ۱۲

سنة حکیم مصطفیٰ، معاصر تقی اوجدی است، بهند آمد ۱۲

تخلص	نام	سند و قضا	وطن	ملک	عبد
قراری	حکیم نورالدین محمد	.	گیلان	طبرستان	شاه عباس ماضی الی ایران و جلال الدین اکبر شاه الی هند
قربانی	ملاقربی	.	دماوند	خراسان	شاه جهان والی هند
قربانی	ملاقربی	.	گیلان	طبرستان	.
قسمت	ملا محمد قاسم	.	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
قسمتی	قاسم بیگ افشار	.	.	.	شاه طهماسب صفوی الی ایران
قطران	حکیم قطران	۲۶۵ هـ	تبریز	عراق عجم	سلطان نیرسلجوقی والی خوارزم
قطب	ملا قطب الدین	.	شیراز	فارس	اتابک ابوبکر والی شیراز

۱۱ حکیم نورالدین محمد برادر حکیم ابوالفتح گیلانی است، در جودت طبع، تیزی فهم، علوم سحری و کمالات انسانی صاحب کمال بود ۱۲

۱۲ ملا قربانی، در شاعری کمال قدرت نهایت مهارت داشت، مدتها در بغداد بسر نموده بهنگام روزگاری در شیراز گذرانیده بهمانجا فوت شد، معاصر قلی اوجدی است ۱۳

۱۳ قاسم بیگ افشار، شاعر و جوشی باقی است ۱۴

۱۴ حکیم قطران، پهلوان، عرصه سخوری است، محمد عوفی او را تبریزی دانسته دولت شاه و غیره ویرانه های نوشته اند و اشعارش ابام رودکی خوانده اند، اگر چه در روش طرز سرود متعهدند اما محدوین ایشان از زمان تفاوت بعید است، گویند حکیم انوری در فن شعر تلخ و است، و پواشش نیز از بیت میر سر ۱۵

۱۵ ملا قطب الدین از شعرای زمان بود، معاصر سوری، شیرازی است ۱۶

تخلص	نام	سنة و قیام	وطن	ملک	عبد
قمری ^{۱۰}	سراج الدین	۸۶۸۰	قزوین	عراق عجم	سلطان ابوسعید خلیلی فارس
قوامی ^{۱۱}	میر قوام الدین	۸۹۵۰	اصفهان	»	شاه طهماسب ماضی الی ایران
قیری ^{۱۲}	شیخ قیری	.	بغداد	عراق عرب	.
قیدی ^{۱۳}	ملا قیدی	۸۹۹۰	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر شاه الی هند
قیدی ^{۱۴}	ملا قیدی	.	کرمان	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
قیصری ^{۱۵}	ملا قیصری	۱۰۲۲	همدان	عراق عجم	صاحبقران فی شاه جهان الی هند
قیلمان	قیلمان بیگ	.	پنجشال	خراسان	نور الدین جهانگیر شاه الی هند

۱۰ سراج الدین مولف تذکره صواق نوشته که گاهی سراج هم تخلص میکرد در اصل مولدش خلاف کرده اند بعضی او را خوارزمی و بعضی جرجانی و بعضی آملی و دیگران قزوینی دانسته اند ۱۱

۱۲ میر قوام الدین بسیار عظیم القدر و بلند مرتبه بود، در زمان دولت شاه اسماعیل صفوی بشغل صدرالکلیه^{۱۳} مشغول شد، از قریه داکلماش راجه غیر بشام جان میرسد، از شایخ کرام سلسله ملیه صوفیه بود ۱۴ ملا قیدی، شاعر فاضل و مجموع کلمات هنرمندی است، با عربی صحبتهما داشت، بحدت اکبر شاه رسید، در هند فوت شد ۱۵

۱۶ ملا قیدی، درویش خصال و پسندیده افعال بود، در اصفهان در مدینه ملا عبد الله سکونت داشت ۱۷ ملا قیصری، بسیار خوش صحبت و خوش مزاج بود، هند آمده در گجرات فوت، بهمانجا مدفون گردید ۱۸

باب ۴

تخلص	نام	سند و قضا	وطن	ملک	عهد
کاتب	یوسف شاه	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
کاتب	محمد بن عثمان	.	بلخ	"	سلطان محمود غازی والی غزنوی
کاتبی	محمد بن عبدالله	۸۳۹	نیشاپور	"	امیر تیمور گورکانی الی سمرقند
کاشف	.	.	بخارا	"	.
کاشف	آقا اسماعیل بگ	.	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
کاشفی	ملا حسین اغضا	۹۱۰	سبزوار	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

۱. یوسف شاه، از خطاطان مشهور هرات است؛ با امیر علی شیر معاصر بود ۱۲
 ۲. محمد ابن عثمان، معاصر حکیم عنصری نجفی و شاگرد ابو الفضل سمری است ۱۲
 ۳. محمد ابن عبدالله، در مدتی امیر تیمور صاحبقران شایخ مرزا داد و بخوری داده
 و فاش در طاعون استرآباد واقع شد، قصه ناظر و منظور را در مثنوی موسوم به مجمع البحرین که
 ذو بحرین و ذوقا فینین است نظم کرده ۱۲
 ۴. آقا اسماعیل بگ، مثنوی در بحر تحفه العراقین دارد ۱۲
 ۵. ملا حسین اغضا، صوفی کامل و درویش خدایرست بود، در علوم عربیه و
 فنون علمیه کمال قدرت مهارت داشت، اخلاق کریمه، اخلاق محسنی، انوار سبیلی،
 لب لباب (خلاصه مثنوی مولانا روم)، تفسیر حسینی، و مخزن الانشا از تصنیفات شریفه
 اوست ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
کاشفی	ملا کاشفی	۰	پنجشابل	خراسان	صاحبقرانی شاه جهان الی ہند
کاشی	آقا حسن	۹۹۹ھ	آمل	طبرستان	شاه طہماسپ فی دالی ایران
کاظم	سید کاظمی	۰	تبریز	عراق عجم	سلطان حسین میراوالی خراسان
کافی	مناظر الدین	۰	ہمدان	۰	جلال الدین مکتاہ سلجوقی الی ایران
کافی	میرزا کافی	۰	ارومباد	آذربایجان	شاه عباس ماضی الی ایران
کا کا	ملا کا کا	۹۸۰ھ	قزوین	عراق عجم	شاه طہماسپ ماضی صغوی الی ایران
کامل	قوام الدین عبد اللہ	۰	شیراز	فارس	۰

۱۰ ملا کاشفی، در سنہ ۳۳۰ و اردہ ہندستان شدہ ۱۲۰
 ۱۱ سید کاظمی، صلش از تبریز است چوں ہمیشہ اوقات در کاشان گذرانیدہ کاشی مشہور شدہ ۱۲
 ۱۲ مناظر الدین محمد عوفی توصیف جلال شان و بسیار کردہ، در عہد ملک شاہ آواز شاعری
 او عالم را فرا گرفت ۱۲
 ۱۳ ملا کا کا، معلوم نیست کہ لفظ کا کا اسم یا تخلص یا لقب باشد، از شعرا ی زمان طہماسپ،
 و اشعارش مقبول نام بود ۱۲
 ۱۴ قوام الدین عبد اللہ، داغستانی گوید کہ تقی اوحدی نوشتہ کہ دی سپر ساد علی طبع است
 کہ در شیراز بود، بہند آمد و در تمام ملازمت کرد، از علوم بے بہرہ بود، اما ذہن سلیم و طبع مستقیم
 داشت، تقی اوحدی اورا دیدہ است ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عمد
کامل	ملک سعید	.	خفخال	آذربایجان	.
کامی	ملا کامی	.	سبزوار	خراسان	سلطان حسین شیرازی هرات
کامی	امال الدین شاه حسین	.	همدان	عراق عجم	"
کامی	ملا کامی	.	لایجان	طبرستان	.
کرمی	بهارالدین	.	یزد	عراق عجم	.
کری	بهارالدین عبدالکریم	.	سمرقند	خراسان	ملک شمس الدین کرت الی هرات
کسانی	حکیم محمدالدین ابونقی	.	مرو	"	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
کسری	محمد بن یاسم	.	کاشان	عراق عجم	.
کسونی	ملا کسونی	.	یزد	"	.

۱۰ ملک سعید از اعظم خفخال است، در شیراز سکونت داشت اوقات خود را با مطالعه و کتب نفیسه مصروف میداشت تا مستجمع جمیع علوم بود ۱۲
 ۱۱ ملا کامی، روز سه چهارم در هرات مولانا جامی علیه الرحمة مشغول تحصیل کمالات بود ۱۲
 ۱۲ بهارالدین بیشتر در کاشان بسر می برد ۱۲
 ۱۳ حکیم عبدالدین معاصر رودکی بود. حکیم ناصر خسرو زمان او را در یادته است گویند که عمرش از حد طبیعی در گذشته بود، محمود غزنوی را دریافته و مع و کس کرده است ۱۲
 ۱۴ محمد قاسم، از اولاد ابائی شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
کفری ^{۱۱}	میر حسین	۱۰۸۰ هـ	ترتبت	خراسان	جلال الدین کبر شاه والی هند
کفشگر ^{۱۲}	ملا کفشگر	.	گازون	فارس	.
کلای	مصلح الدین	.	لار	"	.
کلای ^{۱۳}	ملا کلای	.	اصفهان	عراق عجم	سلطان ابراهیم ابن مستوشاه الی عز
کلال ^{۱۴}	امیر خواجه کلال	.	کرمان	خراسان	طاهر الدین بابر شاه الی هند
کلبی ^{۱۵}	کلبی بیگ و القدر	.	.	.	نور الدین جهانگیر شاه الی هند
کلیم ^{۱۶}	ابوطالب	۱۰۶۱ هـ	همدان	عراق عجم	"

۱۱ میر حسین از خوشن لایان ماں بود، بعلو فطرت صفائی ذہن نظیر نداشت، در
هند وستان مدت گذرانید، با ملا نوعی خوشانی مصاحب بود ۱۲

۱۲ ملا کفشگر، در شاه راه بخوری آهینس قدم بود ۱۲

۱۳ ملا کلای، برادر سلامی ست، تقی اوحدی ویرا دیده است، از شعرائی مانج دبود ۱۲

۱۴ امیر خواجه کلال، از ماوراءالنهر ست، از بیم طماست^{۱۵} که گریخته پیر سنده رفت ۱۲

در عهد بابر شاه حاکم قندهار بود ۱۲

۱۵ کلبی بیگ و القدر، در عهد جهانگیر با اتفاق برادر خود بهند آمد و بهمانجا فوت شد ۱۲

۱۶ ابوطالب، در عهد جهانگیری سیر سنده فرامید و به شاه نواز خاں ابن میرزا رستم صفوی

مربوط گشت و در خدمت صاحبقران ثانی معزز بوده ملک الشعرا گردید، در کشمیر قالب تپی کرد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عبد
کمال	کمال الدین سمنیل	۶۶۳هـ	اصفهان	عراق عجم	جلال الدین خوارزمشاه الی خوارزم
کمال	کمال الدین مسعود	۶۹۳هـ	نخجند	خراسان	امیر تیمور صاحبقران الی سمرقند
کمال	کمال الدین زیاده	.	اصفهان	عراق عجم	.
کمال	کمال الدین	.	زرنجان	خراسان	جلال الدین خوارزمشاه الی خوارزم
کمال	کمال الدین عبدالرزاق	۸۸۴هـ	هرات	"	سلطان حسین میرزا الی خراسان
کمال	استاد کمال الدین	.	بخارا	"	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم

کمال الدین سمنیل ملقب بخلایق المعانی، استاد علم الثبوت فن غزلباش سخن است، از خاک مردم خیز اصفهان برخاست، فرید قوه المشایخ شیخ شهاب الدین سهروردی بود، در بارگاه جلال الدین خوارزمشاه بنصب الای ملک الشعراء سرافرازی داشت ۱۲

کمال الدین مسعود، از اکابر نخجند است، اشعارش در کمال رتبه و عذوبت است، معاصر خواجه حافظ است، وفاتش در یزد بطور رسید ۱۲

کمال الدین زیاده، صاحب مضامین بلند و اشعار دلپذیر است، محمد عوفی در تائیش و کسے کمی نکرده ۱۲

کمال الدین، معاصر نصیر الدین طوسی است، و دراج خواجه شمس الدین صاحب یون در برج

خواجه نصیر الدین شعر با گفته است ۱۲

کمال الدین عبدالرزاق، بوفور کمال از جهانیان ممتاز بود، در انشای شعر و سته تمام داشت ۱۲

استاد کمال الدین عمیدی، از فصحاء زمان است، در غزلی مرتبه عالی داشت، معاصر

میر معزی، و حکیم انوری است ۱۲

تخلص	نام	سنة فوت	وطن	ملک	عهد
کمال ^{له}	ملک کمال کشته پائی	.	.	.	.
کمالی ^{له}	.	سنه ۲۰	سبزوار	خراسان	شاه عباس ماضی والی ایران
کمالی	مولانا کمال	.	نیشاپور	"	امیر تیمور والی سمرقند
کوشری ^{له}	میر عقیل	.	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
کوکب ^{له}	میرزا مهدی	.	مازندران	طبرستان	نادر شاه والی ایران
کوکبی ^{له}	قباد بیگ	.	ماورالنهر	خراسان	جهاگیر شاه والی هند
کیفی ^{له}	ملا کیفی	.	سیستان	"	"

باب گ

گرامی	میر عبد الرحمن	سنه ۱۱۲۳	خواف	خراسان	.
-------	----------------	----------	------	--------	---

له ملک کمال کشته پائی، در فن مخموری و بلاغت گسری ید طولی داشت در خدمت

فخر الملک می بود ۱۲

له کمالی مشهور به فصیح سبزواری ست، از شعرای صاحب قدرت زمان شاه عباس ست

شاهنامه بهجت آن بادشاه در غایت تحفگی و خوبی گفته است ۱۲

له میر عقیل، صاحب مثنوی فرهاد و شیرین است ۱۲

له میرزا مهدی از مستعدان و زنگار و صاحب کمال الاقمار بود، اشعارش از مثنوی قصاید و غزل و رباعی و قطعه

له قباد بیگ، در زمان جهاگیر تهنه آمده در گوشت ده می بود ۱۲

له ملا کیفی، جوان می بود از سیستان به سبزواریه باسلام مشرف گردید و در آخر تهنه آمد، اشعار خوب است ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عهد
گلشنی	مولانا گلشنی	.	قم	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی خراسان
گلشن	شیخ سعد الله	۱۱۴۰	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
گیانی	آقا بابا گیانی	.	همدان	عراق عجم	.

بابل

لامع	میرزا نور	.	همدان	عراق عجم	.
لامعی	حکیم لامعی	.	هرجان	طبرستان	سلطان سنجری بختی والی خوارزم
لبیبی	ملایببی	.	ادر فرد	خراسان	امیر نصیر ابن احمد سامانی والی سمنان
لذتی	همدی علی	.	کشمیر	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند

له مولانا گلشنی، صاحب اشعار بلند و افکار ارجمند است، همیشگی زاده شهیدی قمی و ازندگانی خاص سلطان حسین مرزا بود ۱۲

له شیخ سعد الله، اشعار بسیار گفته است، کلیاتش قریب بصد هزار بیت است ۱۲
له میرزا نور، خلف قاضی نصیر الدین همدانی است، در حدود صدی دوازدهم بوده است، با امرای عصر مصاحبت داشت ۱۲

له حکیم لامعی، از اعظم شعرا و کابر بلغاست، بابر هانی و ابوالخالی و فخر کرکانی، عمیق بخاری و سوزنی سمرقندی معاصر بود، شاکر و امام حجة الاسلام غزالی است ۱۲
له ملایببی، معاصر رودکی بخاری است، وطنش محقق نشد که ارد فردی است یا مروزی ۱۲
له همدی علی، در آگره می بود، نسبت استاد بی شیخ فیضی داشت ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
لسانی ^{۱۰}	ملا عبد العزیز	۹۴۱ھ	شیراز	فارس	شاه طهماسب ماضی الی ایران
لسانی ^{۱۱}	ملا سانی	.	کاشان	عراق عجم	.
لطف ^{۱۲}	مولانا لطف الله	۸۱۰ھ	نیشاپور	خراسان	امیر تیمور گورکان الی سمرقند
لطفی ^{۱۳}	ملا لطفی منجم	.	تبریز	عراق عجم	"
لطیفی ^{۱۴}	ملا لطیفی	.	مشهد	خراسان	.
لولوی ^{۱۵}	حکیم لولوی	.	"	"	سلطان ابراهیم ابن مسعود والی غزنی

۱۰ ملا عبد العزیز، مداح امیرنجم وزیر شاه اسماعیل صفوی بود، شریف تبریزی از شاگردان اوست
دیوان قریب بدوازده هزار بیت دارد ۱۲

۱۱ قبل از سانی شیرازی بوده است ۱۲

۱۲ مولانا لطف الله سالکی است آگاه، با سید نعمت الله کرمانی ارادت داشت و با شیخ
آذری ملاقات نموده، در مشهد فوت شد ۱۲

۱۳ ملا لطفی منجم، رصدبند مصلاب معانی بوده است ۱۲

۱۴ ملا لطیفی، از شعرای لطیف مشهد بود ۱۲

۱۵ حکیم لولوی، لای نظمش بگی آبدار، و نتائج طبعش غیرت گوهر شهوار است، معاصر
مسعود سعد سلمان، جمیع تجاری، و سعدی شیرازی است ۱۲

باب م

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
مائی	شیخ ابوجان	۰	شیراز	فارس	شاه اسماعیل صفوی ماضی الی رین
ماهر	علی قلی خان	۰	دامغان	خراسان	
ماهر	میرزا محمد علی	۱۰۸۹	اکبر آباد	هندستان	شاه جهان الی هند
مبدع	ملا مبدع	۰	شیراز	فارس	
متین	مرزا عبدالرضا	۱۱۶۵	اصفهان	عراق عجم	محمد شاه والی هند
مجدد	محمد الدین همگر	۱۱۸۳	شیراز	فارس	ابا قاجان والی شیراز

۱. شیخ ابوجان از حد درازی امرایا امیر نجم ثانی وزیر شاه اسماعیل کشته شد و در سرخاب فون گردا

۲. علی قلی خان، اشعار خوب از وی سرزده ۱۲

۳. میرزا محمد علی با قسی و کلیم و دیگر شعرای عهد جهانگیر و شاه جهان عالمگیر صحبت داشت،

دیوان و دشواری او خالی از کیفیت نیست ۱۲

۴. میرزا عبدالرضا، از دیار خود سرهند کشید بابر بان الملک سعادت خان نیشاپوری نظم صوفی

اوده روزگاری گزرا نید، صاحب دیوان ست ۱۲

۵. محمد الدین همگر، معاصر سعدی شیرازی ست، قطعه در محاکمه ترجیح آذری و نظیر نوشته است

تداح خواجہ شمس الدین صاحب دیوان ندیم خواجہ بهار الدین صاحب دیوان حاکم شیراز بود،

اول با تائب سعد بن ابوبکر مصاحبت بهرسانید و بخطاب ملک الشعرائی بلند آوازه گردید ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمر
مجدله	قاضی مجیدالدین	.	نساء	عراق عجم	.
مجدله	میرزا مجد	.	شوشتر	فارس	محمد شاه دلی هند
مجرم	میرزا محمد	.	یزد	عراق عجم	.
مجنون	ملا مجنون	.	مشهد	خراسان	سلطان حسین میرزا دلی خراسان
مجیر	خواجہ مجیرالدین	۱۱۵۵	بیلقان	آذربایجان	سلطان بنجر سلجوقی دلی خوارزم
مجبی	ملا مجبی	.	لار	فارس	شاه طهماسب قاضی دلی ایران
معتشم	ملا معتشم	۱۱۵۵	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر دلی هند

۱۱۵۵ قاضی مجیدالدین از افضل زمان قاضی قصبه نساء بود ۱۲

۱۱۵۵ میرزا محمد، آهنگر آمده مدتی گذرانید ۱۲

۱۱۵۵ ملا مجنون، پسر کمال الدین رفیقی، معاصر ملا جامی است ۱۲

۱۱۵۵ خواجہ مجیرالدین، شاگرد خاقانی و معاصر شرف الدین سمرقند، و طبرستان قاریابی و قزوینی

و نظامی گنجوی است، امیر خسرو مجیر را بر خاقانی ترجیح داده است ۱۲

۱۱۵۵ ملا مجبی، از تلامذه علامه دواتی است، در سلک شعرای سلطان یعقوب نظامی است

در ادب اهل حال بشیر آزاد و نظم و شعر مشهور آن دیار گردید، کمال فصاحت داشت، قصیده ابن فارس

را شرح کرده، مثنوی سبکی به فتوح الحرمین بنام سلطان مظفر ابن محمود شاه گفته، آخر در وطن خود

فوت شد ۱۲

۱۱۵۵ ملا معتشم، مداح طهماسب صفوی است، در اکثر فنون کمال مهارت داشت

سیما در قصیده و غزل، مرثیه اش که بحجت سید الشهدا گفته مشهور است ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
محسن ^{۱۰}	میر محمد حسن	۰	رے	عراق عجم	جلال الدین کبروالی هند
محمود ^{۱۱}	میر ابوتراب	۰	رے	رے	شاه عباس ماضی الی ایران
محمود	ملا محمود	۰	شیراز	فارس	۰
محمول ^{۱۲}	محمد حسین خطاط	۰	اصفهان	عراق عجم	۰
محموی ^{۱۳}	میر مغیث الدین	۱۰۲۰ هـ	همدان	رے	جلال الدین کبروالی هند
محمد	میر جهان بیگ افشار	۰	داغستان	خراسان	شاه عباس صفوی الی ایران
محمود ^{۱۴}	محمد وراق	۰	هرات	رے	بهرام شاه بن سلطان مسعود الی عراق
محمد ^{۱۵}	محمد حسین	۹۳۲ هـ	یزد	عراق عجم	۰

۱۰ محمد محسن در تها د هند بوده ششوی شیرین خرد از دست در بنارس داعی اجل را بیکس انداخت
 ۱۱ میر ابوتراب پسر قاضی اسعد رازی است، بنهم د دانش مشهور بود ۱۲
 ۱۲ محمد حسین خطاط خلف ملا غیاث الدین شیخ الاسلام تبریز است، بوفو فضل و کمال شهو بود
 ۱۳ میر مغیث الدین از شعرای زمان است، اکثر اشعارش رباعی است، بهند آمده مراجعت
 نمود، تخلص دیگران هم محوی بود لیکن محوی همدانی از همه ممتاز است، در آردیل هم بوده است ۱۴
 ۱۴ محمود وراق، با محمد بن طاهر و الدین و سلاطین طاهریه و صفادیه معاصر بود ۱۵
 ۱۵ محمد حسین برادر مومن مرزا شهید و معاصر عتی شیرازی است، سرآمد بلاغه
 میرزا جهان شیرازی است، همه جارایش خلاف رای استاد کرده و آخر ترک تحصیل علوم کرد،
 در شیراز با مولانا عتی بر سر شعر فنی مباحثات کرد بعد ازاں اورا مذاق شاعری بهم رسید
 و اشعار خوب گفت، اکثر آن رباعی است، رباعیات مولانا محمد حسین ماده تاریخ
 وفات او است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
محمد ۱۰	ملا محمود	.	گیلان	طبرستان	جلال الدین کبر شاه الی هند
محمد ۱۱	حاجی محمد علی	.	اصفهان	عراق عجم	.
محمد ۱۲	شیخ سعد الدین	۷۲۰	شستر	.	سلطان ابوسعید خان الی فارس
محمد	حکیم محمد رضا	.	مشهد	خراسان	.
محمد	میرزا محمد	.	دولت آباد	هندستان	.
محمد	محمد صالح زرکش	.	شیراز	فارس	شاه سلیمان صفوی الی ایران
محمد ۱۳	نجم الدین محمود	.	.	.	شاه شجاع الی شیراز
محمد	ملا محمد	.	خوانسار	عراق عجم	.

۱۰ ملا محمود، در زمان کبر شاه زمین بند را بقدم ساخت نمود ۱۲
 ۱۱ حاجی محمد علی، از گیلان به اصفهان آمد و ملا محمد باقر فراسانی کتاب علوم نموده در شاعری علم
 اقران گردید، میرزا صاحب میفرمود اگر چه شعر کم دارد اما آنچه دارد منتخب است ۱۲
 ۱۲ شیخ سعد الدین، از شاه میر فضل شاه و شاخ زمان خود است، مبع خاص عام و شهرت برایش تمام
 بود، مثنوی گلشن از اش کتابست شور انگیز و نسخه است در دخیز، حیرت منی سادات هر دی هفده بیت
 مشتمل بر هفده سوال بایران فرستاد، شیخ محمود هر سوال را به بیت جواب برگاشت و بعد چندی
 بران ابیات و مطالب افزوده بطی داد و مثنوی گلشن را از نهانش نهاد، فضلا بر آن شیخ نگاشته اند،
 افضل آنها شیخ شیخ محمد باجی نوبختی است، دیوان مختصر دارد، با کمال اصفهانی قرابت داشت،
 شبستر جانیست هفت فرسخ از تبریز ۱۲
 ۱۳ نجم الدین محمود ابن ملک الطاهر کن الدین محمد المشهور به صاحب لوح است ۱۲

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
محمد ۱۰	محمد ابن بلیع	۰	نار	خراسان	جلال الدین فتح ازرشاه الی خوارزم
محمد ۱۱	ملا محمد صوفی	۳۵۰	مازندران	طبرستان	جهاگیر شاه والی هند
فتحاری ۱۲	ملا عثمان	۳۵۴	بشت	خراسان	سلطان ابراهیم مسعود الی غزنی
محنی ۱۳	ملا محنی	۰	۰	طبرستان	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
مخلص ۱۴	اندرام	۳۶۴	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
مخلص ۱۵	میرزا محمد	۰	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران

۱۰ محمد ابن بلیع، از امامجد و سر بود، در عهد محمدالدین گنگی دیوان انشایوی سپرد بود، او را ترسیلست مشهور
 ۱۱ ملا محمد صوفی، مردی حکیم مجرب، صاحب تذکره ست، بابو حیان و ملا حسن علی نیردی بهند آمد
 در کشمیر توطن گزید و نجوایش جهاگیر دہلی رفت، در سرسند وفات یافت، صاحب تذکره آتشکده لکهنش
 را تخلص دانسته او را اصفهانی خوانده غلط کرده مجردانیکی شبت بحق محمد صوفی، مصرعہ تاریخ

فوت اوست ۱۲

۱۳ ملا محمد عثمان ابن محمد، بعد از سلطان ابراهیم در رکاب بهرام شاه بهند آمد و باز عود نمود و از
 سلطان ارسال سلجوقی نوازشهایافت ۱۴

۱۵ اندرام، وکیل وزیر الممالک ابقرالدین خاں بهادرست، از جماعه هندو درین جزو زبان
 کسی نجویش مجادگی اوست ۱۶

۱۷ میرزا احمد، معاصر غزین اصفهانیست، قصائد در مدح اعتماد الدوله محمد میرمن خاں گنجه بدرگاه اذرفت
 خان مذکور او را به اصفهان طلبید رعایتها مبدول داشت، مدتی در اصفهان ماند و بهانجا در گذشت،
 دیوانش سہ ہزار بیت می رسد ۱۸

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
میدوش	سید مبارک خاں	۱۰۳۰	حویزه	.	جلال الدین اکبر والی هند
مرثی	مرثی قلی بیگ	۱۰۳۰	اصفهان	عراق عجم	شاه سیلمان صفوی والی ایران
مرشد	ملا مرشد	۱۰۳۰	یزد	"	جلال الدین اکبر والی هند
مرشدی	محمد مرشد	۱۰۳۰	زواره	"	شاه عباس صفوی والی ایران
مردی	خواجہ حسین	۹۶۹	سمنان	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
مستنی	محمد امین	.	کشمیر	ہندستان	.
مسرور	آقارضی	.	قزوین	عراق عجم	.
مشعود	مسعود بن سعد	۱۰۳۰	ہرجان	طبرستان	سلطان ابراہیم والی غزنی

۱۰ سید مبارک خاں قامت قابلیش بہ تشریف کلمات صوری معنوی آراستہ بود، در عقاید شاگرد مولانا عصام، و در شریعات تلمیذ شیخ ابن حجر بود، بہند آمدہ در سلک امرای ہمایونی و اکبری

منسلک گردید ۱۲

۱۱ مرثی قلی بیگ، صاحب تذکرہ آننگدہ و رافلف حسن خاں شملو نوشتہ ۱۲

۱۰ محمد مرشد، برادر سپہری ست، درست طبیعت صاحب فہم بود ۱۲

۱۰ خواجہ حسین، در زمان ہمایوں شاہ بہند آمد، صاحب قصیدہ تولد شاہنشاہ

سلیم است ۱۲

۱۰ مسعود بن سعد، معاصر ابوالفتح رونی ست، آثوری و ادیب، و صابر و

جلال الدین عبدالرزاق مداح اویند ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
مسیح	حکیم رکن الدین	۵۰۵	کاشان	عراق عجم	جلال الدین کبروالی هند
مشائ	نصیر الدین	.	اصفهان	"	"
مشرقی	میرزا ملک	.	مشهد	خراسان	شاه عباس فاضل الی ایران
مشرقی	ملا مشرقی	.	تبریز	عراق عجم	"
مشفق	ملا مشفق	۹۹۵	بخارا	خراسان	جلال الدین کبروالی هند
مشفق	ملا مشفق	.	لار	فارس	"
مشهور	زمانا	.	شیراز	"	"
مشهور	منظفر حسین میرزا	.	تبریز	عراق عجم	شاه صفوی الی ایران
منظفر	ملا مظفر	.	یزد	"	"

له حکیم رکن الدین، مشهور به حکیم رکن، شهسوار عرصه شغوری، و نگه تاز میدان هنر پردی
بود، استاد میرزا صاحب است، صاحب شعر العجم سال وفاتش یک هزار و شصت
و شش نوشته ۱۲

له نصیر الدین، شاگرد آقا حسین خوانساری است ۱۲
له میرزا ملک، از نستان شاه عباس بود، صاحب تصانیف است ۱۲
له ملا مشفق، در زمان عبداللہ قلی بدزبک ملک الشعراء ترکستان بود،
به هند آمد ۱۲

له زمانا، از شیرین زبانان مشهور زمان، و جادو دمان معروف دوران بود ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
منظر ۱ ^{هـ}	حکیم سیف الدین	۱۰۳۵ ^{هـ}	کاشان	عراق عجم	شاه عباس فاضل الی ایران
منظر ۲ ^{هـ}	مولانا منظر الدین	۱۰۱۸ ^{هـ}	کشمیر	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند
منظر ۳ ^{هـ}	مولانا منظر جانجبال	۱۱۹۵ ^{هـ}	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
منظر ۴ ^{هـ}	منظر الدین	.	قوشچ	خراسان	.
معنی ۵ ^{هـ}	علی قلی	.	بنخ	"	.
معجزی ۶ ^{هـ}	لما معجزی	.	یزد	عراق عجم	.
مغزی ۷ ^{هـ}	امیر عبداللہ محمد	۱۱۷۳ ^{هـ}	نیشاپور	خراسان	مغل الدین ملک شاهی و والی خوارزم

۱^{هـ} حکیم سیف الدین از ارباب سلوک طریقت بود ۱۲
 ۲^{هـ} منظر الدین از خویشان امیر علی آهری است، با تئشتم کاشی و دشتی و شیدانی هندی معاشرت
 ۳^{هـ} مولانا منظر جانجبال خورشید اوج عرفان است، در فارسی استفاده نیز ابدیل
 دارد، پدر آنجناب در عهد عالمگیر از منصب نیاداری چشم همت پوشید، جناب مرز منظر
 اتم سخنوری است ۱۲

۴^{هـ} علی قلی، با حکیم شغائی مشاعرات و مباحثات داشت ۱۲

۵^{هـ} لما معجزی، معاصر قلی اوحدی بود ۱۲

۶^{هـ} امیر عبداللہ محمد بن عبدالملک، از فضلاء زمان خود است، در عهد سلطان سنجر
 امیر الامرا و ملک الشعرا بود، قوت خطش در مرتبه بود که قصیده را یک شنیدن خط میکرد،
 و فاش در مرد و اتفاق افتاد ۱۲

شخص	نام	سنه و ق	وطن	ملک	عهد
معروف	ملا معروف	.	اصفهان	عراق عجم	.
معصوم	میرزا معصوم	.	تبریز	"	شاه سلیمان صفوی دالی ایران
معصوم	میر معصوم	۱۰۵۲	کاشان	"	شاه جهان دالی هند
معصوم	ملا معصوم	.	شوشتر	فارس	.
معلوم	محمد حسین بیگ	.	تبریز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی دالی ایران
معین	خواجه معین الدین	۹۳۳	چشت	خراسان	شهاب الدین غوری دالی هند
معین	معین الملک حسین	.	.	.	جلال الدین خجندی دالی خوارزم
معین	معین الدین	.	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ثانی صفوی دالی ایران
مغربی	ملا شیریں	۸۰۹	ناب	"	امیر تیمور دالی سمرقند

۱۰ میرزا معصوم، در زمان شاه سلیمان دوسه بار هند آمدن مراجعت نمود ۱۲

۱۱ میرزا معصوم، برادر کاشی دولت میر حیدر معانی است ۱۲

۱۰ حضرت خواجه معین الدین چشتی سلطان الاولیاء و برهان الاصفیاء رحمۃ اللہ علیہ
چون خورشید نیمروز از افق ازل و شمس ترست که محتاج ذکر باشد خواجه قطب الدین و سلطان شهاب الدین

غوری، و مولانا ضیاء الدین بلخی از مریدان اویند ۱۲

۱۰ معین الملک حسین ابن علی، از کتاب مقرر و مقرب سلطان سخنر بود ۱۲

۱۰ ملا محمد شیریں مولانش قره نائن است، معاصر کمال خجندی، و مرید شیخ اسماعیل سنائی بود
کلامش از مشرب فقر لذتی خاص دارد، صاحب یوان است، در زمان شاه فرخ ابن امیر تیمور گورگانی
در تبریز وفات یافت و بهانجام فون شد ۱۲

شخص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
مفرد	محمد علی	.	اصفهان	عراق عجم	.
منفید	لامنفید	۱۰۸۵	بلخ	خراسان	اوزنگ نسیب عالمگیر والی هند
مفلسی	لامفلسی	.	مشهد	"	.
مقبول	میر مقبول	.	قم	عراق عجم	سلطان حسین میر والی سرت
مقصود	لامقصود	.	کاشان	"	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
مقصودی	لامقصودی	.	ساده	"	.
مقیم	میرزایم	۱۱۳۱	بخارا	خراسان	فرخ سیر والی هند
مقیمی	حسن بیگ	۱۱۰۵	تبریز	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند

۱۰ محمد علی از خوش خیالان است از فرط حجاب شعر خود را به کسی نمیخواند ۱۲
 ۱۱ لامنفید در زمان عالمگیر بنده آمد و در قتلان درگذشت، لامنفید بخی مرد به تخریب لفظ آه
 موده سال رحلت او سب ۱۲
 ۱۰ لامفلسی از غمناکیهای زمان اولیای دوران بوده ۱۲
 ۱۱ میر مقبول از شعرای زمان سلطان حسین مرزاسی بسیار خوش فکر بود در کاشان حاکم گردید
 ۱۰ لامقصود و خرده فروش معاصر ختم کاشی است چندی در خدمت صدر الدین محمد خلیف
 میر غیاث الدین منصوب مشغول بود، با ختم خصوصیت آغاز نهاد، آخر در یزد شهید شد ۱۲
 ۱۰ حسن بیگ، از بزرگان سلسله ترکمان است، مدتها در سرت بود و بهمانجا
 درگذشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
مکتبی ۱	ملا مکتبی	.	شیراز	فارس	
ملا ۲	خواجہ ملا	.	گادردن	»	
ملک ۳	ملک	۱۰۲۶ھ	قم	عراق عجم	ابراہیم عادل شاہ الی بیجاپور
ملک ۴	ملک محمد	۱۰۲۷ھ	تون	خراسان	جلال الدین ابرو الی ہند
ملک ۵	ملا ملک	.	جرجان	طبرستان	
ملک ۶	ملک طیفور	.	انجمن	عراق عجم	شاہ طہاسب صفوی الی ایران
مہم ۷	میرزا مہم	۱۰۲۶ھ	تبریز	»	شاہ عباس صفوی الی ایران
ممتاز ۸	افضل بیگ	.	گرچستان	خراسان	شاہ عباس صفوی الی ایران

۱ ملا مکتبی، در فضیلت و ہنرمندی یگانہ زمان بود، از مکتب ایران شیراز است، مشنوی
سیلی و مجنون بہ تتبع نظامی گفتہ است ۱۲

۲ خواجہ ملا، در فضیلت و ہنرمندی بے مثل بود ۱۲

۳ ملک، بہند آمد و از سلاطین دکن خصوص ابراہیم عادل شاہ رعایت عنایت فراوان یافت
ملا طہوری خویشاوند است، دوسہ مشنوی خوبی گفتہ است ۱۲

۴ ملک طیفور ہم تخلص ملک قلی است، بریک بیت او مرد ماں گفتند کہ این بیت
از ملک قلی است و ملک در آن وقت بغزیت ہند برآمدہ بود ملک طیفور از پیہ او رواں شد
و در حدود دآر اورا دریافت و بر اثبات بیت خود از دو شیقہ گرفتہ بازگشت، برادر ہتر
ملا داعی انجمنی است، و شاگرد شیخ عبداللہ و مولانا فتح اللہ، اول حال کسری
تخلص نمی کرد ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عہد
لبنجینک	حکیم ابو الحسن علی	.	ترند	آذربایجان	سلطان محمود الی غزنوی
منشور	حاجی محمد شریف	.	صفهان	عراق عجم	شاه سیلیان صفوی الی ایران
منشوری	ابو سعید احمد	.	سمرقند	خراسان	سلطان محمود الی غزنوی
منشی	اسکندر	.	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
منصور	منصور بن علی	.	.	.	مجدد الدولہ دہلی
منطقی	ابو محمد نور بخشی	.	سے	عراق عجم	.
منعم	منعم حکاک	.	شیراز	فارس	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
منوچہری	حکیم احمد بن یعقوب	۳۳۲ھ	دماغان	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنوی
مینر	ابو البرکات	۳۵۳ھ	لاہور	ہندوستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
<p>۱۰ حکیم ابو الحسن علی، معاصر ابو العالی نجاس، ابو المظاہر رازی ست و پنجیک قدیمیت شرقی ترند</p> <p>۱۱ اسکندر، مصنف تاریخ عالم آرای عباسی است ۱۲</p> <p>۱۳ منصور بن علی، مداح سلاطین یا مہمہ است، شاگرد بیع الزمان بھلانی، معاصر صاحب بن عباد بود</p> <p>۱۴ منعم حکاک، در عہد شاہجہاں بہند آمد، در اوائل جلوس عالمگیر فوت شد، شہسوی خوبی</p> <p>در تعریف اکبر آباد گفتہ است ۱۵</p> <p>۱۶ حکیم احمد بن یعقوب، مشہور بہ شصت کلمہ است، از حکماء فضلا و شعرائ زمان سلطان محمود غزنوی است، بعضی اور از پنج دستہ اند، منوچہری تخلص خاقان منوچہر شہر دان شاہ، و</p> <p>یکی دیگر نے نیز زودہ است ۱۷</p> <p>۱۸ ابو البرکات، در نظم و شعر قدرت داشت ۱۹</p>					

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
موجی	علی جان بیگ	.	اصفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
مولی	آقا عبدالمولی	۱۱۷۰	"	"	"
مولوی	مولانا جلال الدین	۶۴۲	قونیه	روم	علاءالدین کیتبادوالی خوارزم
مولوی	حاجی احمد	.	سیستان	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
مومن	میر محمد مومن	.	استرآباد	طبرستان	"
مومن	آقامیرزامون	.	اصفهان	عراق عجم	بهاگیر شاه والی هند
مهری	خاتون مهری	.	سیرات	خراسان	"
مشتی	خاتون مستی	.	گنجه	آذربایجان	سلطان سنجری سنجوقی الی خوارزم

۱۱۷۰ آقا عبدالمولی، بایمیرزا نورس و میرنجات، هم صحبت بود
 ۱۱۷۰ مولانا جلال الدین، پیرنخجانه معانی است از عارفان محقق بوده، شش از پنج ست اما
 در قونیه روم سکونت داشت دیوان وثنوی و مرصعات چهل و نهمه شفاست، مولانا گاهی تخلص خود
 خورشید گاهی خاموش و گاهی مولوی میفرمود، نورالله مرقد، ماده تیاج رحلت او ست ۱۲
 ۱۱۷۰ حاجی احمد، باولی دشت بیاضی شاعرات و مباحات داشت ۱۲
 ۱۱۷۰ میر محمد مومن، معلم سلطان حیدر مرزا صفوی ست در آفرینند آمد ۱۲
 ۱۱۷۰ آقامیرزامون، بنده آمد و در خدمت بهاگیر نوکر شد ۱۲
 ۱۱۷۰ خاتون مهری، فیضیه زمان و شاعره دوران خود بود ۱۲
 ۱۱۷۰ خاتون مستی، منظور نظر سلطان سنجری سنجوقی بود صاحب تذکره داغستانی گوید که «یک رباعی او را
 که با هزار دیوان شعر برابری میکند را قلم حرف هاشمیش ماه و در خود کرده بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عمر
میرک ^{۱۰}	مولانا میرک	.	سنوار	خراسان	.
میرکی ^{۱۱}	ملا میرک جان	۱۰۱۶	بلخ	"	شاه عباس ماضی الی ایران
میرم	خواجہ ضیاء الدین	.	قزوین	عراق عجم	سلطان حسین میرزا الی ہرات
میلکی ^{۱۲}	میرزا محمد قلی	۹۸۳	ہرات	خراسان	جلال الدین اکبر والی ہند
میر ^{۱۳}	میرزا امیر	.	کرمان	"	ارغون خان الی فارس
میر	خواجہ میرکلاں	.	ماوراءالنہر	"	.

باب ن

ناجی	ملا ناجی	.	تبریز	عراق عجم	.
نادری ^{۱۴}	نادری شیر	.	سمرقند	خراسان	جلال الدین اکبر والی ہند
نادم	شہسوار بیگ	۱۱۱۸	گیلان	طبرستان	جہانگیر والی ہند

۱۰ مولانا میرک شیخ الاسلام سنوار بود ۱۲
 ۱۱ ملا میرک جان در خدمت شاه عباس ماضی کمال غرت داشت ۱۲
 ۱۲ میرزا محمد قلی، با ملا ولی مطارحات می نمود ۱۲
 ۱۳ میرزا امیر، از شعرائ زمان بود، با سلمان ذاصر تجاری و مظفر مرہوی معاصر بود ۱۲
 ۱۴ نادری شیر، بعد ہمایوں شاہ ہند آمدہ مداحی بے میکرد ۱۲
 ۱۵ شہسوار بیگ، ناگر و نظیری نیشاپوری ست، اگرچہ کم شعرت لیکن اکثر اشعارش بلند ہرستہ
 واقع شدہ در اوائل حال ہند آمدہ بود، در حال ہارون ولایت اصفہان فوت و مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
ناصر ^۱	ناصر سلجوقی	.	نسا	خراسان	سلطان محمد سلجوقی دلی خوارزم
ناصر	خواجہ ناصر قلندر پور	.	بنجارا	"	جہانگیر دلی ہند
ناصر ^۲	ابوالعین ابن خسرو	۸۳۳ھ	غزنی	"	سلطان محمود دلی غزنی
ناصر	قاضی میر ناصر	.	بنجارا	"	سلطان عبدالغفری خان دلی
ناصر	ناصر ابن منوچہر	.	.	.	.
ناصر ^۳	ناصر الدین	.	سرخس	"	.
ناطق ^۱	ملا ناطقی	.	استرآباد	طبرستان	جلال الدین اکبر شاہ دلی ہند
ناطق ^۲	ملا ناظم	۱۱۰۰ھ	ہرات	خراسان	شاہ سلیمان صفوی دلی ایران

۱۔ ناصر سلجوقی، در سلک شعرائی محمد بن محمود سلجوقی انتظام داشت ۱۲
 ۲۔ ابوالعین بن خسرو علوی، جامع جمیع علوم ظاہری باطنی بود، در ابتدای حال از شیخ ابوالحسن
 خرقانی استفادہ نموده، گویند کہ با حکیم فارابی مباحث کردہ و با شیخ الرئیس خصوصیت داشت ۱۲
 ۳۔ ناصر الدین پیر قطب الدین سرخیست، مجموعہ کمالات بودہ، محمد عوفی آردا دیدہ است ۱۲
 ۴۔ ملا ناطقی، از شعرائی عالی طبیعت بود، اشعار خوب از وزن بانہاست، در عہد اکبر شاہ ہند آمد
 در سارنس فوت و بہا بخاندون گردید ۱۲

۵۔ ملا ناظم، مجموعہ کمالات بود، در خدمت عباس علی خان بکریگی شاہ سلیمان صفوی بسر برد،
 ششوی یوسف زینجا بفرمان خان مذکور گفتہ داوختنوری دادہ، در مدت چہارہ سال
 با تمام رسانید ۱۲

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عبد
ناظم	خواجه محمد صادق	.	تبریز	عراق عجم	
نامی	میر معصوم خاں	۱۰۵۰	ترند	خراسان	جلال الدین کبیر شاه والی هند
نامی	میرزا نامی	.	کشمیر	هندوستان	.
نامی	عبد القادر	.	.	.	.
نثاری	ملانثاری	.	تبریز	عراق عجم	شاه طهاسب ماضی صفوی الی ایران
نجاشی	میر عبد العالی	.	اصفهان	.	سلطان حسین صفوی الی ایران
نجاشی	میرزا نجاشی	.	گیلان	طبرستان	شاه عباس ماضی الی ایران
نجم	شیخ نجم الدین کبری	۶۱۸	خوارزم	عراق عجم	سلطان محمد خوارزم شاه الی خوارزم

۱- خواجه محمد صادق تقی اودهی نوشته که در سن یک هزار و سی و هفت هجری صحبت فرمود
رسیدم، مثنوی گفته موسوم به فیروز شهباز ۱۲

۲- میر معصوم خاں از امرای اکبری هست با حکیم شقایق و فکری و تقی اودهی صحبت داشته و
اشعار بسیار گفته و تتبع همه نظامی کرده ۱۲

۳- میر عبد العالی موطن او اصفهان هست، منشی نماز بود و در سلک مشایخ سلیمان صفوی نظامی
داشت، کلیاتش بده هزار بوده باشد، مرزا طاهر وحید برآں دیباچه نوشته است ۱۲

۴- میرزا نجاشی، صاحب مثنوی ناز و نیاز است ۱۲

۵- شیخ نجم الدین کبری از مشایخی که منظوم نظریاتش بود شیخ نجم الدین بغدادی و شیخ سعد الدین
حموی، دیبا کمال خجندی و شیخ رضی الدین علی لالا، و شیخ سیف الدین باغفری و غیر هم هست، گاهی شعر
می فرمود، آخر نوشته چنگیز خانی شهید شد ۱۲

تخلص	نام	سنة وقت	وطن	ملک	عهد
نجم ۱	شیخ نجم الدین	۷۵۴	عراق عجم	سلطان محمد خوارزم شاه الی خوارزم	
نجم ۲	ملا نجم الدین	.	سمنان	خراسان	.
نجم ۳	ملا نجم	۷۵۵	کشمیر	هندستان	جلال الدین کبر شاه والی هند
نجیب ۱	شیخ نور الدین	.	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
نجیب ۲	نجیب الدین	.	هربادقان	..	.
نجیب	ملا نجیب	.	استرآباد	طبرستان	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
نجیب	ملا نجیب	.	مرو	خراسان	.
نخلی ۱	ملا نخلی	.	بخارا	..	امام قلی خان والی بلخ
ندیم	میرزا ذکی	۱۱۵۲	اصفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی والی ایران

۱- شیخ نجم الدین معروف به دایه، از مردان شیخ نجم الدین کبری است معاصر مولیسانا

جلال رومی بود ۱۲

۲- ملا نجم الدین از شعرای زمان افاضل دوران بود ۱۲

۳- شیخ نور الدین در انشاء نظم و شعر خالی از قدرت و لطیف نبود در زمان سلطان حسین صفوی به ملک الشعراء متناظر گردید ۱۲

۴- نجیب الدین از شعرای مشهور زمان است، مداح سلاطین بخوتی بوده، بعد از کمال استغیث در عراق بعرضه ظهور آمد ۱۲

۵- ملا نخلی، در خدمت امام قلی خان بهرجی بود ۱۲

۶- میرزا ذکی، مثنوی موسوم به بدرنجده در ملک نظم کشیده ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
نزاری ^۱	حکیم نزاری	۸۳۷	قائن	قستان	.
نزاری	ما نزاری	.	گیلان	طبرستان	.
نسبتی ^۲	ملا نسبتی	۸۸۷	تھانیر	هندستان	اورنگزیب عالمگیر والی هند
نسبتی ^۳	ملا نسبتی	.	مشهد	خراسان	شاه طهماسب اضعی والی ایران
نسیمی ^۴	ملا نسیمی	.	هرات	»	شاهخ میرزا والی سمرقند
نشانی ^۵	علی حسد	۱۰۲۰	دہلی	هندستان	نورالدین جهانگیر والی هند
نشاط	آقا عبد الوهاب	۱۱۹۰	تبریز	عراق عجم	نادر شاه والی ایران
نصر ^۶	حمید الدین نصر	.	.	.	سلطان مسعود بن ابراهیم

۱- حکیم نزاری از حکمای عالی طبیعت بود، گویند در قستان شیخ سعدی بخاژدوار دشمنی شیخ لاکا بداد

۲- ملا نسبتی، دیوانش قریب به شش هزار بیت است، اشعار بافره دارد ۱۲

۳- ملا نسبتی، مدتی در آذربایجان ساکن بود و آخر در دجل مدفون شد ۱۲

۴- ملا نسیمی صاحب دیوان است، معاصر ملا کاتبی نیشاپوری بود ۱۲

۵- علی احمد مهرکن از فرقه اولیا و زمهره اصفیا بود، بایشن قصنی مباحثات مشاعرات بسیار داشت

و مکرر کنایات بوی فرموده اند، از کلام مولانا کمال قدرت طبع میتوان یافت بسیار به طالبان حق از خدش بمنزل مقصود رسیده هایت یافته اند ۱۲

۶- حمید الدین نصر از فارس میدان خجوری مبارز معرکه بلاغت گسری بود، منشیان زمان از

کلام بلاغت نظم اش استفاده نموده اند، بلفظ فارسی نازی تالیفات ابیات خوب ارد، ترجمه

کلیله و دمنه از دوست و حاجی سلطان مسعود بن ابراهیم کرده ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عمر
نصیبی	بابا نصیبی	۹۴۲ هـ	گیلان	طبرستان	سلطان یعقوب کمانشانی
نصیر	ابو نصر نصیر الدین	۸۵۰ هـ	همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
نصیر	نصیر الدین چایچاق	۸۵۶ هـ	دهلی	هندستان	سلطان فیروز شاه باربک
نصیر	خواجه نصیر الدین	۸۶۲ هـ	طوس	خراسان	هلاکو خان والی خراسان
نطقی	ملا نطقی	.	نیشاپور	"	.
نطقی	نطقی ابن غازی بیگ	.	تبریز	عراق عجم	.
نظام	نظام الدین ابوالعلاء	۹۲۱ هـ	استرآباد	طبرستان	سلطان حسین میرزا والی هرات

له ابو نصر نصیر الدین برتخانی اصل و همدانی مولد است ۱۲

له خواجه نصیر الدین ابن امام فخر الدین محمد رازی است در طوس باه جادی لادال ۸۵۰ هـ
متولد شد و هفتاد و پنج کسب کمالات کرد، در حکمت شاگرد همین یار و او شاگرد شیخ بوعلی سنیناست،
شرحی بر اشارات شیخ بوعلی و در نجوم شرحی بر صد کلمه بطلمیوس و در فرائد متن تجرید، و در سلوک
اوصاف الاشرف از تصانیف اوست، در کمالین مدفون شد ۱۲

له ملا نطقی، با حاجی محمد جان قدسی معاصر بود ۱۲

له نطقی ابن غازی بیگ از سخوران زمان بوده ۱۲

له نظام الدین ابوالعلاء، معاصر خیر حسین معالی نیشاپوری است ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
نظام ۱	میر نظام و غیب	.	شیراز	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
نظام ۲	ملا نظام	.	تبریز	عراق عجم	.
نظام ۳	نظام الدین اعرج	.	.	.	.
نظام ۴	حکیم نظام الدین	سنه ۱۰۰۰	کاشان	خراسان	شاه طهماسب ماضی الی ایران
نظام ۵	قاسمی نظام الدین	.	قزوین	عراق عجم	ارغون خان الی فارس
نظامی ۱	ابو محمد الیاس	سنه ۱۰۱۲	گنجه	آذربایجان	سلطان حسین میرزا الی شیراز
نظمی	محمد میرک نظمی	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا الی هرات
نظیر ۱	ملا نظیر	.	مشهد	»	ابراهیم عاقل شاه والی بیجاپور

۱. میر نظام دست غیب در اندک وقتی کمال شاعری شهو گردید از سخنان مشهور است
دیوانش بس هزار بیت میرسد در جوانی فوت شد و در پهلوی خواجه حافظ سعدی مدفون شد ۱۲

۲. حکیم نظام الدین علی پدر حکیم رکنی کاشی است ۱۲

۳. قاضی نظام الدین عثمان بعضی اوراق معاصر بجا توخان نیستند و برخی ملازم حضور
ارغون خان گفته بهر حال مملکت نظم را منتظم داشت ۱۲

۴. ابو محمد الیاس اگرچه در گنجه می بود اما مولدش در شهر قم است چنانکه در اقبال نامه
میگوید چه در گنجه در بحر گنجه گم : دل از گنجه گم - هزار بیت از قصاید و

غزلیات و قطعات و رباعیات سوای خمس دارد ۱۲

۵. ملا نظیر از شعرا مقرر زماں بوده ۱۲

تخلص	نام	سند و قافا	وطن	ملک	عبد
نظیری ^{له}	میرزا محمد حسین	۱۰۲۱ هـ	نیشاپور	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
نعمی ^{له}	سید فضل الله	.	تبریز	عراق عجم	شاهنخ میرزا والی سمرقند
نعمت الله ^{له}	شاه نعمت الله	۸۳۴ هـ	کرمان	خراسان	شاهنخ میرزا والی خراسان
نفیسی ^{له}	ملا نفیس	.	کاشان	عراق عجم	.
نقی ^{له}	شیخ علی نقی کره	۱۰۳۱ هـ	کره	.	.

له میرزا محمد حسین شاعر غزل سرای شیرین بان بود، از خراسان بعراق آمده باشعرا آنجا مشاعرا نمود و از آن جا هندوستان آمده در خدمت اکبر و جهانگیر تزیات نمود، غزلیات و بسیار ست و اشعارش امتیاز دارد، در احمد آباد گجرات مدفون شد ۱۲

له سید فضل الله از محققان عارفان ست، در سائر فنون شریفه نگاه جهان بود، تصانیف عالیه دارد ۱۲

له شاه نعمت الله نور الدین صاحب مرتبه بلند و مقامات رجسته مقدمات علوم نزد شیخ رکن الدین شیرازی و علم بلاغت نزد شیخ شمس الدین مکی تحصیل کرده، و علم کلام و الهیات در خدمت سید جمال خوارزمی و اصول نزد قاضی عبداللین خواننده، از فضلاء آن عهد سعید محمد واعظ مشهور به شاه داعی الی الله، و شیخ ابوالحسنی بهرامی و سبحان الطعمه شیرازی و شیخ کمال الدین خجندی و شاه قاسم زوار و خواجہ صائِن الدین علی ترک و مولانا شرف الدین علی یزدی و جماعت کثیر از مریدان

سید بوده اند، پس از یک صد و پنجاه در موضع ماهان وفات یافت ۱۲

له علی نقی از مشاعر مشرق غزل سر کره (از تالبع اصفهان) بود، بیشتر اوقات در کاشان می بود، اشعار عاشقانه دارد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عبد
نور شمس	محمد حسین	۰	دماوند	خراسان	سلطان حسین صفوی والی ایران
نوری	قاضی نورالله	۱۰۱۹	شومتر	فارس	جلال الدین اکبر شاه والی هند
نوری	قاضی نورالدین	سنه	اصفهان	عراق عجم	شاه اسماعیل ثانی صفوی والی ایران
نوعی	محمد رضا	۱۰۱۹	جنوشان	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
نویدی	علیدی بیگ	۰	شیراز	فارس	شاه سلیمان صفوی والی ایران
نیکی	زین الدین مسعود	۰	خجابد	خراسان	بهرام ابن مسعود شاه والی غزنی
نیازی	ملانیازی	۰	بلخ	۰	جلال الدین اکبر شاه والی هند

۱۰ محمد حسین، در اصفهان شاعری خوشنویسی بسر می برد، چندی صحبت میرزا صاحب دریافت

معاصر میرنجات اصفهانی است ۱۲

۱۱ قاضی نورالدین، از افاضل زبان بود، در فن شاعری کمال قدرت داشت ۱۲

۱۰ محمد رضا، از شعرای زمان است، مثنوی سوز و گداز و ساقی نامه از دست، شاگرد محمد شمش

است، در برهان پور فوت شد ۱۲

۱۰ علیدی بیگ، از اکابر زادگان شیراز است، در علم سیاق کمال مهارت داشت و در ملک نظم

رایت شهرت افزاخت، در جواب خمسة نظامی مثنویات خوب دارد ۱۲

۱۰ زین الدین مسعود، پسر علی اصلاح اصفهانی است، اکثر به تجارت می گزرانید، مثنوی در بر

مخزن اسرار نظامی گفته است ۱۲

۱۰ ملانیازی، پسر مولانا سید علی بخاری است، از شعرای مقرر زبان بود ۱۲

باب و

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
واثق	میرزا حسین بیگ	.	.	.	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
واحد	ملا محمد علی	.	تم	عراق عجم	.
وارث	امام قلی بیگ چکنی	۱۰۷۵ هـ	رے	.	شاه جهان بادرشاه والی هند
وارثی	ملا وارثی	.	اردبیل	آذربایجان	.
واصل	محمد امین	.	لاہجان	طبرستان	.
واصف	میرزا امین	.	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
واصف	مولانا سید حسین شاہ	۱۲۸۵ هـ	بخارا	خراسان	ابو طغرل بادرشاه والی هند

۱۰ ملا محمد علی؛ صلش از قم است اما در اصفهان بسر برد، ششوی در کمال خوبی گفته، در سبک خوشنویسان سرکار شاه سلیمان انتظام داشت ۱۲

۱۱ امام قلی بیگ چکنی؛ تہند آمدہ، در عهد شاه عباس صفوی باز بایران رفتہ و ہمانجا فوت شد ۱۲
 ۱۲ مولانا سید حسین شاہ، صلش از بخارا است، فاتحہ فراغ علوم در خدمت قدوۃ العالی
 مفتی عنایت احمد کاکوردی خواند، سالہا در علیگڑہ و کانپور ہنگامہ درس تدریس گرم داشت، پس
 بہ بھوپال رفتہ چندی بتعلیم و تربیت ریسہ بھوپال پرداخت، و ہمانجا بگرے عالم باقی گردید، خاکسار
 مولف مہادی علوم عربیہ پیش او خواندہ است، کتاب خلعت المنور در جواب اندر من
 از وی یادگار است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
واضح ^{له}	میر امبارک ارادت خان	۱۱۱۲	دهلی	هندوستان	اوزنگ نسیب عالمگیر والی هند
واضح ^{له}	آقا زمان	.	اصفهان	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی والی ایران
واعظ ^{له}	میرزا محمد رفیع	۱۱۱۹	قزوین	عراق عجم	شاه عباس ثانی والی ایران
واقف ^{له}	شیخ نور العین	۱۱۱۹	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
واقف ^{له}	ملا واقف	.	خلخال	آذربایجان	شاه سیلیان صفوی والی ایران
واقفی ^{له}	خواجہ علی	.	مشهد	خراسان	.
واله ^{له}	میرزا یوسف	.	قزوین	عراق عجم	..
واله	ملا والہ	.	ہرات	خراسان	.
واله	جمال الدین	.	شیراز	فارس	.

۱۰ میرزا امبارک ارادت خاں شاگرد محمد زمان راسخ بہت ۱۲
 ۱۱ میرزا محمد رفیع، فن شعر و انشا را بہ آئینے کہ باید ضخیمہ دیگر کمالات ساختہ بود، کتاب
 ابواب الجنان ترجمہ احادیث اہل بیت از دست، در مراتب نظم دیوانے قریب بہ ہفت ہزار بیت
 ترتیب دادہ ۱۲

۱۳ ملا واقف از ارباب فضل و عرفاں بود، در زمان شاہ سیلیان صفوی بر دم فوت و ہما نجافوت شدہ
 ۱۴ خواجہ علی، برادر زادہ خواجہ محمد جان قدسی بہت، بعلوم رمیہ خصوص تفسیر مرہوطا بود،
 نشو و نما ی او در ہرات بود بہر کن آمدہ بہ مراتب ایالت رسید ۱۲
 ۱۵ میرزا یوسف برادر میرزا طاہر دہیدست، مجموعہ کمالات و محسنات بود ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
والله	علی قلی خان	۱۱۷۷	داغستان	خراسان	محمد شاه بادشاه والی هند
والی	امیر والی	.	قم	عراق عجم	شاه عباس باضی والی ایران
وامه	میرزا حسن	.	اصفهان	"	"
وجدان	میر معصوم علی خاں	۱۱۶۰	سرهند	هندوستان	محمد شاه والی هند
وحدت	حکیم عبداللہ	.	گیلان	طبرستان	.
وحشی	ملا وحشی	۹۹۱	باقق	عراق عجم	شاه طہماسپ صفوی والی ایران
وحید	میرزا محمد طاهر	۱۱۰۵	قزوین	"	شاه سیلمان صفوی والی ایران
وصاف	شرف الدین	۱۱۱۹	شیراز	فارس	سلطان محمد خدا بندہ والی ایران

۱۱ علی قلی خان در غنوان جوانی از اصفهان بہند آمد و بہانجا فوت شد، شعر بسیار گفته صاحب دیوان و تذکرہ موسوم بہ ریاض الشعراست ۱۲

۱۱ امیر والی از استادان فصیح بیان و شیوای شیریں زبان مست اشعار نگین افکار نگین بسیار دارد، در سنه ۱۱۷۷ در عرصہ حیات بود ۱۲

۱۱ میرزا حسن در شاعری و تاریخ گوئی مهارت و قدرت تمام داشت ۱۲
 ۱۱ ملا وحشی، از باقی که قصیدہ است از مضامین تیز، چون اکثر اوقات در نزد بہرمنی بزرگ بہ بزرگی شہرت یافت، از شعرای شیریں زبان است، سہ مشنوی دارد، یکی در بحر خمر اسرار مسمی بہ جلد بریں، و یکی در بحر خسرو شیریں موسوم بہ ناظر و منظور، و یکی دیگر نیز در بحر خسرو شیریں کہ تا تمام ست مسمی بہ فریاد و شیریں ۱۲
 ۱۱ در پرتشہ سیلمان صفوی بودہ و انجی دیوان نو و بزرگیت دارد
 ۱۱ صاحب تاریخ و صاف ست و انشای نظم و نثر سہم ز مال و کجا: دور الہ بودہ ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عهد
صلی	میر غلام الدین	۹۹۵ھ	.	خراسان	.
وفائی	ملا وفائی کور	.	اصفهان	عراق عجم	جلال الدین کبر دلی هند
وفائی	ملا وفائی	.	هرات	خراسان	"
وقوعی	ملا وقوعی	.	تبریز	عراق عجم	.
وقوعی	ملا محمد شریف	۱۰۰۲ھ	نیشاپور	خراسان	"
دقاری	ملا محمد امین	.	یزد	عراق عجم	.
ولی	ملا محمد	۱۰۰۹ھ	دشت یخ	قستان	شاه طماسپی والی ایران
دبی	الحسن	.	قم	عراق عجم	.
دبی	طماسپی قلی بیگ	.	ترشیر	خراسان	جهانگیر شاه والی هند

۱. میر غلام الدین از کابلان اصل است صاحب ترجیع بند مشهور به مایقان ۱۲

۲. ملا وفائی کور از ترک است چو چشمه اندکی عیب بود، به کور شهر یافت ۱۲

۳. ملا وفائی، از ترک گردان مولانا نصیری است، در سنه ۱۰۰۲ در آگره بود ۱۲

۴. ملا وقوعی، صاحب تذکره ریاض الشعرا گوید که وی از شعرای مشهور است ۱۲

۵. ملا محمد شریف از ارباب کمال است خط شکسته را خوب می نوشت در خدمت کبریا به سر برد ۱۲

۶. ملا محمد امین از ارباب کمالات و بهر مندی بود ۱۲

۷. ملا محمد ابن نصیح از شعرا معروف و مخدوران مشهور است در غزل سرایی پیش متین،

و اشعارش نمکین است ۱۲

۸. طماسپی قلی بیگ در عهد جهانگیر شاه بهند آمده بخرامات سرزاد گردید ۱۲

بابها

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
با تقي	ملا عبد الله	۹۲۵	جام	خراسان	سلطان حسين ميرزا والي هرات
بادي	ميرزا بادي	.	شهرستان	عراق عجم	شاه جهان والي هند
بادي	ميرزا بادي	.	لار	فارس	.
بارون	خواجہ بارون	.	جوئن	خراسان	سلطان باقاخان والي خراسان
باشي	امير شامي	۹۶۹	قندار	.	جلال الدين کبر والي هند
بلاکي	ملا بلاکي	۱۲۰۰	همدان	عراق عجم	سلطان حسين ميرزا صفوي والي ايران
بلالي	نور الدين	۹۳۶	استرآباد	طبرستان	سلطان حسين ميرزا والي هرات

له ملا عبد الله بهيرزاده مولانا عبد الرحمن جامي ست چهار کتاب با وزن نمسه نظامي نظم کرده است
 له ميرزا بادي پسر ميرزا فيض الدين شهرستاني ست در او اهل حال محتسب ملک بود، در زمان شاه
 سليمان بنده آمده به مناصب بلند سر فراز گردید ۱۲

له خواجہ بارون پسر شمس الدين صاحب ديوان ست دانشمند و فاضل بود، با سعدي
 اخلاص داشت، وزير باقاخان بوده ۱۲

له ملا بلاکي، به اکثر فنون شعري مربوط بود، اشعار آيداي بسيار دارد ۱۲
 له نور الدين معاصر ملا جامي ملا نرگسي ست گاهي در عراق و گاهي در خراسان مي بود، شندي
 ليلى جنون و صفات العاشقين، و شاه درویش ز ديادگار ست، ديوان قصائد و غزلش شهرت است،
 سيف اسد گشت، ماده تاريخ فوت او ست ۱۲

تخلص	نام	سند و فتا	وطن	ملک	عہد
ہمام	میر ہمام	۱۳۷۱ھ	تبریز	عراق عجم	آٹابک ابوبکر والی شیراز
ہمایوں	امیر ہمایوں	۹۲۰ھ	اسفہان	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

باب یا

یاری	طایاری	۹۵۲ھ	یزد	عراق عجم	
سیحیہ	تھنی سیحیہ	۱۰۵۲ھ	لاہجان	طبرستان	صاحبقرانانی شاہجہاں الی ہند
سیحی	امیر سیحی	۹۱۰ھ	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی ہند
سیحی	میر سیحی	۱۰۶۲ھ	کاشان	فارس	شاہجہاں والی ہند
یقینی	قاضی عبداللہ	.	لاہجان	طبرستان	

۱۔ میر ہمام، معاصر و مصاحب سعدی شیرازی ست، و شاگرد محقق طوسی ۱۲۔

۲۔ امیر ہمایوں، ازندای خاص مجلس سلطان یعقوب ترکمان بود ۱۲۔

۳۔ قاضی سیحی، از افضل زماں بود، مدتے مدید در کاشان سکونت داشت پس بہند آمد، شاہجہاں در حق دی تفصلات فرمود، باز کاشان رفت، وہاںجا وفات یافت ۱۲۔

۴۔ امیر سیحی، از اناجہ فضلای نادرست، مورخ بے بدل بود، کتاب لب التوائج از دست ۱۲۔

۵۔ میر سیحی، مشہور بہ کاشی شیرازی الاصل ست، در کاشان طرح توطن اندوخت، و در ہند شاہجہاں بہند آمد ۱۲۔

۶۔ قاضی عبداللہ، عم قاضی سیحی لاجپی ست، در فضیلت کمال گجائنہ آفاق بود، در لاہجان شہید شد ۱۲۔

تخلص	نام	سنة و قافا	وطن	ملک	عهد
یغما	.	.	قم	عراق عجم	.
یقینی ^{له}	ملا یقینی	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
مبینی ^{له}	مولانا مبینی	.	سمنان	"	شاه طهماسب صفوی والی ایران
مبینی ^{له}	محمد بن عثمان	.	غزنی	"	سلطان محمود والی غزنی
یوسف	محمد یوسف	.	گادرون	فارس	.
یوسف ^{له}	محمد یوسف	.	جرباقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران

له ملا یقینی، امیر علی شیر گوید که در ترکی و فارسی شعری گفت، دفنش در ده دو برادران است ۱۲

له مولانا مبینی، از تازه خیالان نادره گویند عصر بود ۱۲

له محمد بن عثمان، در عهد سلطان محمود غزنوی صیت فتنش از کراں به کراں رسید تا پنج پلنی

که مشتل بر احوال محمود دست، با تصانیف دیگر از دست ۱۲

له محمد یوسف، گاهی یوسف و گاهی یوسفی تخلص میکرد، قبل از اکبر بود ۱۲

التبانی ضروری

براہ کرم قبل از مطالعہ مندرجہ ذیل مقامات پر مصرعہ ذیل صلوات فرمائی جائیں۔

صفحہ	۴	سطر	۹	میں بجائے فرابی	خرابی
"	"	"	۱۸	" " " "	منہ
"	۶	"	۱۵	" " " "	خوانی
"	۸	"	"	" " " "	بمرض
"	۱۱	"	۱۱	" " " "	رضی
"	۱۳	"	۷	خانہ میں سب سے شیراز	شیراز
"	"	"	"	" " " "	فارس
"	"	"	"	" " " "	فارس
"	"	"	۸	" " " "	مشہد
"	"	"	"	" " " "	مشہد
"	"	"	"	" " " "	خراسان
"	"	"	"	" " " "	خراسان
"	۲۲	"	۱۵	میں بجائے ارو	ازرو
"	۲۹	"	۱۶	" " " "	جامی
"	۴۸	"	۱۳	" " " "	تبارزہ
"	۵۲	"	۱۲	" " " "	غریز
"	۵۴	"	۱۵	" " " "	خواف
"	۵۷	"	۱۳	" " " "	نجیبی
"	۵۸	"	۱۰	" " " "	تبارزہ

عبدالحسین	میں بجائے عبدالحسین	۱۸	سطر	۶۱	صفحہ
جلالیر	" " ملایر	۴	"	۶۶	"
اقران	" " قران	۱۵	"	۷۲	"
.	" " بطور	۱۲	"	۷۴	"
بقلی	" " بقلی	۱۶	"	"	"
کامی	" " کاتی	۱۷	"	"	"
سر	" " سمرقند	۹	"	۷۷	"
علو	" " علوم	۱۶	"	۷۹	"
کلام و درفن	" " کلام و درفن	۱۳	"	۸۴	"
تسلیم کردند	" " تسلیم کردند	۱۱	"	۸۵	"
بدرے	" " بدری	۱۰	"	۹۲	"
مثنوی خوبے	" " مثنوی خوبی	۱۲	"	۹۷	"
بخارا	" " بخارا	۱۵	"	۱۰۱	"
ہمدان	" " ہمدان	۱۷	"	۱۰۶	"
مرو	" " اور مرو	۸	"	۱۱۶	"
ابوالمعالی	" " ابوالمحالی	۱۵	"	"	"
شفردہ	" " سفردہ	۱۲	"	۱۱۹	"
ابوالفرج	" " ابوالفرج	۱۷	"	۱۲۳	"
منشیان	" " نیساں	۱۵	"	۱۲۴	"
ازمیرزا بیدل	" " میرزا بیدل	۱۱	"	۱۲۵	"
مرزا مظہر	" " مرزا مظہر	۱۲	"	"	"

حواضر العرب علم دوست اصحاب اور طلباء کے لیے ایک نعمت

یہ کتاب بھی جناب مولف صاحبؒ نے ان کی تالیف پر جس میں عربی کے تمام متعارف محاورات کو مستند ترین کتب لغات سے لے کر کے اس تحریر کے ساتھ جمع کیا ہے کہ جسے غائبی عربی محاورات مع مصادر و اشارہ ابواب ثرائی و رباعی، دوسرے میں عروض و سجع، تیسرے میں عربی محاورہ کا فارسی ترجمہ اور چوتھے میں سلیس و محاورہ اور دو ترجمہ دہجہ و کلام التزام کے ساتھ تمام کتاب تقریباً چار سو ہزار محاورات پر مشتمل ہے کسی محاورہ کے کتب لغات سے تلاش کرنے میں جو محنت ہوتی ہے وہ طالبان علم سے پوشیدہ نہیں ہے۔ ایسی صورت میں یہ کتاب حقیقت ایک نعمت غیر متوقعہ شمار ہونے کے لائق ہے۔ کتاب کی خوبی کا ایک ثبوت یہ بھی ہے کہ اس کا تہذیب عالی جناب مولانا مولوی محمد حبیب الرحمن خاں صاحب شروانی جیسے فاضل و بہرہ شناس بزرگ قوم نے اپنے نام نہی کے ساتھ منظور فرمایا ہے اور بعض نامور مسلمان اہل قلم نے اس کو بہت عمدہ اور ”بڑے کام کی“ اور ایک فاضل یورپین مشتق نے ”نہایت مفید“ بتایا ہے۔ قیمت ایک پیسہ علاوہ محصول ایک تاجران کتب کو معقول کمیشن دیا جائیگا جو خط و کتابت سے ملے ہو سکتا ہے۔

۴

۵

ملنے کا پتہ

مینجر صاحب انٹی ٹیوٹ پریس علی گڑھ

بفضلِ خدا

انسٹیٹیوٹ پریس میں (جو سرسید علیہ الرحمۃ کا قائم کردہ اور صحت کی تک ہونے کی وجہ سے حقیقی معنوں میں ایک قوی پریس ہے) لوہے اور دونوں قسم کے چھاپوں میں اردو، انگریزی کا ہر قسم کا کام بہت صحت اور کثافت ہو تری اور وقت بڑوایا جاتا ہے۔ مطبع کو اس کے قدیم و اہل نظر سرپرستوں کی جانچ و اطمینان میں اسناد حاصل ہوتی ہیں ان کی نقل عند الطلب روانہ کی جاسکتی ہے اہل ذوق و ضرورت کم از کم ایک بار ضرور امتحان فرمائیں۔ نسخ زبان یابذریعہ خط و کتابت طلب ہو سکتا ہے۔

علی گڑھ انسٹیٹیوٹ گزٹ نامی ایک اخبار بھی اس دفتر سے نکلتا ہے جو کالج کا سرکاری اخبار ہے اور جو سرسید علیہ الرحمۃ نے کالج کی بنیاد سے ہی قبل جاری کرنا شروع کیا تھا اور جس میں کالج کی خبروں کے علاوہ دلچسپ و مفید مضامین شائع ہوتے ہیں جنکو ایک نہایت نامور فاضل بزرگ نے "مقتدیہ ادبی خوبی والا" تسلیم کیا اور ان پر "ماشا اللہ و جہاں اللہ خیرا" فرمایا ہے۔ قیمت سالانہ ۴ روپے، ہشماہی ۲ روپے، اٹھ ماہی ۱ روپے، اشتہارات کا نرخ زبان یاب خط و کتابت سے طلب ہو سکتا ہے۔

مفید و دلچسپ کتابوں کا بھی ایک خاصہ ذخیرہ اس پریس میں فراہم رہتا ہے جو قابل دید ہے۔ فہرست طلب کرنے پر روانہ کی جاسکتی ہے۔ ہر قسم کی خط و کتابت اور درخواستوں کے لیے پتہ منیجر صاحب انسٹیٹیوٹ پریس علی گڑھ

CALL No. { ۸۹۱۶۲۳۱.۹ } ACC. No. ۵۰۰۷
 AUTHOR عبدل عین خان محمد
 TITLE تذکرۃ شہزاد

۸۹۱۶۲۳۱.۹
 ۵۰۰۷
 عبدل عین خان محمد
 تذکرۃ شہزاد

Date	No.	Date	No.

MAULANA AZAD LIBRARY ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:-

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

